

Amit a számok mutatnak az erdészeti részvénytársaságokról

**Lett Béla
Stark Magdolna
Horváth Sándor
Juhász István
Szabó Zsófia
Vágyi Ferenc**

Sopron, 2013

Amit a számok mutatnak
az erdészeti részvénytársaságokról

Amit a számok mutatnak az erdészeti részvénytársaságokról

**Lett Béla
Stark Magdolna
Horváth Sándor
Juhász István
Szabó Zsófia
Vágyi Ferenc**

Sopron, 2013

ISBN 978-963-334-120-9

Kiadja: Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó
9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.

Felelős kiadó: Prof. Dr. Varga László
tudományos és külügyi rektorhelyettes

© Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron 2013

Címlap fotó: Horváth Kitti

Nyomda: ReproLAN Kft.
Sopron, Széchenyi tér 15.

Felelős vezető: Tölgyesi Zoltán

A kiadvány a Soproni Pénzügyi Szakos Egyetemi Hallgatók
Szakkollégiuma Alapítványtámogatásával készült

Előszó

Kedves Érdeklődő!

A magyar erdőgazdálkodásról rendszeresen jelennek meg erdészeti naturális adatokat tartalmazó statisztikák, évente leporellók (Erdővagyon, Erdő- és Fagazdálkodás Magyarországon), éves mérlegadatok (Beszámolók az erdősítésekről és a fakitermelésekről), illetve ötévenként naturális vagyonleltár (Magyarország erdőállományai – remélhetőleg a sor 2010-zel sem szakad meg).

Az erdészet jogi-hatósági-igazgatási szabályozása kevés figyelmet fordít az ország erdeinek, erdőgazdálkodásának differenciáltságára, a termőhelyi és ebből szükségszerűen származó erdőállományi eltéréseire.

Az erdészet számviteli és pénzügyi témakörében a közelmúltban tájékoztató tanulmány jelent meg „Amit a számvitel mutat az erdőgazdálkodásról” (Lett B. Számviteli tanácsadó, 2011. 2.). 2012. őszén „Az erdészeti tartamosság értelmezése és az erdővagyon-gazdálkodás” (Lett B., Stark M.) című kiadványban érintettük, a „tartamosság ökonómiai vetületeit”, az állami erdészeti szervezet gazdálkodásának regionális megközelítését, számszerűsítését.

Most az állami erdőgazdasági részvénytársaságok egyes ökonómiai területeit ismertetjük a nyilvánosan elérhető adatok alapján. Ennek aktualitását adja, hogy korszakhatárhoz érkezünk, újabb jelentős változások következtek be az állami vállalkozói erdőgazdálkodásban, amelyet a következők fémjeleznek:

- lezárult az ÁV Rt.-ÁPV Zrt. tulajdonosi korszak, az MFB Zrt., az állami tulajdonosi jogok gyakorlójának irányítása módosulásokat hozhat,
- 1996 után a 2009. évi erdőtörvénnyel az erdőgazdálkodásban – és különösen az állami erdőgazdálkodásban – is további változások kezdődtek,
- részesei voltunk az 1998-2002 évek adatait feldolgozó, „Az ÁPV Rt. új erdészeti stratégiáját megalapozó tanulmány” kidolgozásának, és most lehetőség van párhuzamosan a 2007-2010 évek adatainak az áttekintésére,
- az erdészeti részvénytársaságok gazdálkodási adatainak hozzáféréseben szűkítés történt, az „Üzemági eredménylap” tartalmakkal összesített vagy regionális csoportosítási formában sem rendelkezünk.

A jelen kiadvány az állami vállalkozói erdőgazdálkodási szervezet nagyrégiós erdőgazdálkodási tájainak az erdővagyon-gazdálkodási sajátosságaira épülő ökonómiai jellemzőit mutatja be időszaki átlagadatok segítségével (az egyedi erdészeti részvénytársasági specialitásokban való eltévelyedés elkerülésével). Ebben a vonatkozásban lényegesen különbözünk az egyes erdőgazdaságok évfordulós prezentációtól, illetve az ÁPV Rt. időszaki összefoglalótól.

A feldolgozásban több területet érintünk, ezekről önálló szakanyagokat készítünk, de ugyanakkor szervesen illeszkedve komplexebbé teszük ismeretünket (az egyes különálló témakörök olvasása miatt ismétlések fordulnak elő). Így a Kedves Olvasó egyes fejezetekbe

lapozhat, nem kell egy ültében az egészet végignézni (amire valószínű nem is vállalkozna senki), de ugyanakkor saját kapcsolatokat alakíthat ki a témák részletei között.

Célunk, hogy az elmúlt másfél évtizedről a lényeges tendenciákat kihámozzuk, amelyhez a társaságokba veszés helyett a hasonló erdőállományi jellemzőkkel rendelkező nagyrégiókat (hegyvidék, dombvidék, síkvidék erdőgazdálkodási tájakat) vizsgáljuk.

A jelen kötetbe foglalt három szakanyag:

- az erdőgazdálkodás bevétele, az árbevétel belső (üzemágak) és külső (hazai és export) szerkezete,
- az erdőgazdálkodás jövedelmezősége (mutatói), az eredmény (üzemági) szerkezete,
- a gazdálkodási eredmény adózása, a társasági adózás jellemzői.

Az adózás kérdése eddig még más anyagokban nem került terítékre. Az állami vállalkozói erdőgazdálkodás megítélése a jövedelmezőségben és a társasági adóban:

- a társasági adóval forrás kivonása történik az állami erdőgazdálkodásból,
- az állami erdőgazdálkodás társadalmi haszna, a közcélok szerinti ráfordítások miatt az állami erdőgazdálkodást támogatni szükséges és érdemes, ezért társasági adó mérséklés vagy mentesség illetné meg,
- a társaságok eltérő gazdálkodását az adózás még tovább differenciálja,
- a támogatások elszámolása a társasági adóban.

A szakanyagok összeállítóinak nevében, a kidolgozás irányítójaként ajánlom a szakközönségnek és az erdőgazdálkodás iránt érdeklődőknek.

Jó szerencsét!

Prof. Em. Dr. Lett Béla

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Ábrajegyzék	9
Táblázatjegyzék	11
Rövidítések jegyzéke	14
Bevezető	17
I. Az erdészeti részvénytársaságok árbevétele és a kereskedelem szerkezete	21
1. Az összes hozam és összetétele	23
1.1. Az összes hozam és összetételének alakulása 1998–2010 között	23
1.2. Az árbevétel 1998–2010 között	24
1.3. A fagazdaság exportja	25
2. Az üzemági szerkezet és az összetétel változása	27
2.1. A termelési érték összetétele	27
2.2. A régiók főüzemágak szerinti termelési érték szerkezete (2000, 2008)	29
2.3. Az árbevétel üzemági szerkezete	30
2.4. Az árbevétel szerkezetének alakulása (1998–2002, 2008–2010)	31
3. Az erdőgazdaságok külkereskedelme 2008–2010	34
3.1. Az erdőgazdaságok (22) kereskedelmének megoszlása 2008–2010	34
3.2. Az export külpiaci összetétele	36
3.3. Az export piaci irányultsága	38
3.4. Az export árbevétel piaci szerkezete (2008–2010 összes)	39
II. Az erdészeti részvénytársaságok gazdálkodásának eredményessége	41
1. Az eredmény-tényezők alakulása 1995–2010 között	43
1.1. Az eredménykategóriák	43
1.2. Az eredménymutatók	45
1.3. Regionális megoszlás	46
2. Az eredmény üzemági szerkezete	48
2.1. Az üzemági eredmény alakulása 1998–2008 között	48
2.2. Az erdészeti részvénytársaságok fő üzemágainak alakulása 1998–2008	50
2.3. Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók alakulása	54

3. Regionális, naturáliákat is számbavevő üzletági eredménymutatók	57
3.1. Az erdőgazdálkodás naturális és gazdasági jellemzői 2002, 2008	57
 III. Az erdészeti részvénytársaságok társasági adózása	65
1. A társasági adó fizetési kötelezettség alakulása 1995–2010	67
2. A társasági adózáshoz kapcsolódó fogalmak és értékek	70
2.1. A regionális árbevételi és adózási adatok alakulása	70
2.2. Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók alakulása	73
3. Az adófizetési kötelezettség számítása, értéke és aránya (2007–2010)	75
3.1. A gazdálkodási és adózási adatok és mutatók (2007–2010)	75
3.2. Régiónkénti árbevétel arányos adóalap növelő és adóalap csökkentő tételek	77
4. Erdészeti részvénytársaságok társasági adó fizetése 2007–2010	82
4.1. A társasági adóalap növelő és csökkentő tételek szerepe 2007–2010	82
4.2. Társaságok és régiók adóalap növelő és csökkentő tényezői 2007–2010	85
 Felhasznált szakirodalom	87

Ábrajegyzék

Bevezető

1. ábra:	Erdőgazdálkodási alapon elkülönített régiók (Vékony fekete vonal: megyék határvonala; Fehér vonal: erdészeti nagytájak határvonala)	17
2. ábra:	Állami erdőgazdálkodás regionális besorolásának összehasonlítása	18
3. ábra:	A három nagyrégió és az erdőgazdálkodás viszonyai a tájra jellemző fafajok alapján	20

I. Az erdészeti részvénytársaságok árbevétele és a kereskedelem szerkezete

1. ábra:	Az erdőgazdasági részvénytársaságok összes hozama és az összetételének alakulása 1998–2010 között	23
2. ábra:	Az erdőgazdasági részvénytársaságok (19) értékesítési árbevételének dinamikája, az export értékesítés aránya az árbevételen belül	24
3. ábra:	A fakitermelés (FK-EX), a fafeldolgozás (FF-EX) és a fagazdaság export arányának (FG-EX) alakulása régióként a vizsgált években	26
4. ábra:	A fakitermelés (FK-EX), a fafeldolgozás (FF-EX) és a fagazdaság export arányának (FG-EX) alakulása a vizsgált években az egyes régiókban	26
5. ábra:	A fakitermelés (FK-EX), a fafeldolgozás (FF-EX) és a fagazdaság export arányának (FG-EX) alakulása az egyes régiókban	26
6. ábra:	Az egyes ágazatok összes termelési értéken belüli arányának alakulása 1993 és 2008 között	28
7. ábra:	Az egyes ágazatok összes termelési értéken belüli aránya az egyes években	28
8. ábra:	A főüzemágak termelési érték megoszlása régióként (2002, 2008)	29
9. ábra:	Régiók aránya az ágazatokon belül (2000, 2008)	29
10. ábra:	A főüzemágak árbevétel megoszlása régióként (2000, 2008)	30
11. ábra:	A régiók aránya főüzemágak árbevételében (2000, 2008)	30
12. ábra:	A főüzemágak árbevétel megoszlása régióként (2000, 2008)	31
13. ábra:	Az export árbevétel üzemági szerkezete régióként	38
14. ábra:	Az egyes üzemágak export árbevétel megoszlása régióként	38
15. ábra:	A régiók súlya a fő export piaci irányokban (2008–2010 átlag)	39

II. Az erdészeti részvénytársaságok eredményessége

1. ábra:	Az árbevétel, illetve az eredmény jellemzők alakulása	44
2. ábra:	Az erdőgazdasági eredmény- és adójellemzők alakulása	44
3. ábra:	Az erdőgazdaságok eredménymutatójának alakulása	46
4. ábra:	Az árbevétel és az eredmény régiók szerinti megoszlása	46
5. ábra:	Az ágazati eredmény II. összetétele és változása cégcsoport szinten	49
6. ábra:	Az erdőgazdálkodás eredményességének alakulása	52
7. ábra:	Az árbevétellel képzett regionális adózási mutatók alakulása	54
8. ábra:	Az erdőgazdálkodás regionális naturális jellemzői (2008)	58
9. ábra:	Az erdőgazdálkodás naturális jellemzőinek regionális eltérése (2008)	58
10. ábra:	Az erdőgazdálkodás regionális naturális jellemzőinek átlagtól való eltérése	59
11. ábra:	Az erdőgazdálkodás naturális jellemzői regionális értékeinek átlagtól való eltérése	59
12. ábra:	Az üzemi eredmény mutató regionális eltérése	60
13. ábra:	Az erdészeti üzemágak átlaghoz (100%) való viszonyítása	61
14. ábra:	A fakitermelési üzemág mutatóinak alakulása	62
15. ábra:	A fakitermelési üzemág mutatóinak átlaghoz (100%) való viszonyítása	62

III. Az erdészeti részvénytársaságok társasági adózása

1. ábra:	Az árbevétel, illetve az eredmény jellemzők alakulása	68
2. ábra:	Az erdőgazdasági eredmény- és adójellemzők alakulása	68
3. ábra:	Az erdőgazdaságok adózási mutatóinak alakulása	69
4. ábra:	Az árbevétel és az eredmény régiók szerinti megoszlása	71
5. ábra:	Az eredmény elemek régiók szerinti megoszlása – szétválasztások	73
6. ábra:	Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók alakulása	74
7. ábra:	Árbevétel arányos adóalap növelő (N) és csökkentő (CS) tételek	76
8. ábra:	Árbevétel arányos adóalap csökkentő (CS) és növelő (N) tételek aránya az erdőgazdaságoknál	79
9. ábra:	Az adózás előtti eredményhez viszonyított adózási tételek	80
10. ábra:	Adóalap növelő és csökkentő tételek egyenlege	85
11. ábra:	Régiók adóalap növelő és csökkentő tényezői	86

Táblázatjegyzék

Bevezető

1. táblázat:	Az erdőgazdasági társaságok térségi besorolása	18
2. táblázat:	Közigazgatási megyék térségi besorolása	19
3. táblázat:	Területi Erdészeti Igazgatóságok térségi besorolása	19

I. Az erdészeti részvénytársaságok árbevétele és a kereskedelem szerkezete

1. táblázat:	Az erdőgazdasági részvénytársaságok (19) árbevételének alakulása 1998–2010 között	24
2. táblázat:	A fahasznosításból (fakitermelés és fafeldolgozás) származó árbevétel térségi és időbeli alakulása	25
3. táblázat:	Az üzemági termelési érték alakulása 1993 és 2008 között valamint megoszlása az egyes években	27
4. táblázat:	A régiók főüzemágak szerinti termelési érték szerkezete (%)	29
5. táblázat:	A régiók főüzemágak szerinti árbevétel szerkezete (2002, 2008)	30
6. táblázat:	Az erdőgazdaságok sora (sorrendje és csoportjai) az ágazati árbevételarányok alapján	31
7. táblázat:	A főüzemágak kereskedelmi tevékenységének árbevétele	34
8. táblázat:	A főüzemágak kereskedelmi tevékenységének árbevétele régiónként	35
9. táblázat:	Belföldi értékesítés alakulása 2007–2010	35
10. táblázat:	Belföldi értékesítés megoszlása 2007–2010	35
11. táblázat:	A belföldi árbevétel 2008–2010 évi átlagának regionális és üzemági szerkezete	36
12. táblázat:	Export értékesítés alakulása 2007–2010	36
13. táblázat:	Az export árbevétel regionális és üzemági szerkezete	37
14. táblázat:	Az export irányának regionális szerkezete	38
15. táblázat:	Az export legfőbb célországai (2008–2010 összesen)	39
16. táblázat:	Az export legfőbb célországai	40

II. Az erdészeti részvénytársaságok eredményessége

1. táblázat:	Az eredménykimutatás kiemelt adatainak változása	43
2. táblázat:	Adózáshoz kapcsolódó fogalmak és értékek 1998-2002, 2007–2010.....	45
3. táblázat:	Az erdőgazdaságok eredménymutatói	45
4. táblázat:	Az árbevétel és az eredmény régiók szerinti megoszlása	47
5. táblázat:	Az üzemi eredmény üzemági összetétele	48
6. táblázat:	Az erdészeti részvénytársaságok fakitermelésének hozam-ráfordítás jellemzői	50
7. táblázat:	Az erdészeti részvénytársaságok erdőfelújításának hozam-ráfordítás jellemzői	51
8. táblázat:	Az erdőgazdálkodás (erdőfelújítás és fakitermelés) és az árbevétel arányos fedezet (eredmény) eredményének alakulása	51
9. táblázat:	Az erdészeti részvénytársaságok vadgazdálkodásának hozam-ráfordítás jellemzői	52
10. táblázat:	Az erdészeti részvénytársaságok fafeldolgozásának hozam-ráfordítás jellemzői	53
11. táblázat:	Az erdészeti Rt.-k közvetett költségeinek alakulása	53
12. táblázat:	Az árbevétellel képzett regionális adózási mutatók alakulása	54
13. táblázat:	A regionális üzemági eredmény szerkezet (1998, 2002, 2008)	55
14. táblázat:	Az üzemági eredmény regionális szerkezete %-ban (1998, 2002, 2008)	55
15. táblázat:	A régiók üzemági eredményének ágazati összetétele	56
16. táblázat:	Az erdőgazdálkodás természetes jellemzőinek regionális eltérése	57
17. táblázat:	Az üzemi eredmény mutató regionális eltérése	60
18. táblázat:	A fakitermelési üzemág gazdasági teljesítménye regionális jellemzői	61
19. táblázat:	Az erdőművelési üzemág regionális jellemzői	63

III. Az erdészeti részvénytársaságok társasági adózása

1. táblázat:	Az eredménykimutatás kiemelt adatainak változása	67
2. táblázat:	Az erdőgazdaságok adózási mutatóinak alakulása, összefüggése	69
3. táblázat:	Az erdőgazdaságok adózási mutatóinak alakulása	69
4. táblázat:	Az árbevétel és az adózás előtti eredmény (1998–2002; 2007–2010)	71
5. táblázat:	Az adózáshoz kapcsolódó fogalmak értékeinek régiók szerinti megoszlása ..	71
6. táblázat:	Adófizetési kötelezettség és adózott eredmény (1998–2002; 2007–2010) ...	72
7. táblázat:	Az eredmény elemek régiók szerinti megoszlása	72
8. táblázat:	Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók (1998–2002; 2007–2010)	73
9. táblázat:	Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók alakulása	74
10. táblázat:	A társasági adózás elemeinek regionális alakulása (2007–2010)	75
11. táblázat:	A gazdálkodási és adózási értékek társasági megoszlása (%)	75
12. táblázat:	Az erdőgazdasági régiók és társaságok társasági adózási mutatói	76
13. táblázat:	A gazdálkodási és adózási mutatók társasági megoszlása (%)	76
14. táblázat:	Árbevétel arányos adóalap növelő (N) és csökkentő (CS) tételek a régiókban.....	78
15. táblázat:	Árbevétel arányos adóalap növelő (N) és csökkentő tételek (CS) az erdőgazdaságoknál	78
16. táblázat:	Az adózás előtti eredményhez viszonyított adózási tételek	79
17. táblázat:	Az adózási tételek adózás előtti eredményhez viszonyítása társaságonként ..	81
18. táblázat:	Adóalap növelő és csökkentő tételek egyenlege 2007–2010	84
19. táblázat:	Társaságok és régiók adóalap növelő csökkentő tényezői	85

Rövidítések jegyzéke

AA	– Adóalap
ADE	– Adózott eredmény ADE2 – Adózott eredmény 1998-2002 átlagértékekkel ADE1 – Adózott eredmény 1998-2001 átlagértékekkel ADE7 – Adózott eredmény 2007-2010
AEE	– Adózás előtti eredmény AEE2 – Adózás előtti eredmény 1998-2002 átlagértékekkel AEE1 – Adózás előtti eredmény 1998-2001 átlagértékekkel AEE7 – Adózás előtti eredmény
AFK	– Adófizetési kötelezettség = Fizetett adó AFK2– Adófizetési kötelezettség 1998-2002 átlagértékekkel AFK1– Adófizetési kötelezettség 1998-2001 átlagértékekkel AFK7– Adófizetési kötelezettség 2007-2010
ÁRB	– Árbevétel ÁRB2 – Árbevétel 1998-2002 átlagértékekkel; ÁRB1 – Árbevétel 1998-2001 átlagértékekkel; ÁRB7 – Árbevétel 2007-2010
ATK	– Egyéb, alaptevékenységet kiegészítő tevékenység
CS	– Adóalap csökkentő tételek
D	– Dombvidék
EB	– Egyéb bevétel
EEG	– Egyéb erdőgazdálkodás, fakitermelés
EF	– Erdőfelújítás
EF-E	– Erdőfelújítás üzemi eredménye
EF-K	– Erdőfelújítás költsége
EFJ	– Erdőfenntartási járulék
EFNT	– Erdőfenntartás normatív támogatása
EG	– Erdőgazdálkodás (összesen)
EG-E	– Erdőgazdálkodás üzemi eredménye
EK	– Első kivitel
EM	Erdőművelés
EM-K	– Erdőművelés (erdőfelújítás) költsége
EMT	– Erdei melléktermék termelés
ER	– Egyéb ráfordítás
ESZ	– Erdőgazdasági szolgáltatás

ET	– Erdőtelepítés
EÜ	– Egyéb üzemágak összesen
ÉCS	– Értékkülönbözet csökkentő tételek
ÉN	– Értékkülönbözet növelő tételek
É(N–CS)	– Értékkülönbözet növelő és csökkentő tételek egyenlege
FF	– Fafeldolgozás
FF-EX	– Fafeldolgozás export aránya
FG-EX	– Fagazdaság export aránya. A fahasznosításból (fakitermelés és fafeldolgozás) származó árbevétel export aránya.
FH-Á	– Fahasználati árbevétel
FH-E	– Fahasználati eredmény
FK	– Fakitermelés
FKA	– Fakitermelés aránya
FK-Á	– Fakitermelési árbevétel
FK-E	– Fakitermelés üzemági eredménye
FK-EX	– Fakitermelés export aránya
FK-FI	– Fakitermelési fedezet I.
FK-FII	– Fakitermelési fedezet II.
FK-K	– Fakitermelés költsége
H	– Hegyvidék
ICS	– Adóalapot ideiglenesen csökkentő tételek
IN	– Adóalapot ideiglenesen növelő tételek
I(N–CS)	– Adóalapot ideiglenesen növelő és csökkentő tételek egyenlege
KÜE	– Korrigált üzemági eredmény (ÜE + Egyéb ráfordítás – Egyéb bevétel)
KVT-K	– Közvetett költségek
MCS	– Mag-, csemetetermelés
N	– Adóalap növelő tételek
S	– Síkvidék
ST	– Saját tőke
SZA	– Számított adó
SZÜ	– Szolgáltató üzemek
T	– Összes terület
ÜE	– Üzemi eredmény
ÜÖ	– Üzemágak összesen
VG	– Vadgazdálkodás

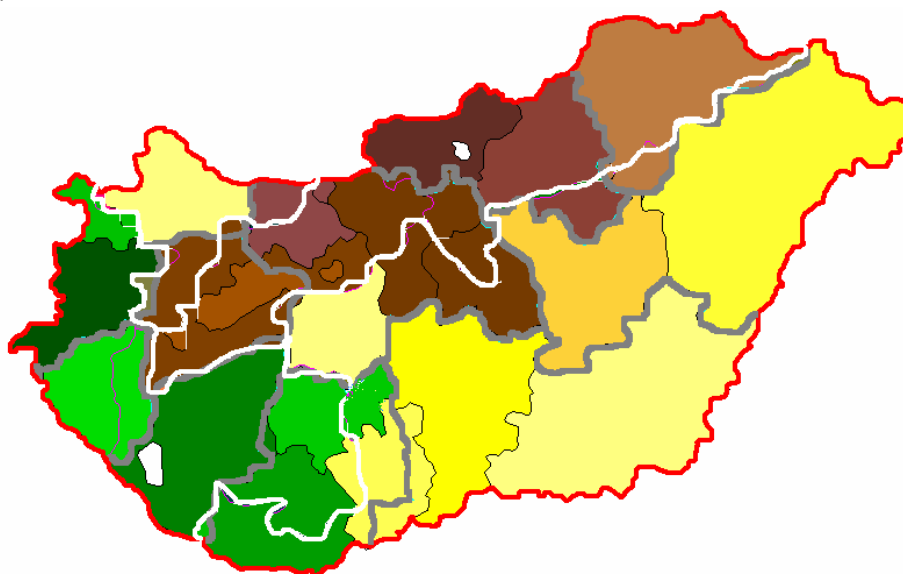
Bevezető

Az erdészeti naturális viszonyokhoz illeszkedő erdőgazdálkodási, ökonómiai adatfeldolgozáshoz és a számviteli-pénzügyi mutatók készítéséhez az erdészeti részvénytársaságokat az erdőgazdasági tájak rendszerébe illesztettük, amelyek kompatibilisnek tekinthetők az egyéb igazgatási szerveződésekkel is. (Az erdőgazdaságok maguk is különböző potenciálú és teljesítményű erdészetekből álló konglomerátumok.)

Erdőgazdasági tájak

Erdőgazdasági táj az Erdészeti, vadászati, faipari lexikon megfogalmazása szerint: „Területileg összefüggő, domborzati és vízrajzi kialakulásában egyöntetű, részleteiben kiegyensúlyozott éghajlat és alapkőzet tekintetében azonosnak vehető terület, amelyen meghatározott és meghatározható természetési, gazdasági feladatokat oldanak meg. Az erdőgazdasági tájak elkülönítése során elsősorban a fafajok természetes vagy mesterségesen már kialakított területi elhelyezkedése az irányadó. Természetes előfordulásuk, elterjedésük főleg az éghajlati adottságoktól, ezen kívül a tájra jellemző alapkőzettől és az azon kialakuló talajtípustól függ. Tekintetbe kell venni azonban a tájon előforduló termőhelyeken a jövőben telepíthető fafajokat, főleg a gyorsan növekvő fafajok természetési lehetőségeit. Az erdőgazdasági tájak kijelölésének a célja tehát nem elsősorban a földrajzi elhatárolás, hanem a természeti feladatok és lehetőségek földrajzi kijelölése. Ez a lényeges eltérése a természeti tájakkal szemben, amelyeknek elhatárolása során a természetési lehetőségek figyelmen kívül hagyásával kizárólag a növényzet, elsősorban az egyes fafajok természetes előfordulását veszik tekintetbe.” (Ákos L. 1964. p. 164)

Az egyes erdőgazdaságok természeti adottságait és gazdálkodását tekintve három régiót különítettünk el. Az árbevétel alakulását is régiós szinten vizsgáltuk. A régiók földrajzi helyzetét az 1. ábra szemlélteti, az egyes erdőgazdaságok térségi besorolását az 1. táblázat tartalmazza.

1. ábra: Erdőgazdálkodási alapon elkülönített régiók
(Vékony fekete vonal: az erdőgazdaságok határvonala; Szürke vonal: erdészeti igazgatóságok határvonala; Fehér vonal: erdészeti nagytájak határvonala)

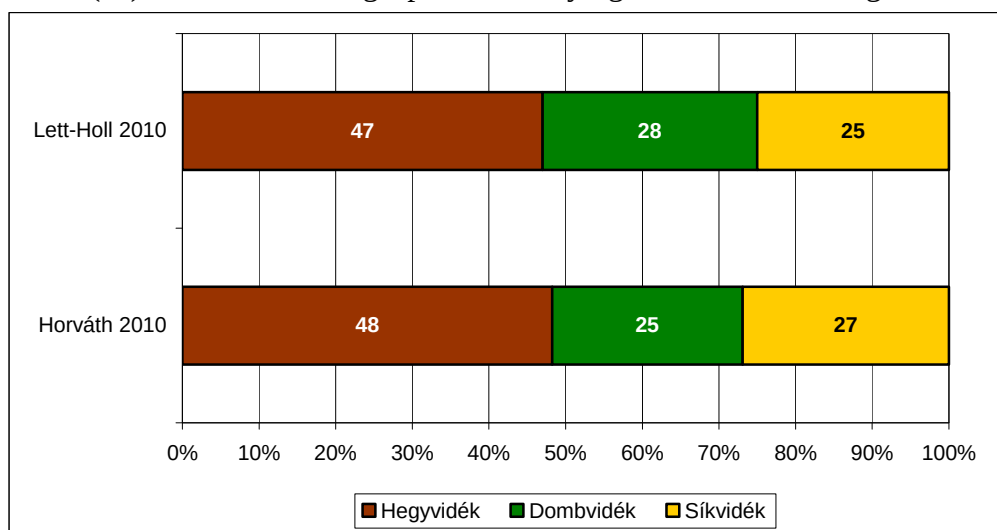
Az erdőgazdasági tájakba besoroltuk az erdőgazdasági részvénytársaságokat, amelyeknél a terület meghatározó részét vettük figyelembe (természetesen egyes erdészetek más erdőgazdasági tájba esnek, de erdészetsoros elemzést nem végzünk).

HEGYVIDÉK (H)	DOMBVIDÉK (D)	SÍKVIDÉK (S)
Északerdő	Mecsekerdő	NEFAG
Egererdő	Gyulaj	Nyíredő
Ipoly Erdő	SEFAG	DALERD
Pilisi Parkerdő	Zalaerdő	KEFAG
Vértesi Erdő	Szombathelyi	Gemenc
Bakonyerdő	TAEG	VADEX
(HM Budapest)	(HM Kaszó)	KAEG
(HM VERGA)		

1. táblázat: Az erdőgazdasági társaságok térségi besorolása

Az erdőállományi és erdőgazdálkodási hasonlóságok figyelembe vételére a regionális erdőgazdálkodás fogalmának alkalmazása és kimunkálása szolgál. A 2010. évi FAGOSZ Fakeskedelmi Konferencián erről előadás is elhangzott (Lett – Holl, 2010), és az akkor kialakított hármas tagolást megfelelő magyarázó erejűnek ítéltük, ezt használjuk most is: hegyvidék, dombvidék, síkvidék (mivel Magyarországon erdészet mélységű gazdasági adatok még kevésbé nyilvánosak, ezért a különböző erdészetekből álló erdőgazdasági konglomerátumok kerülnek besorolásra). A megoldást lehetővé teszi, hogy az elmúlt húsz évben lényegében az erdészeti részvénytársasági struktúra nem változott meg, így szerkezeti problémák nem vetődnek fel. A regionalitást egyrészt az összetétel (%) számításával érzékeltetjük a folyó értékek változásának kiszűrésére, másrészt az átlagok viszonyszámait alkalmazzuk.

Az 1998-2002 évekre a már említett tanulmányban szereplő erdőgazdasági adatokat használjuk, de a szinte minden évben és minden régióban előforduló kritikus értékekre nem koncentrálnunk, hanem a területi és időszaki átlagokat alkalmazzuk. A 2002. év markáns változása (az eredmény zuhanása) miatt az időszakot két mutatóval jellemezzük: az 1998-2002. (02) mellett az 1998-2001. (01) használata az átlagképzés hatékonyságára is betekintést enged.

Forrás: Lett – Holl 2010 és Horváth 2011

2. ábra: Állami erdőgazdálkodás regionális besorolásának összehasonlítása

Az 2. ábrán a felső vízszintes sor Lett B. – Holl K. által 2010-ben készített, az állami erdőgazdaságok erdőgazdálkodási nagyrégiókba való besorolását mutatja, a kezelt erdőterület alapján. A második vízszintes oszlop Horváth S. által, 2010-ben készített, az erdészetek erdőgazdálkodási nagyrégiókba való besorolásával készült (utóbbi finomabb változat, de látható, hogy a két besorolás között nincs érdemi eltérés).

Az erdőgazdasági részvénytársaságok határa részben követi a közigazgatási megyehatárokat, de a besorolást a megyék esetében is elvégeztük (2. táblázat), amelyet szintén az 1. ábra szemléltet.

Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék
Borsod-Abaúj-Zemplén Megye	Baranya Megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye
Heves Megye	Somogy Megye	Hajdú-Bihar Megye
Nógrád Megye	Tolna Megye	Békés Megye
Komárom-Esztergom Megye	Zala Megye	Csongrád Megye
Pest Főváros	Vas Megye	Jász-Nagykun-Szolnok Megye
Pest Megye		Bács-Kiskun Megye
Veszprém Megye		Fejér Megye
		Győr-Moson-Sopron Megye

2. táblázat: Közigazgatási megyék térségi besorolása

Az erdészeti igazgatás a harmadik regionális besorolási szempont, így az erdészeti igazgatóságoknak (10 db) is elvégeztük a regionális csoportosítását (3. táblázat). (Egyes erdészeti igazgatóságok több megye, erdészeti részvénytársaság erdőgazdálkodásának igazgatását is ellátják.)

Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal EI	Baranya Megyei Kormányhivatal EI	Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal EI
Heves Megyei Kormányhivatal EI	Somogy Megyei Kormányhivatal EI	Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal EI
Pest Megyei Kormányhivatal EI	Zala Megyei Kormányhivatal EI	
Veszprém Megyei Kormányhivatal EI	Vas Megyei Kormányhivatal EI	

3. táblázat: Területi Erdészeti Igazgatóságok térségi besorolása

A vállalkozói állami erdészet évtizedes gazdálkodását három részterületre koncentrálni feldolgozással mutatjuk be, amelyek a szerkesztésnek megfelelően önállóan is áttekinthetők:

- I. Az erdészeti részvénytársaságok árbevétele és a kereskedelem szerkezete
- II. Az erdészeti részvénytársaságok gazdálkodásának eredményessége
- III. Az erdészeti részvénytársaságok társasági adózása

A természetes és ökonómiai összefüggések megjelenítése a számunkra hozzáférhető adatok korlátain belül lehetséges csak. (Az erdészeti részvénytársaság soros adatokat már nem hozták nyilvánosságra. Az erdészeti részvénytársaságok kiegészítő melléklete a pénzügyi beszámoló része, és így kevés természetes erdőgazdálkodási adatot tartalmaz, szerkezete sem mindenben egységes. Az erdészeti részvénytársaságok szakmai és számviteli komplex információs rendszerének összehangolása folyamatban van.)

Meggyőződésünk, hogy a gazdasági értékeléseket nem célszerű figyelmen kívül hagyni, megismerésük elutasítása nem lehet célravezető.

A gazdálkodási adatok és mutatók számbavételének áttekintése segít az erdészeti naturális leltározás, az erdészeti hatósági szakmai tervezés és a naturális jogi-szakmai szabályozás jelenleg és a jövőben problémákat okozó döntéseinek előkészítésében, a toleránsabb igazgatás és irányítás felé való elmozdulásban.

A tájra jellemző fafajokat bemutató ábra is jól szemlélteti a három nagyrégiót és az erdőgazdálkodási viszonyokat (3. ábra).

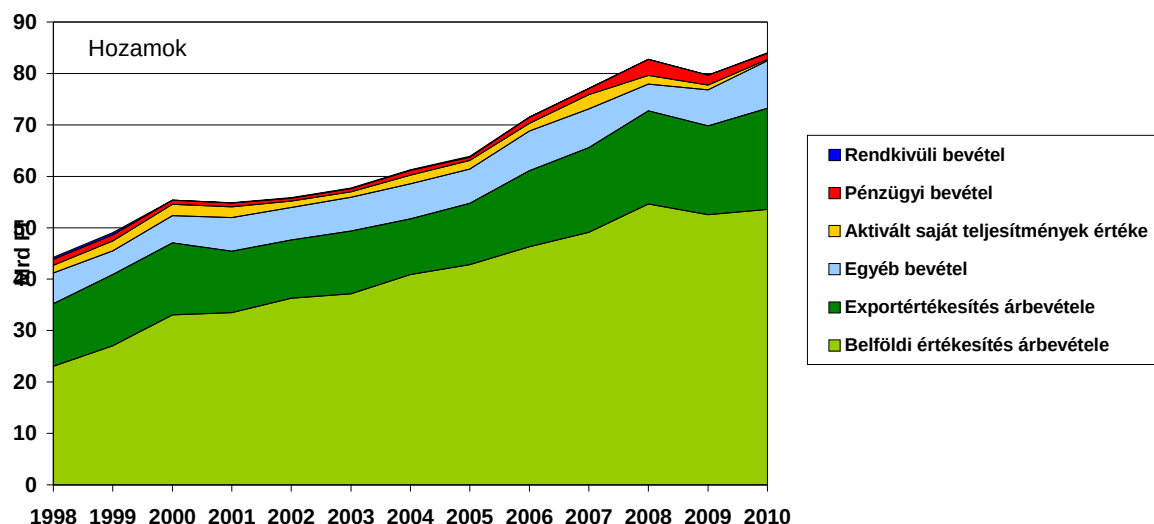
3. ábra: A három nagyrégió és az erdőgazdálkodás viszonyai a tájra jellemző fafajok alapján

I. Az erdészeti részvénytársaságok árbevétele és a kereskedelem szerkezete

1. Az összes hozam és összetétele

Az összes hozam alatt a számviteli beszámolóban megjelenő különböző teljesítményeket és bevételeket értjük, amelyből a belföldi és export értékesítés nettó árbevétele a meghatározó.

1.1. Az összes hozam és összetételének alakulása 1998–2010 között

1. ábra: Az erdőgazdasági részvénytársaságok összes hozama és az összetételének alakulása 1998–2010 között (Erdőgazdaságok éves beszámolója 2008-2010)

Az összes hozam és ezen belül az értékesítés nettó árbevétele dinamikusan nőtt az 1998–2010 közötti időszakban, de ez 2001-ben, illetve 2009-ben megtorpant. Az árbevétel változása független az erdőgazdaságok tevékenységét meghatározó fakitermeléstől, amely az elmúlt tizenöt évben lényegében nem változott. Az árbevételen belül jelentős az export részaránya.

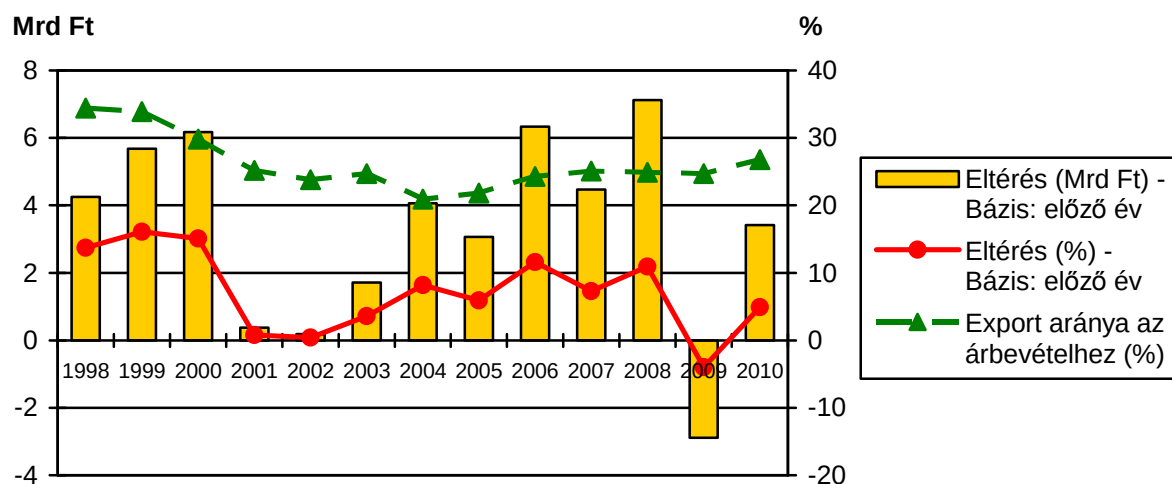
Az egyéb bevételek is gyarapodtak, az aktivált saját teljesítmény a saját előállítású eszközök és a saját termelésű készletek állománya már kisebb részarányt képvisel. Az erdészeti társaságokban a pénzügyi bevételek sem elhanyagolhatók

1.2. Az árbevétel 1998–2010 között

M.e.: Mrd Ft

Megnevezés	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Értékesítés nettó árbevétele	35,22	40,90	47,07	47,45	47,64	49,35	51,70	54,77	61,10	65,57	72,69	69,80	73,22
Eltérés (Mrd Ft) (Bázis: előző év)	4,25	5,68	6,17	0,38	0,19	1,71	4,06	3,07	6,33	4,47	7,12	-2,89	3,42
Eltérés (%) (Bázis: előző év)	13,7	16,1	15,1	0,8	0,4	3,6	8,2	5,9	11,6	7,3	10,9	-4,0	4,9
Belföldi értékesítés	23,09	27,04	33,04	35,51	36,32	37,14	40,88	42,85	46,28	49,08	54,62	52,54	53,58
Export értékesítés	12,13	13,86	14,03	11,94	11,32	12,21	10,82	11,93	14,82	16,49	18,07	17,26	19,64
Export/Árbevétel (%)	34,4	33,9	29,8	25,2	23,8	24,7	20,9	21,8	24,3	25,1	24,9	24,7	26,8
Egyéb bevétel	5,97	4,57	5,25	6,50	6,31	6,59	6,86	6,65	7,72	7,53	5,28	7,03	9,24
Aktivált saját teljesítmények értéke	1,52	1,97	2,27	2,10	1,23	1,05	1,69	1,63	1,49	2,76	1,66	0,93	0,27
Összes hozam	44,24	49,07	55,38	54,86	55,87	57,73	61,29	63,89	71,56	77,16	82,79	79,69	84,06

1. táblázat: Az erdőgazdasági részvénytársaságok (19) árbevételének alakulása 1998–2010 között (CMS–EVGI–ERTI 2003; Erdőgazdaságok éves beszámolója 2008–2010)

2. ábra: Az erdőgazdasági részvénytársaságok (19) értékesítési árbevételének dinamikája, az export értékesítés aránya az árbevételben

Az árbevétel nominális alakulásánál, illetve az előző évi bázisokhoz való emelkedésénél az erősebb növekedési periódusokat (1998–2000 és 2006–2008) szorosan követte a visszarendeződés, a stagnálás, a 2009. évi válságnál a visszaesés (2001–2002 és 2009). Az árbevételben belül jelentős az ágazat exportja (fatermék és faipari termék), és az exportarány az ezredfordulón elérte az egyharmadot, amely a 2001. évi általános árbevétel csökkenésénél erősebben mérséklődött, de még mindig a számottevő egynegyedek szintet érte el, amely a későbbiekben kisebb visszaesés (2004–2005) mellett állandósult.

1.3. A fagazdaság exportja

Az erdőgazdaságok árbevételének meghatározó hányadát a fahasznosítás adja (fakitermelés és fafeldolgozás), így annak térségi és időbeli változása különösen fontos. Természetesen a vizsgált egy évtized alatt társaságonként számos változás történt, a fafeldolgozási üzemek szervezetben elfoglalt helyében, a belföldi egyéb fafeldolgozó iparban (összességében a fakitermelés mennyisége viszont szinten maradt).

Az árbevétel alakulását is régiós szinten vizsgáltuk (2. táblázat).

Térség	Fakitermelés				Faki- term. aránya (FKA)	Fafeldolgozás				Együtt fahasznosítás			
	Bel- földi	Export	Össze- sen	Export arány (FK-EX)		Bel- földi	Export	Össze- sen	Export arány (FF-EX)	Bel- földi	Export	Össze- sen	Export arány (FG-EX)
	M Ft	M Ft	M Ft	(%)		(%)	M Ft	M Ft	M Ft	(%)	M Ft	M Ft	M Ft
1998													
H	3552	1099	4651	23,6	50,4	2587	1972	4559	43,3	6139	3071	9210	33,3
D	6207	3527	9734	36,2	95,9	351	64	415	15,4	6558	3591	10149	35,4
S	3741	1527	5268	29,0	74,1	858	984	1842	53,4	4599	2511	7110	35,3
Összes	13500	6153	19653	31,3	74,2	3796	3020	6816	44,3	17296	9172	26469	34,7
2002													
H	5973	818	6791	12,0	59,8	2210	2364	4574	51,7	8183	3182	11365	28,0
D	10347	1962	12309	15,9	91,4	569	589	1158	50,9	10916	2551	13467	18,9
S	5834	1014	6848	14,8	73,0	1660	871	2531	34,4	7494	1885	9379	20,1
Összes	22155	3793	25948	14,6	75,8	4439	3824	8263	46,3	26594	7617	34211	22,3
2008													
H	11043	2356	13399	17,6	73,0	2709	2246	4955	45,3	13752	4602	18354	25,1
D	13533	4964	18497	26,8	95,6	683	175	858	20,4	14216	5139	19355	26,6
S	7846	1783	9629	18,5	66,7	2648	2165	4813	45,0	10494	3948	14442	27,3
Összes	32422	9103	41825	21,8	80,2	6040	4586	10626	43,2	38462	13689	52151	26,2

Jelmagyarázat: H – Hegyvidék, D – Dombvidék, S – Síkvidék

2. táblázat: A fahasznosításból (fakitermelés és fafeldolgozás) származó árbevétel térségi és időbeli alakulása (CMS– EVGI–ERTI 2003; Erdőgazdaságok éves beszámolója 2008-2010)

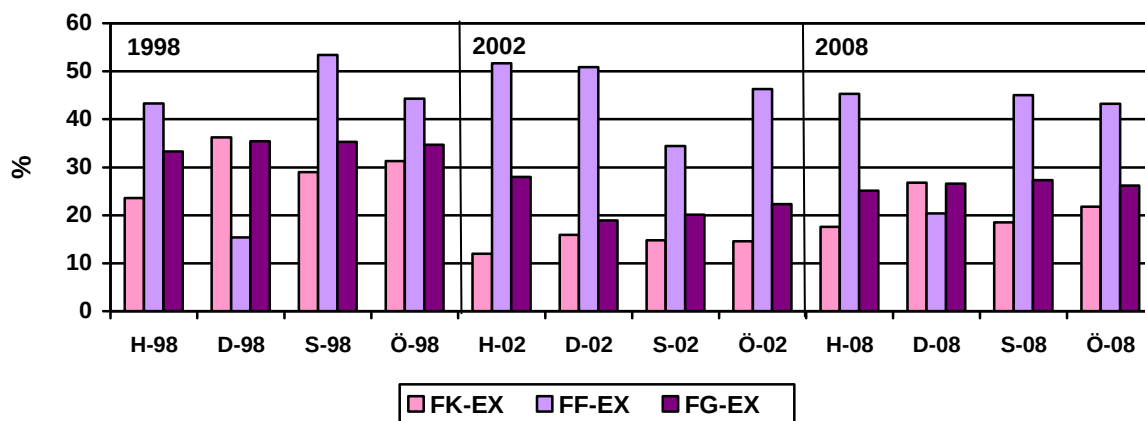
A fakitermelési árbevétel aránya a legmagasabb a dombvidéken, meghaladja a 90%-ot. A hegyvidéken a fakitermelés bevételi aránya fokozatosan nő a fafeldolgozással szemben, felérő háromnegyedére, a síkvidéken a fakitermelés bevételi aránya némileg csökkent. A fakitermelés árbevétel aránya összességében már eléri a négyötödöt.

A fagazdaság exportja az árbevételben egynegyed és egyharmad között alakult, összességében csökkent, de a régiók között nincs lényeges eltérés. 2008-ra a régiók fagazdasági exportjának aránya (FG-EX) ismét közeledett egymáshoz, de 1998-hoz képest közel 9 százalékponttal csökkent (1998 – 34,7%; 2008 – 26,2%).

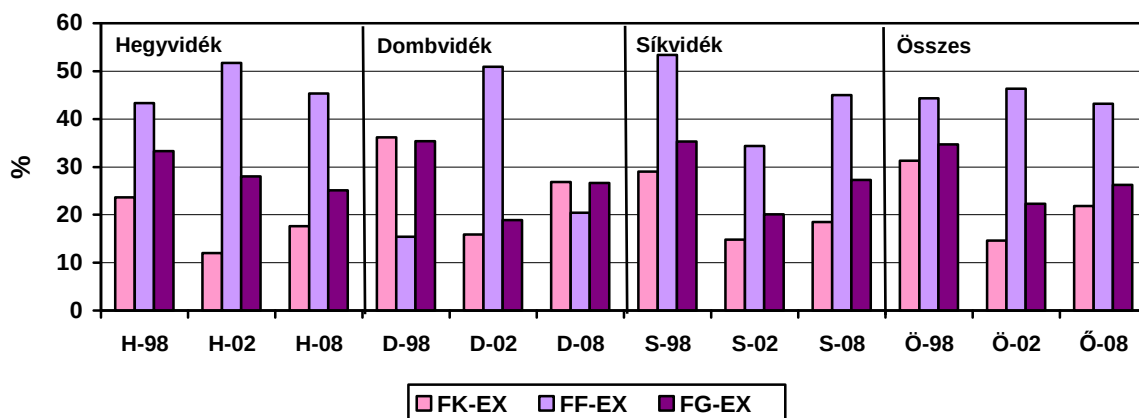
A fafeldolgozási export arányaiban meghaladta a fakitermelését, és a különbség növekedett, a régiók között is jelentős az eltérés, a hegyvidék és az alföld fafeldolgozási exportaránya jelentős. A dombvidéken, ahol a legkisebb a fafeldolgozási árbevétel aránya némileg magasabb az erdei fatermék aránya (amely a nyugati piacokhoz való közelségből is ered).

A fafeldolgozásban az export arány (FF-EX) összességében nem változott, a régiókban viszont jelentősen módosult, de a régiók közötti különbség megmaradt.

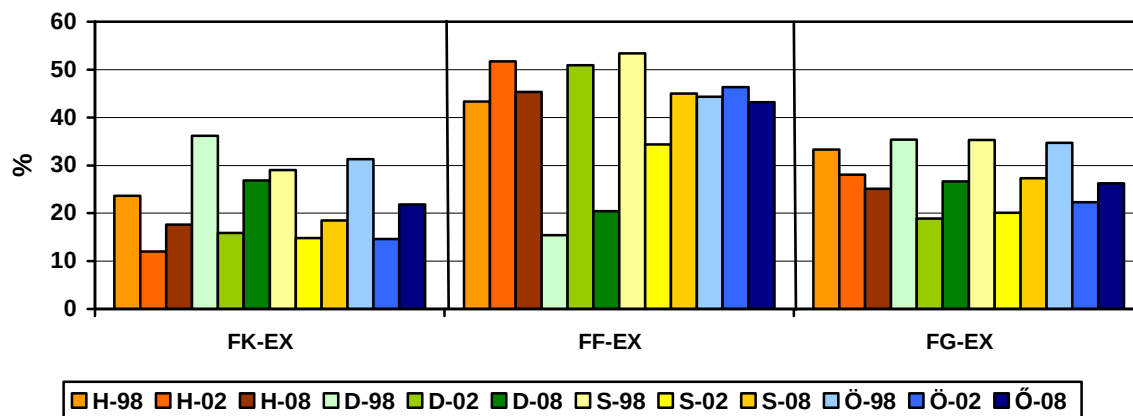
A fakitermelésnél az export arány (FK-EX) 2002-re az 1998. évinek mintegy felére lezuhant, és csak részben emelkedett vissza, a régiós értékek átrendeződtek, de a dombvidék vezető értéke erős maradt. Az ábraszorozattal az arányok szemléltetését javítjuk.

3. ábra: A fakitermelés (FK-EX), a fafeldolgozás (FF-EX) és a fagazdaság export arányának (FG-EX) alakulása régióként a vizsgált években

4. ábra: A fakitermelés (FK-EX), a fafeldolgozás (FF-EX) és a fagazdaság export arányának (FG-EX) alakulása a vizsgált években az egyes régiókban

5. ábra: A fakitermelés (FK-EX), a fafeldolgozás (FF-EX) és a fagazdaság export arányának (FG-EX) alakulása az egyes régiókban

2. Az üzemági szerkezet és az összetétel változása

2.1. A termelési érték összetétele

Év	Termelési érték és megoszlás											
	Mag-, csemete- termelés	Erdő- felújítás	Erdő- telepítés	Fakiter- melés.	Erdei m. termék termelés	Vad- gazdál- kodás	Mező- gazda- ság	Fa- feldol- gozás	Erdőg. szolgál- tatás	Egyéb alaptev. kiv. tev.	Szolgál- tató üzemek	Mind- összesen
	MCS	EF	ET	FK	EM	VG		FF	ESZ	ATK	SZÜ	
1993 Mrd Ft	494	1 935	98	9 182	30	1 330	126	5 352	256	2 278	2 728	23 809
%	2	8	0	39	0	6	0	22	1	10	11	100
1994 Mrd Ft	573	2 352	97	11 302	34	1 641	135	5 232	284	2 302	2 520	26 472
%	2	9	0	43	0	6	0	20	1	9	10	100
1995 Mrd Ft	621	-40	99	15 296	30	2 204	124	6 711	401	2 967	2 971	31 384
%	2	0	0	49	0	7	0	21	1	9	9	100
1996 Mrd Ft	721	22	114	17 302	26	2 650	148	7 139	679	3 561	3 525	35 885
%	2	0	0	49	0	7	0	20	2	10	10	100
1997 Mrd Ft	743	-37	120	19 140	176	2 887	221	7 898	665	3 183	3 823	38 819
%	2	0	0	49	0	7	1	20	2	8	10	100
1998 Mrd Ft	835	20	133	21 657	24	3 265	167	9 116	879	4 450	4 173	52 165
%	2	0	0	42	0	6	0	18	1	9	8	100
1999 Mrd Ft	998	15	130	25 867	22	3 603	193	10 091	692	5 109	4 239	50 974
%	2	0	0	51	0	7	0	20	1	10	8	100
2000 Mrd Ft	1 099	122	181	30 356	23	4 367	200	11 203	710	5 872	4 621	58 802
%	2	0	0	52	0	7	0	19	1	10	8	100
2001 Mrd Ft	1 019	0	186	28 875	58	4 861	254	11 957	940	6 300	4 414	58 863
%	2	0	0	49	0	8	0	20	2	11	8	100
2003 Mrd Ft	869	35	266	30 669	61	4 653	238	10 998	1 618	5 527	4 057	58 991
%	2	0	0	52	0	8	0	19	3	9	7	100
2004 Mrd Ft	829	0	154	32 807	72	4 806	254	11 278	1 929	5 981	3 944	62 061
%	2	0	0	53	0	8	0	18	3	10	6	100
2005 Mrd Ft	937	0	203	35 516	56	4 614	361	10 711	2 028	6 475	3 789	64 733
%	1	0	0	55	0	7	1	17	3	10	6	100
2006 Mrd Ft	1 102	9	161	38 926	51	4 708	265	15 278	2 025	7 054	3 895	73 486
%	2	0	0	53	0	6	0	21	3	10	5	100
2007 Mrd Ft	956	-45	133	42 685	57	5 026	250	17 593	1 495	7 987	3 619	80 118
%	1	0	0	53	0	6	0	22	2	10	5	100
2008 Mrd Ft	1 053	6	97	48 091	56	5 217	430	16 582	1 748	8 613	4 000	85 899
%	1	0	0	56	0	6	1	19	2	10	5	100

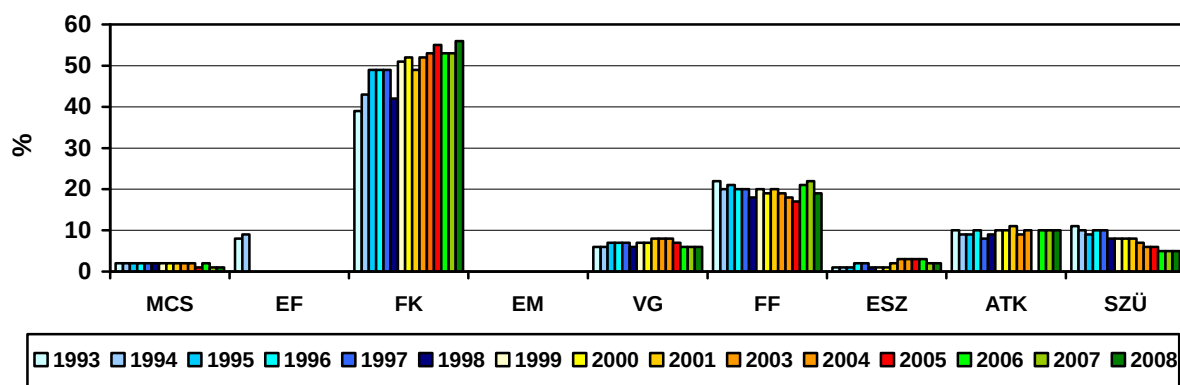
3. táblázat: Az üzemági termelési érték alakulása 1993 és 2008 között valamint megoszlása az egyes években

Az üzletági termelési érték (árbevétel, eredmények) ismertetését és elemzését az ÁPV Rt. által rendszeresített „Ágazati eredménylapok” adataira támaszkodva (2009. évtől már nem állnak rendelkezésünkre) készítettük el, az adatok idősoros és cégsoros rendezése után, de

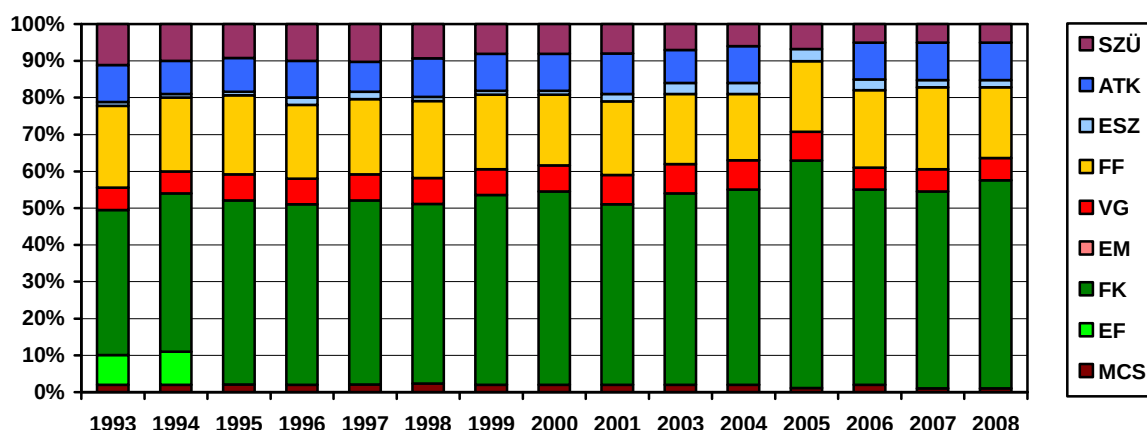
elsősorban regionális összesítésekkel. (Az adatok összesítése során tapasztaltuk, hogy bár az ágazati lapok szerkezete egységes, annak kitöltését a társaságok nem minden esetben értelmezik egyformán. Megítélésünk szerint ez az eltérés a fő tendenciákkal kapcsolatos tájékoztatásainkat nem befolyásolja lényegesen.)

Az árbevétel növekedésével a termelési érték is emelkedett (Ismét hangsúlyozzuk, hogy az arányokat tekintve is a legjelentősebb és az árbevétel emelkedést is adó fakitermelés mennyisége ugyanakkor az időszakban nem változott). Az arányokban 1993–1995-ben bekövetkezett módosulás számveteli jellegű, az erdőfelújítást nem az erdőgazdálkodás költségeként, hanem önálló termelési értéket produkáló beruházásnak (saját előállítású eszköznek) minősítették.

Az egyes régiókban, az erdészeti gazdaságoknál a fafeldolgozásban bekövetkező szervezeti változások is (szintén a számveteli elszámoláson keresztül) módosítják a fakitermelés – fafeldolgozás arányát. Az időszakban az erdőgazdálkodás (fakitermelés) termelési értéken belüli aránya nem csökkent, sőt némileg emelkedett, míg a fafeldolgozás csökkent vagy stagnált. A vadgazdálkodás, az egyéb alaptevékenységen kívüli tevékenységek, erdőgazdálkodási szolgáltatások stb. aránya általában kimutathatóan nem változott. Az erdészeti kivitelezői munkák külső erdészeti szolgáltatókhoz kiszervezése a szolgáltató üzemeknél érdemi csökkenést jelentett.

6. ábra: Az egyes ágazatok összes termelési értéken belüli arányának alakulása 1993 és 2008 között (ágazatok rövidítésének kifejtése a 3. táblázatban és a rövidítések jegyzékében)

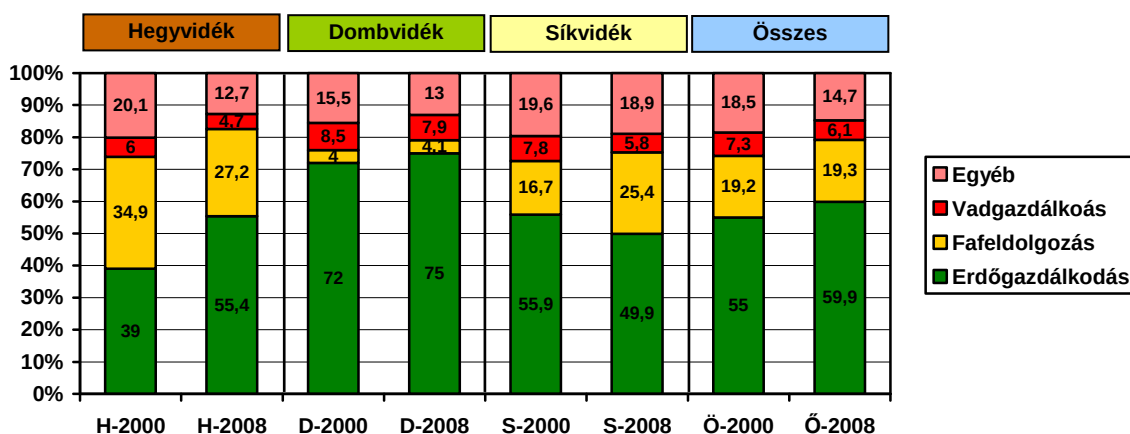
7. ábra: Az egyes ágazatok összes termelési értéken belüli aránya az egyes években (ágazatok rövidítésének kifejtése a 3. táblázatban és a rövidítések jegyzékében)

2.2. A régiók főüzemágak szerinti termelési érték szerkezete (2000, 2008)

Régió	Erdőgazdálkodás		Fafeldolgozás		Vadgazdálkodás		Egyéb	
	2000	2008	2000	2008	2000	2008	2000	2008
Hegyvidék	39,0	55,4	34,9	27,2	6,0	4,7	20,1	12,7
Dombvidék	72,0	75,0	4,0	4,1	8,5	7,9	15,5	13,0
Síkvidék	55,9	49,9	16,7	25,4	7,8	5,8	19,6	18,9
Összesen	55,0	59,9	19,2	19,3	7,3	6,1	18,5	14,7

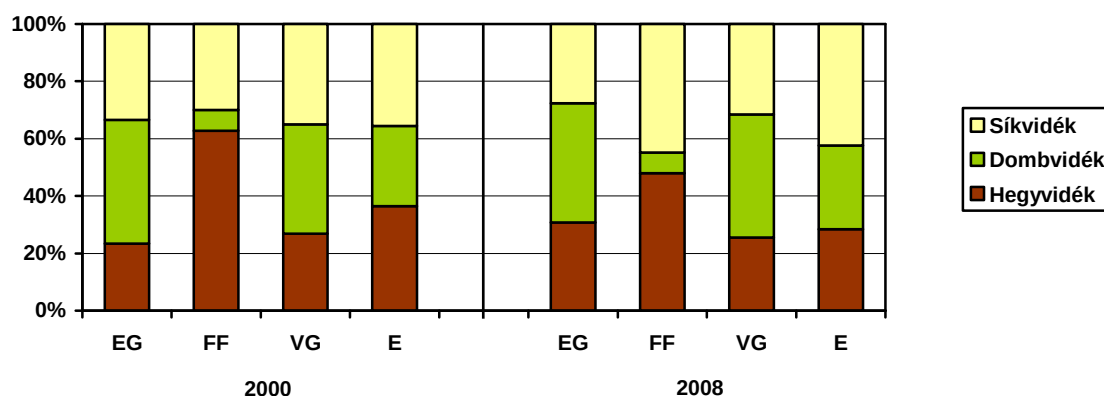
4. táblázat: A régiók főüzemágak szerinti termelési érték szerkezete (%)

A főüzemági szerkezetben a régiós sajátosságok alapjai erősek, a teljes időszakot átívelők, ugyanakkor a változások is speciálisak. A dombvidék erdőgazdálkodási (fakitermelési) túlsúlya a szerkezetben nyilvánvaló, a fafeldolgozás szerepe alárendelt (a régió kialakításakor a Bakonyerdő hegyvidéki jellege alapján került besorolásra, amelynek erős faipara nevezhető a szabályt erősítő kivételnek is). A fakitermelés állományi jellemzői (fafaj) magyarázzák a dombvidék növekedését és a síkvidék csökkenését, de gazdálkodási kényszer a síkvidék fafeldolgozásának növelése. Az erdőgazdálkodás mellett a többi ágazat súlya csökken.

8. ábra: A főüzemágak termelési érték megoszlása régióként (2002, 2008)

Az ábrák plastikusan és meggyőző erővel mutatják a régiók üzemági összetételének jellemzőit, illetve az egyes üzemágakban a régiók részvételi arányát, módosulását.

EG – Erdőgazdálkodás; FF – Fafeldolgozás; VG – Vadgazdálkodás; E – Egyéb

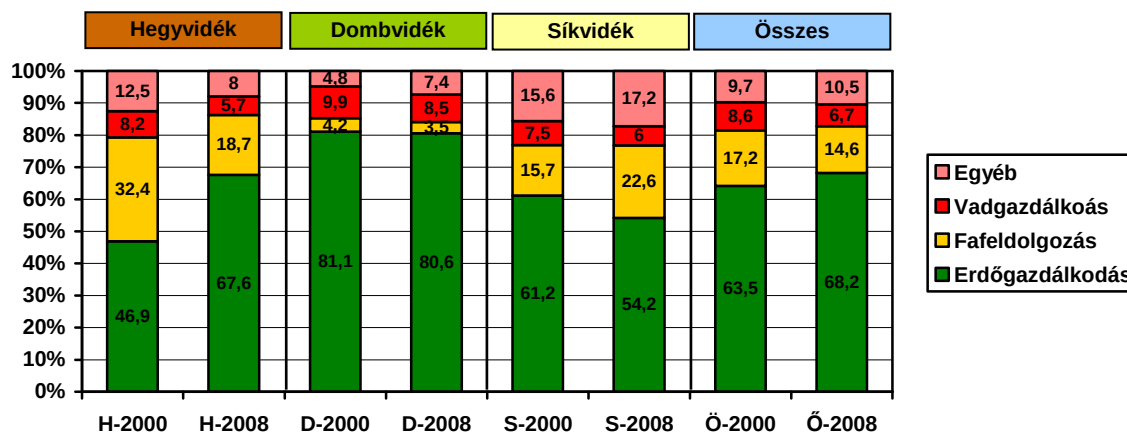
9. ábra: Régiók aránya az ágazatokon belül (2000, 2008)

2.3. Az árbevétel üzemági szerkezete

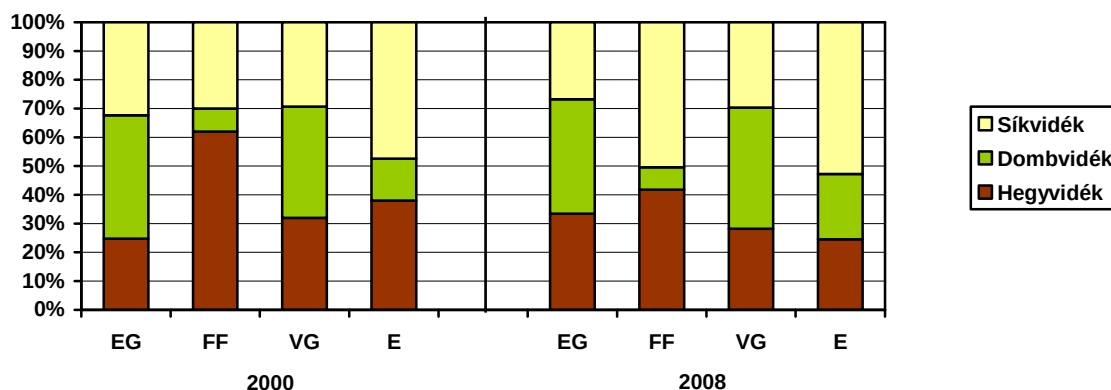
Az árbevétel üzemági szerkezetének jellemzői hasonlítanak a termelési értékéhez.

Régió	Erdőgazdálkodás		Fafeldolgozás		Vadgazdálkodás		Egyéb	
	2000	2008	2000	2008	2000	2008	2000	2008
Hegyvidék	46,9	67,6	32,4	18,7	8,2	5,7	12,5	8,0
Dombvidék	81,1	80,6	4,2	3,5	9,9	8,5	4,8	7,4
Síkvidék	61,2	54,2	15,7	22,6	7,5	6,0	15,6	17,2
Összesen	63,5	68,2	17,2	14,6	8,6	6,7	9,7	10,5

5. táblázat: A régiók főüzemágak szerinti árbevétel szerkezete (2002, 2008)

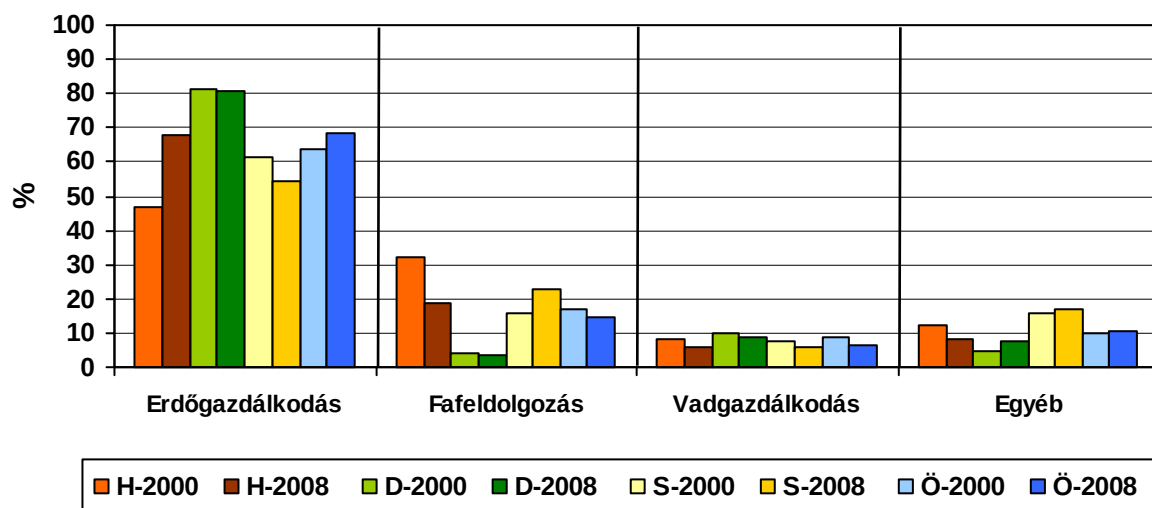

10. ábra: A főüzemágak árbevétel megoszlása régióként (2000, 2008)

EG – Erdőgazdálkodás; FF – Fafeldolgozás; VG – Vadgazdálkodás; E – Egyéb

11. ábra: A régiók aránya főüzemágak árbevételeiben (2000, 2008)

12. ábra: A főüzemágak árbevétel megoszlása régióként (2000, 2008)

2.4. Az árbevétel szerkezetének alakulása (1998–2002, 2008–2010)

Erdőgazdálkodás				Fafeldolgozás			
2002		2008		2002		2008	
VADEX	7	VADEX	30,7	Gyulaj	0	Pilisi Parkerdő	0
Bakonyerdő	32	Egererdő	43,4	Ipoly Erdő	0	Gyulaj Zrt	0
Pilisi Parkerdő	32	Bakonyerdő	44,8	Mecsekerdő	0	Ipoly Erdő	0
TAEG	39	KAEG	55,8	DALERD	0	Szombathelyi	0
Vértesi Erdő	40	KEFAG	58,2	Szombathelyi	2	DALERD	0
Egererdő	50	Nyírerdő	61,4	SEFAG	5	SEFAG	0,4
Gemenc	53	Gyulaj	63,8	Pilisi Parkerdő	7	Vértesi Erdő	5,1
Gyulaj	57	Pilisi Parkerdő	66,4	NEFAG	9	Mecsekerdő	5,9
Északerdő	59	Mecsekerdő	68,5	Zalaerdő	9	Zalaerdő	6,8
Nyírerdő	67	NEFAG	72,0	KAEG	12	TAEG	7,3
KEFAG	71	TAEG	73,1	KEFAG	15	Északerdő	9,9
KAEG	73	Északerdő	73,2	VADEX	17	KEFAG	11,2
Ipoly Erdő	74	Gemenc	74,8	Gemenc	20	Gemenc	14,9
SEFAG	75	SEFAG	83,6	Északerdő	21	KAEG	14,9
NEFAG	77	Vértesi Erdő	86,0	Vértesi Erdő	22	NEFAG	15,2
Zalaerdő	81	Zalaerdő	86,3	Nyírerdő	28	VADEX	18,7
Mecsekerdő	84	Ipoly Erdő	87,2	Egererdő	36	Egererdő	25,0
Szombathelyi	86	DALERD	88,4	TAEG	46	Nyírerdő	33,4
DALERD	86	Szombathelyi	89,2	Bakonyerdő	54	Bakonyerdő	40,5

6. táblázat: Az erdőgazdaságok sora (sorrendje és csoportjai) az ágazati árbevételarányok alapján

Vadgazdálkodás				Egyéb			
2002		2008		2002		2008	
NEFAG	1	KEFAG	0,5	Nyírerdő	2	Nyírerdő	2,6
KEFAG	3	DALERD	1,8	Zalaerdő	2	Zalaerdő	2,8
Északerdő	4	NEFAG	2,5	Mecsekerdő	2	Szombathelyi	3,1
Nyírerdő	4	Nyírerdő	2,6	Szombathelyi	3	Gyulaj	3,6
Egererdő	5	Vértesi Erdő	3,1	KAEG	5	SEFAG	5,7
Bakonyerdő	7	Gemenc	3,1	DALERD	5	Vértesi Erdő	5,8
Zalaerdő	8	Zalaerdő	4,1	TAEG	6	Ipoly Erdő	7,1
TAEG	9	Bakonyerdő	4,2	Bakonyerdő	7	Gemenc	7,2
KAEG	9	Egererdő	4,6	Egererdő	9	TAEG	8,1
DALERD	9	Északerdő	4,7	Gemenc	9	DALERD	9,8
SEFAG	10	KAEG	5,4	Gyulaj	9	Pilisi Parkerdő	10,1
Szombathelyi	10	Ipoly Erdő	5,7	SEFAG	11	NEFAG	10,2
Ipoly Erdő	12	Mecsekerdő	6,2	KEFAG	12	Bakonyerdő	10,5
Mecsekerdő	13	Szombathelyi	7,7	NEFAG	12	Északerdő	12,2
Vértesi Erdő	15	SEFAG	10,3	Ipoly Erdő	15	VADEX	18,5
VADEX	16	TAEG	11,5	Északerdő	16	Mecsekerdő	19,4
Pilisi Parkerdő	18	VADEX	22,2	Vértesi Erdő	23	KAEG	23,8
Gemenc	18	Pilisi Parkerdő	23,5	Pilisi Parkerdő	42	Egererdő	27,0
Gyulaj	33	Gyulaj	32,6	VADEX	60	KEFAG	30,1

6. táblázat folyt.: Az erdőgazdaságok sora (sorrendje és csoportjai) az ágazati árbevétel-arányok alapján

A fagazdaság mellett az egyéb ágazatok árbevételbeli és ezen belül exportban betöltött szerepe már jóval kisebb, de az egyes erdőgazdaságok között jelentős a differencia. A 6. táblázatban az erdőgazdasági sorrendet ismertetjük.

A regionális kimutatások természetesen csak a nagyvonalú változásokat érzékeltetik. Az egyes társaságok módosulásait és csoportba sorolásukat az üzemi szerkezettel jellemezhetjük.

A cégcsoport szintű árbevétel döntő hányada, mintegy 60%-a származik az erdőgazdálkodásból, 10%-a vadgazdálkodásból, 17%-a fafeldolgozásból, és 13%-a egyéb tevékenységből. Az elmúlt öt év alatt ez az arány kismértékben változott, a vadgazdálkodás árbevételén belüli aránya 9%-ról 10%-ra, az egyéb tevékenységek aránya 12%-ról 13%-ra nőtt, míg a fafeldolgozás aránya 18%-ról 17%-ra csökkent.

Az 1998–2002. évek (2002) és a 2008–2010. évek (2008) átlagának árbevételi üzemi szerkezetét a 19 EG Rt.-nél is meghatároztuk és bemutatjuk. A markáns különbségeket mutató regionális átlagok természetesen az ide sorolt erdőgazdaságok adataiból, viszonszámaiból származnak. Egyes erdőgazdaságok azonban távol esnek a csoport jellemzőjüktől, és ez tartós is lehet. Erdőgazdálkodás: síkvidék – VADEX és DALERD.

Fafeldolgozás: síkvidék – DALERD és Nyírerdő; hegyvidék – Bakonyerdő, Ipolyerdő és Pilisi Parkerdő.

Az erdőgazdálkodás súlyának fokozatait a 40–45% illetve a kb. 75%-os határokhoz köthetjük.

Az erdőgazdálkodás esetében kis aránnyal rendelkező erdőgazdaságok komolyabb faiparral (Bakonyerdő, Egererdő) vagy vadgazdálkodással és egyéb tevékenységekkel (VADEX, Pilis). A meghatározó erdőgazdálkodás esetében lényeges egyéb tevékenység nincs vagy ritkán van.

A társaságok tevékenység váltásához jelentős tőkét (anyagi, szellemi, pénzügyi) igényel-nének, amelyek elsősorban a kisebb cégeknél nem állnak rendelkezésre.

Az árbevételen belül az erdőgazdálkodásból származó árbevétel aránya 11 társaság eseté-ben eléri vagy meghaladja az átlagos 60%-ot, kiugróan magas a Zalaerdő Rt.-nél, a Mecsekerdő Rt.-nél, a Szombathelyi Erdészeti Rt.-nél, illetve a Délalföldi Erdészeti Rt.-nél.

Mintegy 5–8 erdőgazdaság egyáltalán nem vagy csak elhanyagolható faipari tevékenysé-get végez, kb. 3–4-re koncentrálódik az erdőgazdálkodási szervezeten belül művelt fafeldol-gozás súlypontja (néhányánál az erdőgazdálkodásból kiszervezett önálló társaság alakult). A fafeldolgozás fejlesztése vagy leépítése nagyon súlyos döntés, így a változások sem gyor-sak, jelentősek.

A fafeldolgozás árbevételen belüli aránya 8 társaság esetében magasabb az átlagnál, kiug-róan magas – 30% feletti – a Bakonyerdő Rt.-nél, a TAEG Rt.-nél és az Egererdő Rt.-nél, és a 30%-hoz közeli a Nyírerdő Rt.-nél.

A vadgazdálkodásban az alföldi apróvadas területek a társaságok gazdálkodásában csak kis súlyt képviselnek, és szintén kb. 3–4 cég (Gyulaj, VADEX, Gemenc, Pilis) vadgazdálko-dásának aránya kiemelkedő (amelyek a korábbi Erdő- és Vadgazdaságokhoz tartoztak).

Az egyéb, szerteágazó kiegészítő tevékenységeket végző erdőgazdaságok a diverzifikáci-óval próbálják a gazdálkodásukat és eredményüket stabilizálni.

Az egyéb tevékenységek árbevételen belüli aránya 5 cégnél magasabb, mint az átlag, kiugróan magas, 40% feletti a vadfeldolgozó üzemmel rendelkező VADEX Rt.-nél, és a Pilisi Parkerdő Rt.-nél, ami főként az autópályák melletti rendezési munkákból származó, dinamikus növekvő bevételekből származik.

Az ágazati árbevételek közül az erdőgazdaság bevételei átlagos mértékben, a fafeldolgo-zás bevételei átlag alatti ütemben, míg a vadgazdálkodás és az egyéb tevékenységek bevételei átlag feletti mértékben emelkedtek.

3. Az erdőgazdaságok külkereskedelme 2008–2010

Az erdőgazdálkodás kereskedelmét, külkereskedelmét külön vizsgáltuk az elmúlt évekre (bizonyos adatok a 2007. évre csak szórványosan álltak rendelkezésünkre). Mind az egyes évek adatait, mind az időszaki átlagokat bemutatjuk.

3.1. Az erdőgazdaságok (22) kereskedelmének megoszlása 2008–2010

Az üzemági lapok hiányában a nyilvános (az éves beszámolók kiegészítő mellékleteiben szereplő) adatok feldolgozásával határoztuk meg az üzemági szerkezetet és a külpiaci aktivitást.

Főüzemágak	Belföldi	Export	Összes	Export arány	Belföldi	Export	Összes
	M Ft			%	%		
Erdőgazdálkodás	35 506	9 498	45 004	21,1	52,2	14,5	66,7
Fafeldolgozás	5 479	4 519	9 998	45,2	7,8	6,4	14,2
Vadgazdálkodás	4 188	1 647	5 835	28,2	6,0	2,5	8,5
Egyéb	7 257	2 201	9 458	23,3	8,4	2,2	10,6
Összesen	52 430	17 865	70 295	25,4	74,4	25,6	100

7. táblázat: A főüzemágak kereskedelmi tevékenységének árbevétele

Az értékesítés nettó árbevételében a meghatározó (kétharmad) az erdőgazdálkodás (a fakitermelési erdei fatermékek) értékesítése. A fafeldolgozás (a belső átadású fatermékek feldolgozása is) részaránya a többszöri fejlesztések ellenére ennek csak töredéke (nem számítva bele a leányvállalatokban elért teljesítményeket), és alapjában néhány gazdaságra koncentrálódik (min-max).

A vadgazdálkodás árbevétele semmiképp sem elhanyagolható (minden gazdálkodónál megjelenik), hiszen a fafeldolgozás értékének a felét tartósan eléri, meghaladja.

(Az összesen értéktől való eltérést (egyéb-egyéb) az egyéb ágazat csoporthoz soroltuk, ezért az ágazatok megoszlását az egyéb-egyéb nélkül számítottuk.)

Az összes árbevétel mintegy háromnegyede belföldi vevőkhöz irányul (akik között természetesen vannak külkereskedelmet folytató exportáló vállalkozók is), egynegyede direkt export. Az értékesítés export részarányában messze a fafeldolgozás vezet (közel fele, a gyártott termékek nagy része messze meghaladja a belföldi keresletet), és a vadgazdálkodási üzemág is meghaladja az erdei fatermék export hányadát (belföldi feldolgozás hiányában több évtizedes kényszer export).

A régiókat tekintve ismét feltűnik a fahasznosítás szerkezetében meglévő markáns eltérés, a dombvidék maximális fatermék és minimális fafeldolgozási-faipari termék értékesítése, szemben a hegyvidék és még inkább a síkvidék egyre növekvő fafeldolgozási (és egyéb tevékenységi) részarányával (8. táblázat).

M.e.: %

Főüzemágak	Hegyvidék			Dombvidék			Síkvidék		
	Belföldi	Export	Összes	Belföldi	Export	Összes	Belföldi	Export	Összes
Erdőgazdálkodás	54	10	64	59	22	81	43	11	54
Fafeldolgozás	8	8	16	3	1	4	13	11	24
Vadgazdálkodás	5	1	6	6	3	9	4	5	9
Egyéb	14	0	14	5	1	6	8	5	13
Összesen	81	19	100	73	27	100	68	32	100

8. táblázat: A főüzemágak kereskedelmi tevékenységének árbevétele régióként

A belföldi-export értékesítés arányában a síkvidéki csoport külföldi értékesítési hányada a legnagyobb (mintegy egyharmad), amelyet a dombvidék követ (egynegyed) és a hegyvidék zár (egyötöd). Az exportot a dombvidék erdei fatermék kiszállítása vezeti (22%) és fafeldolgozása zárja (1%).

Régió		2007	2008	2009	2010	Átlag (2007–2010)
Hegyvidék	M Ft	20 951	24 777	25 248	26 325	24 325
	%	86,1	101,9	103,8	108,2	100
Dombvidék	M Ft	18 808	19 988	18 206	18 148	18 788
	%	100,1	106,4	96,9	96,6	100
Síkvidék	M Ft	13 418	14 167	13 007	13 860	13 613
	%	98,6	104,1	95,5	101,8	100
EG Portfólió összesen	M Ft	53 177	58 932	56 461	58 333	56 726
	%	93,8	103,9	99,5	102,8	100

9. táblázat: Belföldi értékesítés alakulása 2007–2010

A 2007–2010 időszak átlagához viszonyítjuk az egyes évek belföldi értékesítését, és portfólió szinten 2008. évi kiemelkedő növekedéssel, majd 2009. évi válság begyűrűzéssel és 2010. évi viszonylagos konszolidációval (de 2008. év alatti szinttel) jellemezhetjük. Hasonló az időbeli dinamika a síkvidéken, szemben a hegyvidékkel, ahol 2010-ig folyamatos a növekedés, és a dombvidékkel, ahol a 2010-es év bevétele a leggyengébb.

Régió	2007	2008	2009	2010	Átlag (2007–2010)
Értékesítés (M Ft)					
Hegyvidék	20 951	24 777	25 248	26 325	24 325
Dombvidék	18 808	19 988	18 206	18 148	18 788
Síkvidék	13 418	14 167	13 007	13 860	13 613
EG portfólió összesen	53 177	58 932	56 461	58 333	56 726
Értékesítés megoszlása a régiók között (%)					
Hegyvidék	39,4	42,1	44,7	45,1	42,9
Dombvidék	35,4	33,9	32,3	31,1	33,1
Síkvidék	25,2	24,0	23,0	23,8	24,0
EG portfólió összesen	100	100	100	100	100
Értékesítés aránya 2007–2010 átlagában (%)					
EG portfólió összesen	93,8	103,9	99,5	102,8	100

10. táblázat: Belföldi értékesítés megoszlása 2007–2010

A korrigált értékeket a 11. táblázat foglalja össze, és az üzemágak árbevételének regionális összetétele mellett felhívjuk a figyelmet a régiók árbevétele üzemági összetételének számottevő eltérésére.

Régió	Erdő-gazdálkodás	Fa-feldolgozás	Vad-gazdálkodás	Egyéb	Korrigált viszonyítási alap
Árbevétel (M Ft)					
Hegyvidék	15 062	2 308	1 439	5 110	22 717
Dombvidék	14 071	738	1 490	2 483	17 441
Síkvidék	8 052	2 551	870	1 994	12 960
EG portfólió összesen	37 185	5 596	3 799	9 587	53 119
Árbevétel megoszlása a régiók között (%)					
Hegyvidék	40,5	41,2	37,9	53,3	42,9
Dombvidék	37,8	13,2	39,2	25,9	33,1
Síkvidék	21,7	45,6	22,9	20,8	24,0
EG portfólió összesen	100	100	100	100	100
Árbevétel megoszlása az üzemágak között (%)					
Hegyvidék	66,3	10,2	6,3		100
Dombvidék	80,7	4,2	8,5		100
Síkvidék	62,1	19,7	6,7		100
EG portfólió összesen	70,0	10,5	7,2		100

Megjegyzés: A korrekciót a tételes besorolásra nem kerülő árbevételek összesítéséből való kihagyása indokolja.

11. táblázat: A belföldi árbevétel 2008–2010 évi átlagának regionális és üzemági szerkezete

3.2. Az export külpiaci összetétele

Régió	2007	2008	2009	2010	Átlag (2007–2010)
Export értékesítés (M Ft)					
Hegyvidék	5 775	5 821	5 693	7 373	6 166
Dombvidék	5 452	6 753	7 253	8 318	6 899
Síkvidék	6 709	7 126	5 785	6 095	6 429
EG portfólió összesen	17 935	19 520	18 731	21 786	19 493
Export értékesítés megoszlása a régiók között (%)					
Hegyvidék	32,2	29,8	30,4	33,8	31,6
Dombvidék	30,4	34,6	38,7	38,2	35,4
Síkvidék	37,4	36,5	30,9	28,0	33,0
EG portfólió összesen	100	100	100	100	100
Export értékesítés aránya 2007–2010 átlagában (%)					
Hegyvidék	93,7	94,4	92,3	119,6	100
Dombvidék	79,0	97,9	105,1	120,6	100
Síkvidék	104,4	110,8	90,0	94,8	100
EG portfólió összesen	92,0	100,1	96,2	111,8	100

12. táblázat: Export értékesítés alakulása 2007–2010

Az export elmúlt évekbeli dinamikájában a régiók markánsan elkülönülnek, amelyben a síkvidék 2008 utáni visszaesése a legerősebb, a dombvidéki erdőgazdaságok fejlődése a legerőteljesebb. Ez alapján az export összetételben való szerep is átrajzolódott, a 2007-ben legnagyobb arányú síkvidék az utolsó helyre, a 2008-ban sereghajtó dombvidék az élre került, a hegyvidék részaránya alig változott.

Az export árbevétel regionális és üzemági szerkezetében a belföldihez némileg hasonló kép rajzolódik ki, a közel arányos összes bevételi részesedés a fő üzemágakban már megbomlik. Az erdőgazdálkodás (erdei fatermék) külpiaci értékesítésének több mint a felét a dombvidék teljesíti, míg a síkvidék az egyötödöt sem éri el. A fafeldolgozásban a dombvidék szinte meg sem jelenik, a hegyvidék és a síkvidék faipari exportja közel egyenlő. A síkvidéki erdőgazdaságuk export bevételüket az egyébként kb. fele árbevételi potenciálból való magas, mintegy 50%-os részesedésükkel tudják realizálni,

A vadgazdálkodásban a dombvidéki export magasabb szintje mutatja a piacokhoz való közelséget, az egyéb ágazatokban fej-fej mellett haladnak.

Ezek mutatkoznak meg nagyon markánsan az egyes régiók eltérő export bevétel szerkezetében, az erdei fatermék értékesítés a dombvidéken négyötöd, a hegyvidéken fele és a síkvidéken mindössze egyharmad arányt jelent.

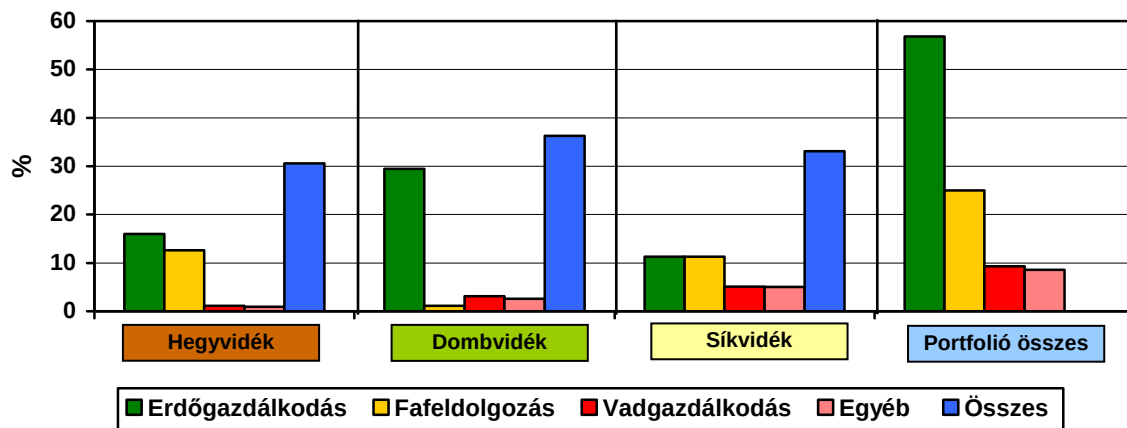
A fafeldolgozásnak az exportban a legnagyobb jelentősége a hegyvidéken van (kétötöd), a síkvidék a maga egyharmadával a legkiegyensúlyozottabb export bevételt adja (vagy erre kényszerül).

Régió	Erdő- gazdálkodás	Fa- feldolgozás	Vad- gazdálkodás	Egyéb	Összes – (EE)*
Árbevétel (M Ft)					
Hegyvidék	2 924	2 296	209	731	5 593
Dombvidék	5 375	208	559	757	6 623
Síkvidék	2 066	2 060	936	1 318	6 033
EG portfólió összesen	10 366	4 564	1 703	2 806	18 248
Export árbevétel megoszlása a régiók között (2008–2010 átlag) (%)					
Hegyvidék	28,2	50,3	12,2	26,0	31,6
Dombvidék	51,9	4,6	32,8	27,0	35,4
Síkvidék	19,9	45,1	55,0	47,0	33,0
EG portfólió összesen	100	100	100	100	100
Árbevétel megoszlása az üzemágak között (2008–2010 átlag) (%)					
Hegyvidék	52,3	41,1	3,7	2,9	100
Dombvidék	81,2	3,1	8,4	7,3	100
Síkvidék	34,2	34,1	15,5	16,2	100
EG portfólió összesen	56,8	25,0	9,3	8,9	100

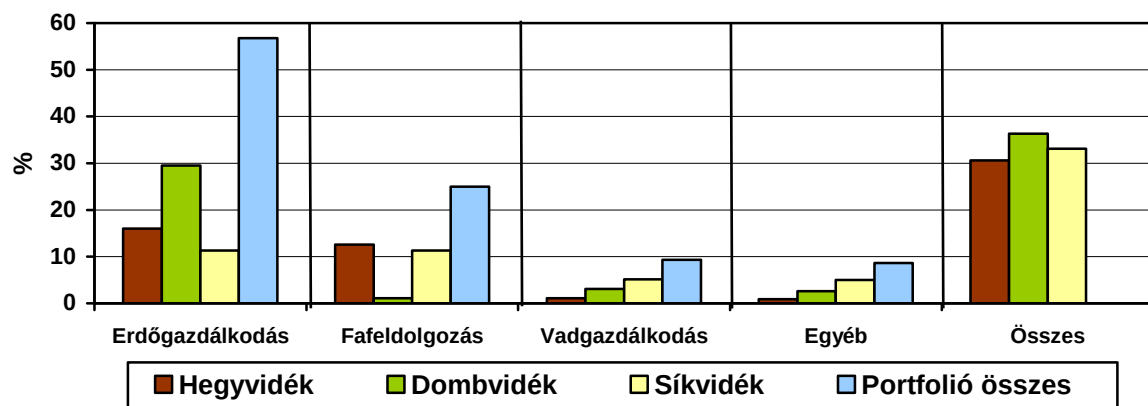
Megjegyzés: * EE: Egyéb-egyébként jelöljük a korrekcióra kerülő, a tételes ágazati megbontásban nem szereplő elemeket, amelyet a százalékszámításnál az összesenből levontunk.

13. táblázat: Az export árbevétel regionális és üzemági szerkezete

A 13. táblázat adatait, az arányokat a 13. és 14. ábra jól szemlélteti.

13. ábra: Az export árbevétel üzemági szerkezete régióként

14. ábra: Az egyes üzemágak export árbevétel megoszlása régióként

3.3. Az export piaci irányultsága

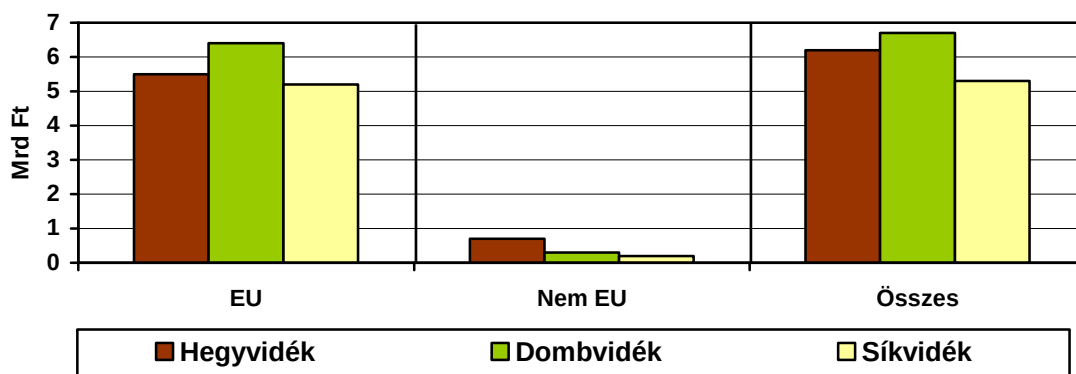
A feldolgozott adatokból az export piacok üzemági szerkezetére releváns értékeket nem nyertünk, így a régiók összegeit tudjuk bemutatni (az előzőekhez viszonyítva csak a 2008-2010 időszakban).

Az export alapvetően az európai országokba irányul, így ezen belül az Európai Unió országait célozzuk meg, a régiók között nagy eltérések nincsenek.

M.e.: Mrd Ft

Régió	2008			2009			2010			Átlag (2008–2010)		
	EU	Nem EU	Össz	EU	Nem EU	Össz	EU	Nem EU	Össz	EU	Nem EU	Össz
Hegyvidék	4,9	0,7	5,6	5,1	0,4	5,5	6,5	0,8	7,4	5,5	0,7	6,2
Dombvidék	5,6	0,3	5,9	6,2	0,3	6,5	7,4	0,1	7,5	6,4	0,3	6,7
Síkvidék	6,0	0,1	6,1	4,7	0,1	4,8	4,8	0,2	5,1	5,2	0,2	5,3
EG portfólió összesen	16,4	1,1	17,6	15,9	0,9	16,9	18,7	1,2	20,0	17,0	1,1	18,2

14. táblázat: Az export irányának regionális szerkezete

15. ábra: A régiók súlya a fő export piaci irányokban (2008–2010 átlag)

Az összesen táblázatból számolt részarány mutatók szerint a domb- és síkvidéki erdőgazdaságoknak nincs számottevő nem EU országokba való kivitele.

3.4. Az export árbevétel piaci szerkezete (2008–2010 összes)

A 2008–2010 időszak összes export árbevételét ország specifikusan is kigyűjtöttük (15. és 16. táblázat), melynek eredménye szerint a meghatározó felvevő ország (mindhárom régiónál) egyértelműen Ausztria. A hegyvidéki régiónál Ausztriát a fekvésből adódóan Szlovákia követi. A síkvidékiek árbevétele a legdiverzifikáltabb. Itt a kiemelkedő második helyet tölti be Olaszország (amely összesítésben Szlovákia mögött a harmadik helyet foglalja el). Jelentős hagyományos külpiaconk az ötödik helyen szereplő Németország, amelyet egyébként megelőzött Szlovénia is. A behozatalban számottevő súlyú Romániába a kishozatunk mérsékelt, ezt is a fekvés alapján a síkvidék teljesíti.

Az EU-n kívüli európai országokból szintén inkább importálunk, az export lényeges része Svájcba irányul (és érdekes módon Norvégia is viszonylag számottevő beszerzési pozícióban van).

M.e.: M Ft

Export irány	EG Portfólió	Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék
Ausztria	30 010	9 733	14 500	5 776
Szlovákia	6 958	3 141	1 644	2 173
Olaszország	5 750	845	1 058	3 846
Szlovénia	2 573	277	1 019	1 277
Németország	2 379	661	253	1 465
Románia	745	261	58	427
Csehország	587	267	44	276
Európai Unió összesen	51 094	16 432	19 157	15 505
Svájc	1 247	242	688	317
Norvégia	643	638	5	0
Ukrajna	507	500	0	7
Oroszország	241	224	0	17
Horvátország	184	26	4	154
Európa nem EU összesen	3 227	1 943	775	508
Európa összesen	54 322	18 375	19 933	16 013
Mindösszesen	54 554	18 521	20 006	16 026

15. táblázat: Az export legfőbb célországai (2008–2010 összesen)

				M.e.: %
Export iránya	EG Portfólió	Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék
Ausztria	55,0	17,8	26,6	10,6
Szlovákia	12,8	5,8	3,0	4,0
Olaszország	10,5	1,5	2,0	7,0
Szlovénia	4,7	0,5	1,9	2,3
Németország	4,4	1,2	0,5	2,7
Románia	1,4	0,4	0,1	0,8
Csehország	1,1	0,5	0	0,5
Európai Unió összesen	93,7	30,1	35,1	28,4
Svájc	2,3	0,4	1,3	0,6
Norvégia	1,1	1,2	0	0
Ukrajna	0,9	0,9	0	0
Oroszország	0,4	0	0	0
Horvátország	0,3	0	0	0,3
Európa nem EU összesen	5,9	3,6	1,4	0,9
Európa összesen	99,6	33,7	36,5	29,4
Mindösszesen	100	33,9	36,7	29,4

16. táblázat: Az export legfőbb célországai

Az export vizsgálatánál a viszonylag kevés szolgáltatásexportot most nem kezeljük külön a meghatározó súlyú termék exporttól (ahol a fatermékeket és a fafeldolgozási termékeket együtt tudjuk nyilvántartani). (Az erdőgazdaságok exportjába nem tartozik bele a leányvállalatok, kereskedők teljesítménye.)

Az export az európai országokba ezen belül is az EU országokba irányul, több mint 90%-ban. Az export célországai a hagyományos nyugati szomszédok, így több mint fele Ausztriába kerül kiszállításra. Fokozódott a Szlovákiába történő értékesítés, amely a második helyre jött fel. További jelentős export történik Olaszországba és Németországba, a nem EU Svájcba. A korábban faanyag importban jelentős beszállító országokba természetesen alig exportálunk (valószínű a határmenti kereskedelem sem tud portfólió szintű jelentőségre szert tenni), ide tartozik Románia, a nem EU Oroszország és Ukrajna vagy Horvátország.

A nagyrégiókat tekintve az exportban vezető dombvidék osztrák exportja kiemelkedik, a hegyvidéknél a szlovák irányultság magától értetődő (de ez az elmúlt évtizedek legnagyobb változása), a síkvidék olasz orientációja átlag feletti.

A Norvégiába történő export érdekességként említendő, az Európán kívüli értékesítések szórványosak, esetlegesek.

II. Az erdészeti részvénytársaságok gazdálkodásának eredményessége

1. Az eredmény-tényezők alakulása 1995-2010 között

1.1. Az eredménykategóriák

A számvitel több mint fél tucat eredménykategóriát ismer (az erdőgazdálkodásban az erdővagyon értékváltozása nem szerepel), ebből az ágazatokhoz is kötődőket emeltük ki (nem foglalkoztunk a pénzgazdálkodással és az ahhoz kapcsolódó eredménnyel, valamint a rendkívüli eredménnyel), ezekhez többletként hozzávettük a kiemelten fontosnak tartott Korrigált üzleti eredményt (KÜE), amelynél az üzleti eredményből lefejtjük az egyéb gazdálkodási tételeket, amelyek nem tartoznak szorosan a terméktermelési és szolgáltatási folyamatokhoz.

Az üzemi tevékenység és a korrigált üzemi eredmény a társaságok tevékenységeivel kapcsolatos hozamok és ráfordítások különbsége. Minden gazdálkodási, pénzügyi és rendkívüli tevékenység eredője az adózás előtti eredmény, amelyet az adófizetés után az adózott eredmény követ, amelyből az időszakban néhányszor alkalmazott tulajdonosi osztalék elvonása után marad a társaságok saját tőkéjét növelő mérleg szerinti eredmény (1. táblázat).

Az erdészeti társaságok árbevételének nominális növekedési dinamikáját az eredmény jellegű fogalmak értékeinél stagnáló-hullámváltás váltja fel (1. táblázat). Az 1. ábra is jól szemlélteti az eredmény kategóriák összefüggését, az adózás előtti eredmény vonala alatt fut az adózott eredmény.

M.e.: Mrd Ft

Ssz.	Megnevezés	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I.	Értékesítés nettó árbevétele	24,89	28,00	30,97	35,22	40,9	47,07	47,45	47,64	49,35	51,7	54,77	61,1	65,57	72,69	69,80	73,22
A.	Üzemi tevékenység eredménye	1,71	1,38	0,71	1,01	1,48	1,82	1,82	0,91	1,11	1,24	0,84	1,38	1,88	2,63	1,13	0,73
	Eltérés		-0,33	-0,67	0,30	0,47	0,34	0	-0,91	0,20	0,13	-0,40	0,54	0,50	0,75	-1,50	-0,40
	Bruttó eredmény (KÜE)	1,71	1,54	0,51	-0,89	1,14	1,42	0,45	-0,63	-0,42	-0,33	-0,35	-1,04	-0,15	0,55	-2,47	-3,47
E	Adózás előtti eredmény	1,61	1,27	0,85	1,37	1,86	1,73	1,76	0,71	1,21	1,27	0,96	1,80	2,47	3,08	1,86	0,98
	Eltérés		-0,34	-0,42	0,52	0,49	-0,13	0,03	-1,05	0,50	0,06	-0,31	0,84	0,67	0,61	-1,22	-0,88
	Adózás e.e./ Árbev. (%)	6,5	4,5	2,7	3,9	4,5	3,7	3,7	1,5	2,5	2,5	1,8	2,9	3,8	4,2	2,7	1,3
F.	Adózott eredmény	1,30	1,05	0,70	1,10	1,52	1,38	1,47	0,57	1,03	1,13	0,80	1,60	2,24	2,73	1,69	0,71
	Adózott e./ Árbev. (%)	5,2	3,7	2,3	3,1	3,7	2,9	3,1	1,2	2,1	2,2	1,5	2,6	3,4	3,8	2,4	1,0
	Adózott e./ Saját tőke (%)	5,7	4,3	2,5	3,6	4,5	3,9	3,8	1,4	2,3	2,4	1,5	2,8	3,6	4,2	2,5	1,0
	Osztalék	0,14	-	-	-	-	-	0,15	-	-	-	-	0	0,5	0,93	0	0
G.	Mérleg sz. eredmény	1,16	1,05	0,7	1,1	1,52	1,38	1,32	0,57	1,03	1,13	0,8	1,6	1,74	1,80	1,69	0,71
	Saját tőke	22,81	24,32	27,53	30,14	33,41	35,59	38,80	40,79	44,19	46,89	53,07	56,93	62,62	64,67	68,89	69,75

Magyarázat: A színnel megjelölt értékek negatívak vagy kiugróan alacsonyak

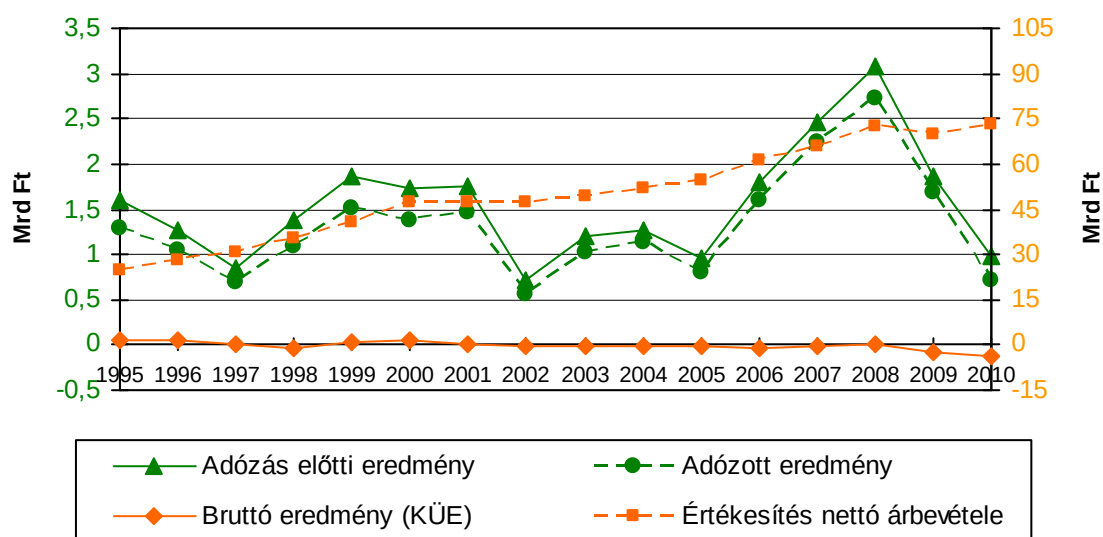
Forrás: Lett B. összeállítása az Éves beszámolók alapján

1. táblázat: Az eredménykimutatás kiemelt adatainak változása

Az üzemi eredmény abszolút értéke alacsony, 1–2 Mrd Ft értékű és független az árbevétel növekedésétől, a korrigált üzemi eredmény már többnyire negatív. (Az erdőre és az erdőgazdálkodásra vissza nem forgatott bevétel jelentkezik eredményként a sajátos erdészeti tevékenység során.) Az üzemi eredményváltozásban növekvő és csökkenő évek váltják egymást, az eltérés értékben is ingadozott. (Természetesen a szakmai elemzésben az árbevétel arányos korrigált üzemi eredménynek kiemelt szerepe lenne, de a negatív értékek miatt ennek közlésétől eltekintettünk.)

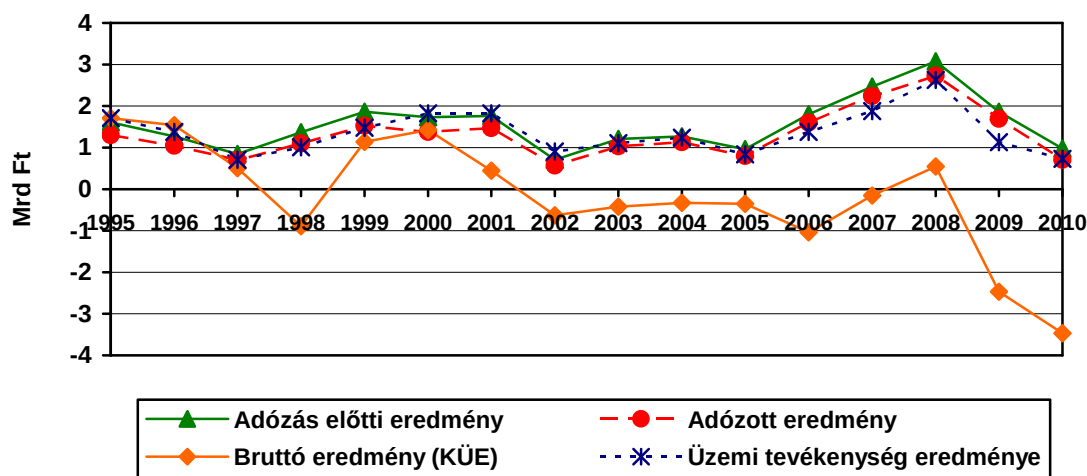
Árbevétel arányos adózás előtti eredményt számítottunk, amely a 2000-es években már 2-4% között fluktuált (az évtized végére minimalizálódott). A mérleg szerinti eredmény stabilizálja a gazdálkodást.

Az 1. ábrán a dinamikus árbevétel növekedés mellett bemutatásra kerül az eredmény értékek stagnálása. A 2. ábrán a méretarány az árbevétel elhagyása miatt más, nem érzékelteti az árbevétel és az eredmény eltérő futását, viszont mutatja az üzemi eredmény és a bruttó eredmény (KÜE) eltérő alakulását.

Megjegyzés: a KÜE a nagy léptékű értékkészleten került ábrázolásra.

1. ábra: Az árbevétel, illetve az eredmény jellemzők alakulása

2. ábra: Az erdőgazdasági eredmény- és adójellemzők alakulása

Az elemzés során az 1998–2002 és a 2007–2010 időszakát kiemelten kezeljük, hogy az évtizedes változást – változatlanúságot objektíven és szemléletesen be tudjuk mutatni. Ehhez az időszaki átlagokat használjuk. A regionális összetétel mellett az adózás előtti eredményre (AEE) és az adózott eredményre (ADE) számszerűsítjük. A dombvidék eredményessége a legnagyobb (az eredménynek közel felét adja), míg az árbevételben való részesedésük alig haladja meg az egyharmadot. Egy-egy erdőgazdaság időszaki átlageredménye lehet negatív (veszteség), amelyet csak megjegyzésnek szánunk.

Régió	ÁRB	ÁRB2	ÁRB1	ÁRB	ÁRB7
	1998–2002		1998–2001	2007–2010	
	M Ft	%	%	M Ft	%
Hegyvidék	14442,3	33,1	33,1	26113,7	37,1
Dombvidék	15282,2	35,0	35,0	24139,4	34,3
Síkvidék	13930,7	31,9	31,9	20066,1	28,6
Összesen	43655,6			70319,2	
Minimum		1,5	1,5		1,3
Maximum		10,2	10,5		10,9

Régió	AEE	AEE2	AEE	AEE 1	AEE	AEE 7	ADE	ADE2	ADE	ADE1	ADE	ADE7
	1998–2002		1998–2001		2007–2010		1998–2002		1998–2001		2007–2010	
	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%
Hegyvidék	338,9	22,8	446,6	26,6	519,4	24,7	261,2	21,6	348,8	25,5	409,3	21,9
Dombvidék	670,0	45,1	722,6	43,0	979,4	46,7	537,0	44,4	575,2	42,2	902,3	48,3
Síkvidék	478,2	32,1	511,4	30,4	600,6	28,6	410,8	34,0	440,8	32,3	556,2	29,8
Összes	1487,1		1680,6		2099,4		1209,2		1365,3		1867,4	
Minimum		–1,1		–0,9		–2,2		–1,3		–1,1		–3,4
Maximum		18,5		17,9		30,5		18,4		17,8		31,4

Megjegyzés: Rövidítések magyarázata a rövidítések jegyzékében

2. táblázat: Adózáshoz kapcsolódó fogalmak és értékek 1998-2002, 2007–2010

1.2. Az eredménymutatók

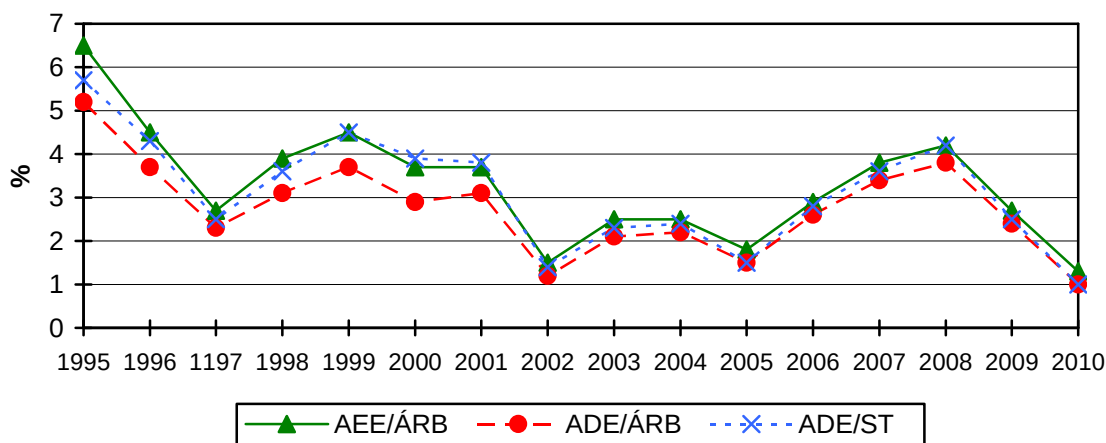
Az 1. táblázatnak megfelelően az árbevétel (ÁRB) arányos adózás előtti (AEE) és adózott eredmény (ADE) mutatóját emeljük ki, amelyek együtt futnak (a későbbiekben elemzendő adófizetési kötelezettség eltéréseivel). Az árbevétel arányos eredmény cégcsoport szintű átlaga alacsony, a részvénytársaságok nem profitképesek (tehát a profit orientáció sem helytálló) (3. ábra).

M.e.:%

Mutató	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
AEE/ÁRB (%)	6,5	4,5	2,7	3,9	4,5	3,7	3,7	1,5	2,5	2,5	1,8	2,9	3,8	4,2	2,7	1,3
ADE/ÁRB (%)	5,2	3,7	2,3	3,1	3,7	2,9	3,1	1,2	2,1	2,2	1,5	2,6	3,4	3,8	2,4	1,0
ADE/ST (%)	5,7	4,3	2,5	3,6	4,5	3,9	3,8	1,4	2,3	2,4	1,5	2,8	3,6	4,2	2,5	1,0

Megjegyzés: Rövidítések magyarázata a rövidítések jegyzékében

3. táblázat: Az erdőgazdaságok eredménymutatói

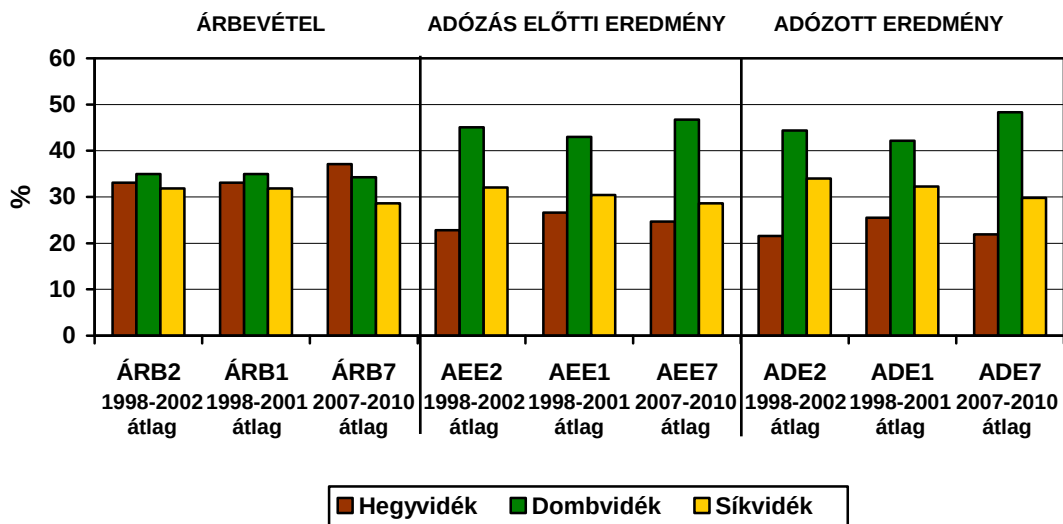

Megjegyzés: Rövidítések a rövidítések jegyzékében

3. ábra: Az erdőgazdaságok eredménymutatójának alakulása

1.3. Regionális megoszlás

Az eredmények és mutatók elemzésére az erdőgazdálkodási tájak alapján nagyrégiókat képeztünk. Az egyes régiók tartós különbsége és ennek változása szakmai irányítási kérdéseket vet fel.

4. ábra: Az árbevétel és az eredmény régiók szerinti megoszlása

A tényezők összhatásaként a régiók között az adózott eredménynél az átrendeződés időben is mérsékeltebb, a dombvidék az adózott eredmények közel felét képviseli a 2007-2010 időszakban (a Zalaerdő egymaga közel egyharmadot).

A jövedelmezőségről a mutatók elemzéséről más megközelítésben később ismét megemlékezünk.

A régióarányoknál az ábrák a dombvidék jó (adózás előtti eredménynél nagyon jó) eredményeit mutatják, a síkvidék és különösen a hegyvidék eredményrészese elmarad az árbevételétől.

Az árbevételi arány regionális állandóságán belül az egyes erdőgazdaságoknál vannak – esetenként lényeges – eltérések. Az adózás előtti eredménynél az eltérések sokkal erősebbek, már az 1998-2001 és a 2002 év között is, amely 2007-2010 évek átlagára ismét módosul.

(A régiók adózási teljesítményének százalékos aránya mutatja a speciális esetet, a hegyvidék a nem magasabb árbevételnél is kiugróan nagy társasági adó fizetési szintre emelkedett, a többi régió 10-10%-kal csökkent. Az adózás további részében ezzel részletesebben foglalkoznunk kell.)

Az adózott eredmény közel a felét a dombvidék adja, a síkvidéknél a kisebb adófizetés hatására az adózott eredménye aránya javult.

M.e.: %

Régió	ÁRB2	ÁRB1	ÁRB7	AEE2	AEE1	AEE7	ADE2	ADE1	ADE7
Hegyvidék	33,1	33,1	37,1	22,8	26,6	24,7	21,6	25,5	21,9
Dombvidék	35,0	35,0	34,3	45,1	43,0	46,7	44,4	42,2	48,3
Síkvidék	31,9	31,9	28,6	32,1	30,4	28,6	34,0	32,3	29,8

4. táblázat: Az árbevétel és az eredmény régiók szerinti megoszlása

2. Az eredmény üzemági szerkezete

2.1. Az üzemági eredmény alakulása 1998-2008 között

M.e.: M Ft, %

Év	Mag-, csemete- termelés	Erdő- fel- újítás	Erdő- tele- pítés	Fakiter- melés	Erdő- gazdál- kodás összesen	Erdei mellék- termék termelés	Vadgaz- dálkodás	Mező- gaz- daság	Fa- feldol- gozás	Erdőg. szolgál- tatás	Egyéb alapte- v. kiv. tev.	Szolgál- tató üzemek	Ágazatok összesen	Erdészeti közp. ir. ktg-ek	Üzemi ered- mény
	MCS	EF	ET	FK	EG	EM	VG		FF	ESZ	ATK	SZÜ			ÜE
1993	49	-19	0	4 203	4 233	20	334	-12	699	58	221	-7	5 546	-3931	1615
1994	56	-85	-2	5 501	5 470	22	362	-10	846	41	369	-7	7 093	-4694	2399
1995	54	-2 782	-6	8 270	5 536	22	544	-12	1307	63	333	-1	7 792	-6238	1554
%	0	-36	0	106	70	0	7	0	17	0	4	0	100	-80	20
1996	45	-3 307	-12	8 990	5 716	17	637	-15	1370	44	299	-9	8 056	-6 900	1 156
1997	70	-1 478	-4	7 489	6 077	35	340	-1	1374	25	231	-1	8 080	-7 125	955
1998	56	-1 880	-7	7 235	5 404	13	411	-18	1266	(77)	410	-13	7 550	-7 051	499
%	1	-25	0	96	72	0	5	0	17	1	5	0	100	-93	7
1999	98	-2 525	-7	8 870	6 436	13	499	-15	1500	-13	289	-7	8 702	-7 748	954
2000	113	-3 065	0	9 956	7 004	12	635	-24	1367	-120	434	-3	9 305	-8 360	945
%	1	-33	0	107	75	0	7	0	15	-1	5	0	100	-90	10
2001	132	-2 784	0	10 509	7 857	14	907	-31	1399	-118	332	-6	10 354	-9 486	868
2002	47	-2 699	-1	10 211	7 558	25	900	-10	917	183	735	-15	10 313	-9 393	920
%	0	26	0	99	73	0	9	0	9	2	7	0	100	-91	9
2003	-69	-2 920	-2	11 306	8 319	14	424	27	928	275	876	-27	10 832	-9 722	1 110
2004	8	-2 286	20	12 796	10 538	0	651	97	660	327	743	-71	11 846	-10 604	1 242
2005	70	-4 052	0	14 089	10 107	15	635	-87	793	-123	-3	0	11 337	-10 902	433
%	1	-36	0	124	89	0	6	-1	7	-1	0	0	100	-96	4
2006	124	-4 664	-8	16 293	11 745	20	723	17	1134	85	619	-12	14 330	-12 951	1 379
2007	-4	-5 465	1	18 220	12 752	27	882	90	1596	-94	491	-12	15 732	-13 851	1 881
2008	52	-8 121	0	22 913	14 844	10	613	-108	1447	-474	-233	-5	16 452	-13 818	2 634
%	0	-49	0	139	90	0	4	-1	9	-3	-1	0	100	-84	16

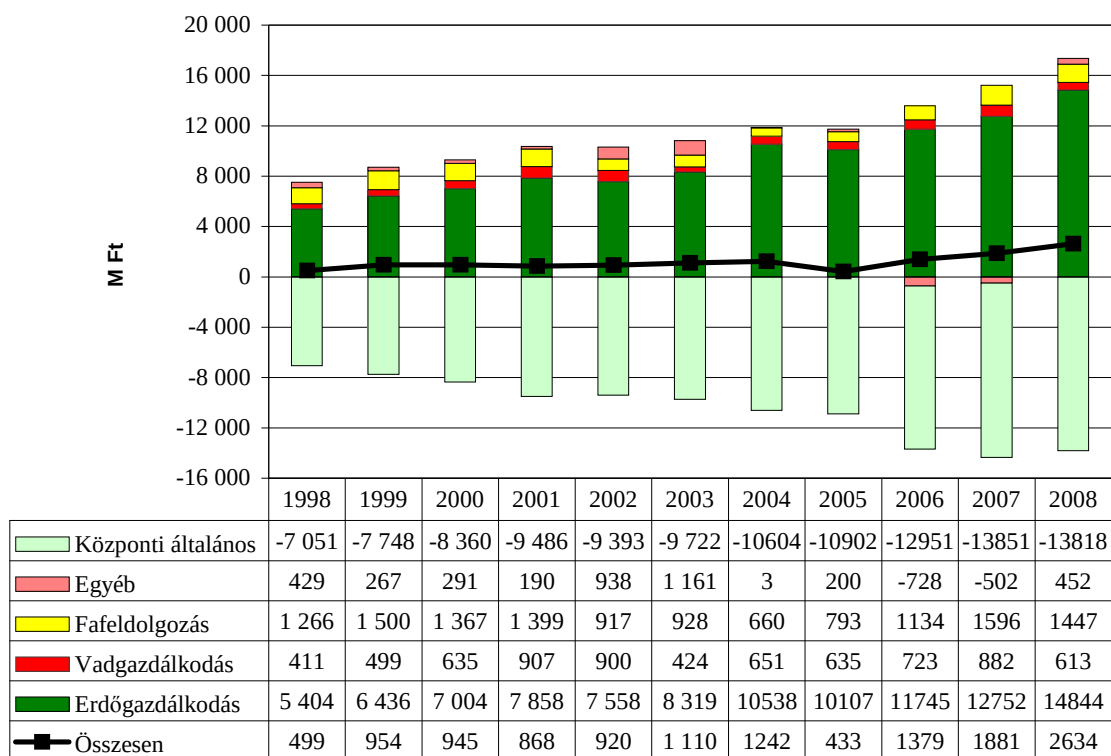
KÜE = Korrigált üzemági eredmény (Üzemági eredmény ± Egyéb bevétel és egyéb ráfordítás az erdőfelújításnál, a fakitermelésnél és a vadgazdálkodásnál)

5. táblázat: Az üzemi eredmény üzemági összetétele

Az erdészeti részvénytársaságok gazdálkodását hagyományosan az üzemági eredménylap segítségével mutatjuk be (2009-ben a beszámolási és informatikai innováció keretében ezen változtattak, a vagyonnevezett erdőhöz kapcsolódás kiemelésére, de 2009-től adat már nem áll rendelkezésünkre). Természetesen a hozamok és a ráfordítások és így az eredmény szempontjából is nagyon különböző értékek, súlyok jelennek meg. A 2004. évi EU

csatlakozás alapvető eredmény pozícióváltozást nem hozott az erdőgazdasági részvénytársaságok életében.

Jelen összeállításban az erdőgazdálkodási szakmacsoport mellett a fafeldolgozás és a vadgazdálkodás jelenik meg még számottevő értékkel, a többit pedig majd az egyéb csoportba vonjuk össze. Az eredmény bemutatásánál elengedhetetlen az ágazatok összesen és az ún. közvetett tevékenységek megjelenítése, hisz ezekből nyerjük az éves üzemi (korrigált üzemi) eredményeket. Az erdőgazdálkodás is tervezési, elszámolási elemzési szempontból két fajsúlyos üzemágot takar. Az erdőfelújítás (fatermesztés, erdőművelés) a telepített és felújított erdőknél (az erdőtelepítés beruházási értékét leszámítva) tartalmazza a szakmai erdőnevelési feladatok ráfordításait (a „negatív értékből” is látni az egyre több milliárdot, amelynek tervezése, szakszerű elköltése és elemzése indokolja a külön oszlopban szerepeltetést (de nem veszteségnek tekintést). A fakitermelési (fahasználati) üzemág adja az árbevétel és az eredmény meghatározó hányadát. Fontossága az elmúlt időszakban még növekedett is (a jövőben is a gazdálkodási stabilitás alapját a kitermelt és értékesített fatermékek biztosítják). Az erdőgazdálkodás sajátossága, hogy hatalmas természetes és pénzügyi értékvagyonon gazdálkodva ennek töredékét jelentő forgalmat bonyolít le, sokkalta kisebb működtető vagyonnal. Az erdőfenntartási (őrzési, védelmi és szervezési) feladatok, és ezek ráfordítás vonzata nagyon jelentős, a bevételekkel (inflációval) együtt növekvő (az ellátó szakember gárda és az infrastrukturális költségek), így az állami erdőgazdálkodás üzemi eredménye csekély. Az abszolút eredmény számok mellett az üzemági összetétel a százalékos értékek mutatják, amelyben már sokkal kisebb a változás (az is régióként és gazdaságként még inkább differenciált).

5. ábra: Az ágazati eredmény II. összetétele és változása cégcsoport szinten

2.2. Az erdészeti részvénytársaságok fő üzemágainak alakulása 1998-2008

FAKITERMELÉS						EU belépés és első pénzügyi időszak				M.e.: M Ft	
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Árbevétel	19653	23106	26648	25864	25949	29480	31207	32246	37653	36717	41525
Hozam	19829	23332	26980	26354	25779	29559	31587	32355	37746	37700	41442
Belső felhasználás	943	1099	1222	1210	1210	1111	1220	1169	1180	1341	1243
Termelési érték	20772	24431	28202	27564	26989	30670	32807	33492	38926	39041	42685
Átadási különbözet	734	1048	1145	843	653	–	–	–	–	–	–
Korrigált termelési érték	21 506	25 749	29 347	28 407	27 642	30 670	32 807	33 492	38 926	39041	42685
Anyag jellegű ráfordítás összesen	8 487	10 203	12 384	11 472	11 147	13 307	14 018	13 512	16 456	14 525	15 629
Személyi ráfordítás összesen	833	835	841	744	692	637	646	601	673	602	621
Értéksökkenés	164	192	231	227	262	300	315	351	363	384	422
Közvetlen ktg. I.	9 534	11 230	16 456	12 443	12 101	14 244	14 979	14 490	17 492	15 511	16 707
Üzemági fedezet I. korrigált	11 972	14 249	15 891	15 964	15 541	16 426	17 828	19 002	21 434	23 530	25 798
Közvetett ktg. II	1 753	1 953	2 093	2 280	2 343	2 531	1 945	2 579	2 802	3 240	3 422
Közvetett ktg. I+II	11 287	13 183	15 549	14 723	14 444	16 775	16 924	17 069	20 294	18 751	20 129
Üzemági fedezet II. korrigált	10 219	12 296	13 798	13 684	13 198	13 895	15 249	16 423	18 632	20 290	22 556
Egyéb bevétel (EB)	118	141	143	271	242	134	159	38	209	174	184
Egyéb ráfordítás (ER)	2 456	2 571	2 934	2 785	2 752	2 723	2 611	2 506	2 548	2 457	126
EB – ER	–2 338	–2 430	–2 791	–2 514	–2 510	–2 589	–2 452	–2 468	–2 339	–2 283	58
Fakitermelés üzemi eredmény korrigált	7 881	9 866	11 007	11 170	12 163	11 306	12 796	13 955	16 293	18 007	22 614
Erdőfelújítás üzemi eredmény	–1 880	–2 524	–3 065	–2 784	–2 699	–2 920	–3 386	–4 052	–4 664	–5 465	–8 011
Erdőgazdálkodás üzemi eredménye	5 901	7 342	7 942	8 386	9 474	8 386	9 410	9 903	13 629	12 542	14 603

Átadási különbözet: A belső átadás (elsősorban a fafeldolgozásnak) során a piaci ár és az elszámoló ár (önköltség) különbözete

6. táblázat: Az erdészeti részvénytársaságok fakitermelésének hozam-ráfordítás jellemzői

Az erdészeti gazdálkodás legfontosabb bevétele a kitermelt fatermékek értékesítéséből származik, amely az üzemág jelentőségét adja, mint azt az előző táblázatból láthatjuk. A fakitermelés az erdőgazdálkodás része és jövedelmezőség szempontjából csak az erdőműveléssel, erdőfelújítással együtt értelmezhető. A költségek és ráfordítások tervezése, számbavétele és elemzése céljából fontos a két üzemág külön vizsgálata is (a regionális eltéréseket még plasztikusabban lehet megjeleníteni). A fakitermelés néhány erdőgazdálkodásnál kölcsönhatásban van a társasági fafeldolgozással, a saját fatermék feldolgozás számveteli szabályai miatt (az 1998-2002-es időszakra korábban kimunkáltuk az átadási árkülönbözetet, amely a fafeldolgozás eredményét alapvetően más megvilágításba helyezi.)

Az évtizedes időszakban számos jogi, szakmai és szabályozási változás történt, amelyeket szintén bele kell kalkulálnunk a számok és mutatók értelmezésébe (2008-ba az egyéb bevétel és egyéb ráfordítás elhagyása az erdőművelés és a fafeldolgozás között), de bizonyos intézkedések szakmai hatásának átfutása hosszabb időt vesz igénybe, és külön témának tartjuk ennek vizsgálatát.

2. Az eredmény üzemági szerkezete

A fahasznosítás piaci kategória, és a természetvédelmi korlátozások ellenére is a mennyiség összességben szinten tartásával sikerült az eredménymutatókat javítani, de a regionális differenciálás erősödése komoly veszélyekre is felhívja a figyelmet.

ERDŐFELÚJÍTÁS						EU belépés és első pénzügyi időszak				M.e.: M Ft	
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Árbevétel					–	–				0	209
Hozam	–20	15	122	–	13	35	–	–	–	–45	215
Termelési érték	–20	15	122		13	–35	–	–	9	–45	69
Anyag jellegű ráfordítás összesen	2 809	3 198	3838	3 987	4 270	4 624	4 947	5216	5 576	5454	5 898
Személyi ráfordítás összesen	749	726	715	628	588	406	669	885	1 478	1493	1 522
Értékcsökkenés	101	114	108	126	151	168	230	265	311	355	386
Közvetlen ktg. I.	3 659	4 038	4661	4 741	5 009	5 198	5 846	6377	7 365	7302	7 806
Üzemági fedezet I. korrigált	–3 679	–4 023	–4539	–4 741	–4 996	–5 163	–5 846	–6377	–7 356	–7377	–7 737
Közvetett ktg. II	754	888	1035	1 077	1 176	1 219	1 351	1457	1 606	1739	1 881
Közvetett ktg. I+II	4 413	4 926	5696	5 818	6 182	6 382	7 197	7834	1 606	9041	9 687
Üzemági fedezet II. korrigált	–4 433	–4 911	–5574	–5 818	–6 172	–6 382	–7 197	–7834	–8 962	–9086	–9 618
Egyéb bevétel (EB)	2 577	2 487	2552	3 110	3 542	3 528	3 849	4037	4 368	3644	1 633
Egyéb ráfordítás (ER)	24	100	43	76	69	66	38	256	70	23	26
EB – ER	2 553	2 387	2509	3 034	3 473	3 462	3 811	3781	4 298	3621	1 607
Erdőfelújítás üzemi eredmény	–1 880	–2 524	–3065	–2 784	–2 699	–2 920	–3 386	–4052	–4 664	–5465	–8 011

7. táblázat: Az erdészeti részvénytársaságok erdőfelújításának hozam-ráfordítás jellemzői

Az erdőgazdálkodást az erdőfelújítási (fatermesztési) és fakitermelési üzemágra, tervezési és elemzési szempontok miatt bontja szét a szakma, de az egyes gazdaságok és régiók eredményét az erdőgazdálkodás egészére szükséges értelmezni. (8. táblázat)

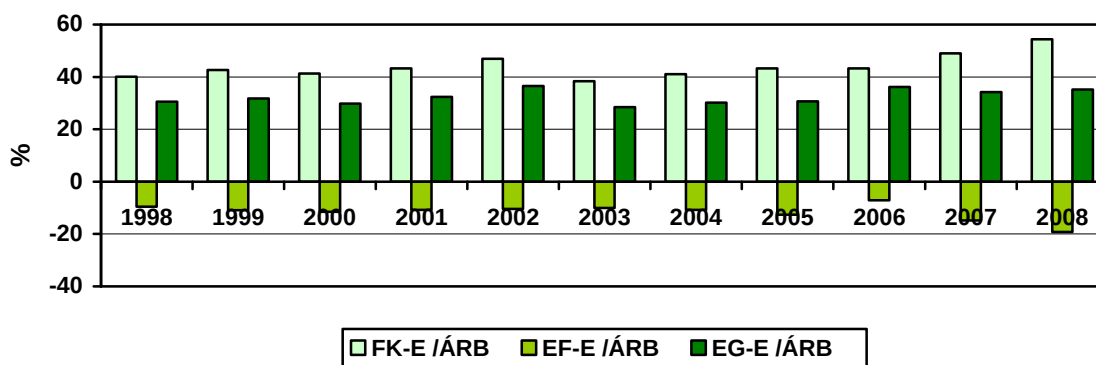
ERDŐGAZDÁLKODÁS						EU belépés és első pénzügyi időszak				M.e.: M Ft	
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Erdőfelújítás üzemi eredmény	–1 880	–2 524	–3065	–2 784	–2 699	–2 920	–3 386	–4052	–4 664	–5465	–8 011
Fakitermelés üzemi eredmény korrigált	7 881	9 866	11007	11 170	12 163	11 306	12 796	13955	18 293	18007	22 614
Erdőgazdálkodás üzemi eredménye	6 001	7 342	7942	8 386	9 474	8 386	9 410	9903	13 629	12542	14 603
Az erdőgazdálkodás (erdőfelújítás és fakitermelés) mutatószámai											
Fakitermelés üzemi eredménye (FK-E)	7 881	9 866	11 007	11 170	12 163	11 306	12 796	13 955	18 293	18 007	22 614
Fak-E / ÁRB (%)	40,1	42,7	41,3	43,2	46,9	38,4	41,0	43,3	43,3	49,0	54,4
Erdőfelújítás üzemi eredménye (EF-E)	–1 880	–2 524	–3 065	–2 784	–2 699	–2 920	–3 386	–4 052	–4 664	–5 465	–8 011
EF-E / ÁRB (%)	–9,6	–10,9	–11,5	–10,8	–10,4	–10,0	–10,8	–12,6	–7,1	–14,8	–19,2
Erdőgazdálkodás üzemi eredménye (EG-E)	6 001	7 342	7 942	8 386	9 474	8 386	9 410	9 903	13 629	12 542	14 603
EG-E / ÁRB (%)	30,5	31,8	29,8	32,4	36,5	28,4	30,2	30,7	36,2	34,2	35,2

8. táblázat: Az erdőgazdálkodás (erdőfelújítás és fakitermelés) és az árbevétel arányos fedezet (eredmény) eredményének alakulása

A szakmai elvárásokat kielégítő erdőműveléshez szükséges fakitermelési bevételt az ágazat összességében biztosítani tudta, így az egyre növekvő ráfordítások finanszírozásra kerültek, de a regionális különbségek itt is szembetűnők. (A természetes és a mesterséges erdőfelújítás költségei közötti differencia növekszik.) Az erdőművelés kiadásait a természetvédelmi korlátozások mellett a vadgazdálkodásból származó terhek is növelik.

Az erdőgazdálkodás (fakitermelés és erdőművelés együtt) üzemi eredménye folyamatosan növekedett, de a jövő gazdálkodását több régi-új hatás is befolyásolja, és egyes erdészeti típusokat folyamatosan kell támogatni, finanszírozni. Az újabb erdészeti szakmai elképzelésekhez nem rendelkezünk naturális modellekkel, így az ökonómiai hatások is bizonytalanok.

Az infláció hatását az eredmények árbevételhez viszonyításával igyekeztünk kiszűrni, a fakitermelés és az erdőművelés esetében kb. 25%-os a növekedés, így az erdőgazdálkodás árbevétel arányos eredménye érdemben nem változott.

6. ábra: Az erdőgazdálkodás eredményességének alakulása

VADGAZDÁLKODÁS						EU belépés				M.e.: M Ft	
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Árbevétel	3 101	3 434	4 083	4 553	4 619	4 449	4 504	4 360	4 494	4 721	4 900
Hozam	3 113	3 446	4 156	4 561	4 636	4 492	4 698	4 509		4 892	5 025
Belső felhasználás	152	157	214	300	232	161	108	105	152	134	192
Termelési érték	3 265	3 603	4 367	4 861	4 868	4 653	4 806	4 614	4 708	5 026	5 217
Anyag jellegű ráfordítás összesen	1 811	1 967	2 556	2 589	2 607	2 848	2 813	2 653	2 667	2 798	3 026
Személyi ráfordítás összesen	316	346	401	392	409	349	360	354	379	316	356
Értéksökkenés	76	89	140	150	180?	197	181	192	210	213	208
Közvetlen ktg. I.	2 203	2 402	2 997	3 131	3 196	3394	3 354	3 257	3 256	3 328	3 590
Üzemági fedezet I.	1 062	1 201	1 370	1 730	1 672	1259	1 451	1 358	1 452	1 698	1 627
Közvetett ktg. II	498	540	603	646	648	691	732	767	790	906	987
Közvetett ktg. I+II	2 701	2 944	3 600	3 777	3 844	4085	4 086	4 023	4 046	4 214	4 577
Üzemági fedezet II	564	661	767	1 084	1 024	568	719	591	662	812	640
Egyéb bevétel (EB)	46	110	164	166	307	259	388	519	552	503	455
Egyéb ráfordítás (ER)	198	272	296	343	431	403	456	475	491	433	431
EB – ER	-152	-162	-132	-177	-124	-144	-68	-44	-61	-70	-24
Üzemi eredmény	412	499	635	907	900	424	651	635	723	882	616
Vadgazd. Üz.e./Árbevétel	13,3	14,5	15,6	19,9	19,5	9,5	14,5	14,7	16,1	18,7	12,6

9. táblázat: Az erdészeti részvénytársaságok vadgazdálkodásának hozam-ráfordítás jellemzői

2. Az eredmény üzemági szerkezete

Az erdőgazdálkodáshoz hasonlóan a vadgazdálkodás gazdasági elszámolása is problémákkal terhelt, a számvitelben megjelenő adatok alapján az ágazat árbevétele arányos eredménye szinten tartott, és az árbevétel és a ráfordítások növekedési dinamikája alacsonyabb.

FAFELDOLGOZÁS						EU belépés				M.e.: M Ft	
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Árbevétel	6 815	7 636	7 968	8 719	8 263	8 319	8 248	8 072	10 212	11 138	10 626
Hozam	7 126	7 951	8 355	8 055	8 382	8 356		8 194		11 491	11 289
Belső felhasználás	1 990	2 140	2 848	2 209	3 055	2 642	2 864	2 525	5 106	6 102	5 293
Termelési érték	9 116	10 091	11 203	11 957	11 437	10 998	11 278	10 711	15 278	17 593	16 582
Alapanyag átadási különbözet ^x	734	1 048	1 145	843	653					–	
Anyag jellegű ráfordítás összesen	6 121	6 673	7 623	8 322	8 336	7 940	8 484	7 817	11 800	13 636	12 714
Személyi ráfordítás összesen	1 305	1 398	1 574	1 651	1 604	1 500	1 459	1 449	1 614	1 540	1 594
Értékcsökkenés	180	265	367	341	332	338	335	372	364	417	395
Egyéb	65	68	79								
Közvetlen ktg. I.	8 340	9 384	10 709	11 157	10 925	9 778	10 278	9642	13 778	15593	14 703
Üzemági fedezet I.	776	707	494	800	512	1 220	1 000	1068	1500	2000	1 879
Közvetett kg. II	240	255	272	244	223	260	276	274	245	356	393
Közvetett kg. I+II	8 580	9 640	10 981	11 401	11 148	10 038	276	9916	14 012	15 949	15 096
Üzemági fedezet II	532	451	222	556	289	960	724	793	1266	1644	1486
Egyéb bevétel (EB)	64	21	13	13	22	26	10	1	10	7	24
Egyéb ráfordítás (ER)	52	36	49	43	27	59	74	25	142	55	167
EB – ER	+12	–15	–36	–30	–5	–33	–64	–24	–132	–48	–143
Üzemi eredmény	544	436	186	536	284	928	660	769	1 134	1 596	1 343
Fafeld. Üz.e./Árbevétel	8,0	5,7	2,3	6,1	3,4	11,2	8,0	9,5	11,1	14,3	12,6

10. táblázat: Az erdészeti részvénytársaságok fafeldolgozásának hozam-ráfordítás jellemzői

A fafeldolgozás erdőgazdálkodáshoz integrálása, elszámolása sajátos (az árbevétel és a ráfordítás a legkevésbé emelkedett), megítélését az egyes vertikumok elemzése alapján lehetne elvégezni. Az árbevétel arányos eredménye a nagyon gyenge szintről (jelentős beruházásokkal) emelkedett, de a válság hatására újabb konfliktus területek jelennek meg.

KÖZVETETT						EU belépés				M.e.: M Ft	
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Árbevétel		14	32		–		5	4	5	6	5
Termelési érték	–	14	50	4	0	0	5	43	14	7	5
Anyag jellegű ráfordítás	2 825	3 087	3 314	3 577	3 371	3 639	3 808	3 912	4 164	4 665	4 467
Személyi ráfordítás	616	628	622	720	628	592	607	615	827	1 014	849
Értékcsökkenés	414	445	536	591	617	579	596	598	632	700	848
Közvetlen ktg. I.	3 855	4 160	4 472	4 888	4 616	4 810	5 011	5 126	5 623	6 379	6 164
Üzemági fedezet I.	–3 855	–4 146	–4 422	–4 884	–4 616	–4 810	–5 006	–5 082	–5 609	–6 372	–6 159
Közvetett kg. II	3 460	3 602	3 938	4 600	4 635	4 937	5 302	5 820	6 572	6 929	7 211
Közvetett kg. I+II	7 315	7 762	8 410	9 488	9 251	9 747	10 313	10 946	12 195	13 308	13 375
Üzemági fedezet II	–7 315	–7 748	–8 360	–9 484	–9 251	–9 747	–10 308	–10 902	–12 181	–13 301	–13 370
Egyéb bevétel (EB)	1 266	955	1 234	1 498	1 058	1 437	1 495	1 143	1 052	1 549	1 420
Egyéb ráfordítás (ER)	917	939	1 107	1 451	1 200	1 413	1 791	1 802	1 822	2 099	2 102
EB – ER	349	16	127	38	–142	24	–296	–659	–770	–550	–682
Üzemi eredmény	–6 966	–7 732	–8 283	–9 446	–9 393	–9 722	–10 604	–11 561	–12 951	–13 851	–14 052
Közvetett ktg. / Árbevétel	19,8	18,9	17,6	19,9	19,7	19,7	20,5	21,1	21,2	21,1	19,3

11. táblázat: Az erdészeti Rt.-k közvetett költségeinek alakulása

A közvetett (az általános vagy a központi és erdészeti irányítási) költségek (benne a meghatározó személyi ráfordítások) és ezek növekedése, az árbevétel arányos mutatók szinten tartása is erősítette az eredmény kategóriák abszolút értékének stagnálását.

2.3. Az árbevétellel és az adózással képzett regionális mutatók alakulása

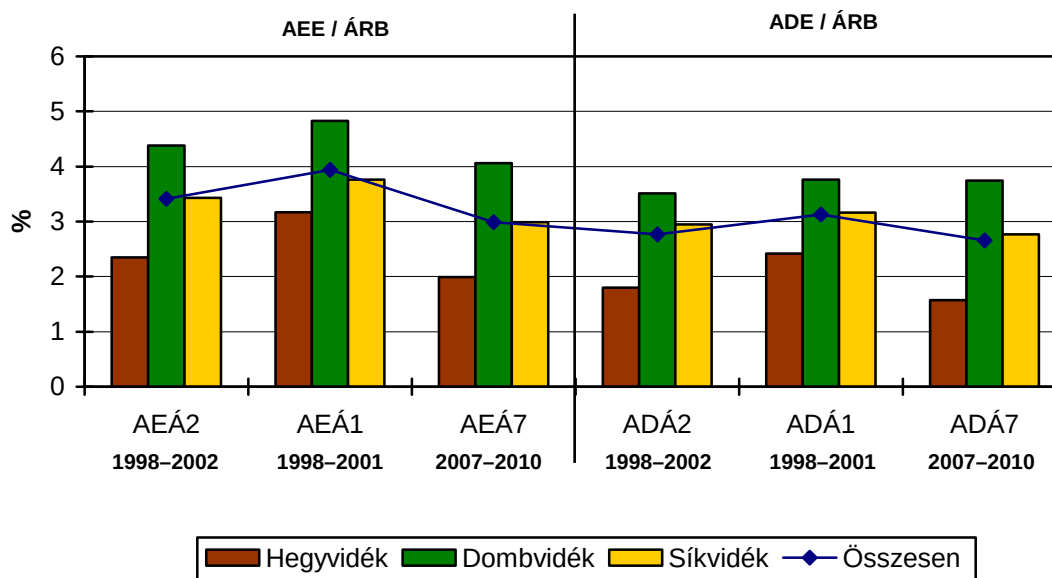
A legfontosabb árbevétellel kapcsolatos eredménymutatókra már a teljes időszak bemutatásakor felhívtuk a figyelmet, most a régiók időszakonkénti eredményeit számszerűsítjük, ábrázoljuk és magyarázzuk

M.e.: %

	AEE / ÁRB			ADE / ÁRB			ADE / AEE		
	1998–2002	1998–2001	2007–2010	1998–2002	1998–2001	2007–2010	1998–2002	1998–2001	2007–2010
Hegyvidék	2,35	3,17	1,99	1,80	2,42	1,57	77	78	79
Dombvidék	4,38	4,83	4,06	3,51	3,76	3,74	80	80	92
Síkvidék	3,43	3,76	2,99	2,95	3,16	2,77	86	86	93
Átlag	3,41	3,94	2,99	2,77	3,13	2,66	81	81	89
Minimum	–1,57	–1,46	–1,63			–1,75			74
Maximum	7,21	9,0	9,44			8,67			107

12. táblázat: Az árbevétellel képzett regionális adózási mutatók alakulása

Az árbevétel arányos eredmény összességében alacsony szintű és változó jövedelmezőséget mutat (a régiókat egy-egy társaság problémája már erősen érinti). A hegyvidék jövedelmezősége elmarad a síkvidékétől is, a dombvidék eredménye kiemelkedő.

7. ábra: Az árbevétellel képzett regionális adózási mutatók alakulása

A regionális értékeknél az egyes elemek jelentős különbsége alakult ki a 2007-2010-es időszakra, a hegyvidék az árbevételben elért arányát az adózás előtti eredményben (az árbevétel arányos jövedelmezőségben) nem tudja tartani, viszont az adófizetési kötelezettségnek majdnem a felével vesz részt. A dombvidéki erdőgazdaságok erős jövedelmezőségét és kedvezőbb adózását mutatja, hogy az adózás előtti eredménynek és az

2. Az eredmény üzemági szerkezete

adózott eredménynek közel felét reprezentálják. A síkvidéki erdőgazdaságok árbevétel és adózott eredmény hányada megegyezik, némi javulást jelent az adózott eredményben a viszonylag kedvezőbb adóterhelésük.

Me.: E Ft

Régió	EM	EEG	EG	FF	VG	EÜ	ÜÖ	KVT-K	Összes	ÜE
1998										
Hegyvidék	-412,1	2 082,5	1 670,4	976,2	145,5	-94,0	2 698,1	-2 442,9	255,2	-631,9
Dombvidék	-1 024,6	3 364,6	2 340,0	49,4	143,2	137,6	2 670,2	-2 278,6	391,6	548,8
Síkvidék	-443,1	2 276,1	1 833,0	252,9	122,8	394,5	2 603,2	-2 244,1	359,1	-799,1
Összesen	-1 879,8	7 723,2	5 843,4	1 278,5	411,5	850,2	7 971,5	-6 965,6	1 005,9	-882,2
2002										
Hegyvidék	-356,1	2 429,1	2 073,0	455,2	361,8	404,0	3 294,0	-3 402,9	-108,9	-880,4
Dombvidék	-1 326,6	4 833,5	3 506,9	105,5	256,7	149,7	4 018,8	-3 396,9	621,9	963,8
Síkvidék	-1 016,0	3 007,0	1 991,0	376,4	281,0	351,6	3 000,0	-2 593,2	406,8	-626,9
Összesen	-2 698,7	10 269,6	7 570,9	937,1	899,5	905,3	10 312,8	-9 393,0	919,8	-543,5
2008										
Hegyvidék	-2 540,6	7 322,5	4 781,9	160,9	187,4	270,5	5 400,7	-5 090,6	310,1	110,1
Dombvidék	-2 913,2	10 035,3	7 122,1	188,6	237,8	-443,0	7 105,5	-5 717,9	1 387,6	1 339,9
Síkvidék	-2 666,9	5 595,4	2 928,5	954,6	187,7	556,2	4 627,0	-3 690,9	936,1	-861,4
Összesen	-8 120,7	22 953,2	14 832,5	1 304,1	612,9	383,7	17 133,2	-14 499,4	2 633,8	588,6

13. táblázat: A regionális üzemági eredmény szerkezet (1998, 2002, 2008)

A regionális üzemági szerkezetet és időszaki változását három időpontra (1998, 2002, 2008) keresztül és az összevont főágazati bontásban mutatjuk be abszolút értékkel, illetve százalékos formában. Az egyéb bevételek (és egyéb kiadások nélkül) a korrigált üzemi eredmény a dombvidék kivételével veszteséget mutat.

A 2008. évi adatok az erdőgazdálkodás eredményénél már mutatják a szabályozás, az elszámolás változásának hatását. Az eredményeket és változását a táblázatok idő és régió szerinti szerkesztésével igyekeztünk átláthatóbbá tenni.

M.e.: %

Régió	EM	EEG	EG	FF	VG	EÜ	ÜÖ	KVT-K	Összes	ÜE
1998										
Hegyvidék	-5,2	26,1	20,9	12,2	1,8	-1,2	33,8	-30,6	3,2	-7,9
Dombvidék	-12,9	42,2	29,3	0,6	1,8	1,7	33,5	-28,6	4,9	6,9
Síkvidék	-5,5	28,6	23,0	3,2	1,6	4,9	32,7	-28,2	4,5	-10,0
Összesen	-23,6	96,9	73,3	16,0	5,2	10,7	100	-87,4	12,6	-11,0
2002										
Hegyvidék	-3,5	23,6	20,1	4,4	3,5	3,9	31,9	-33,0	-1,1	-8,5
Dombvidék	-12,9	46,9	34,0	1,0	2,5	1,5	39,0	-32,9	6,0	9,3
Síkvidék	-9,9	29,2	19,3	3,6	2,7	3,4	29,1	-25,1	3,9	-6,1
Összesen	-26,2	99,6	73,4	9,1	8,7	8,8	100	91,1	8,9	-5,3
2008										
Hegyvidék	-14,8	42,7	27,9	0,9	1,1	1,6	31,5	29,7	1,8	0,6
Dombvidék	-17,0	58,6	41,6	1,1	1,4	-2,6	41,5	33,4	8,1	7,8
Síkvidék	-15,6	32,7	17,1	5,6	1,1	3,2	27,0	21,5	5,5	-5,0
Összesen	-47,4	134,0	86,6	7,6	3,6	2,2	100	84,6	15,4	3,4

14. táblázat: Az üzemági eredmény regionális szerkezete %-ban (1998, 2002, 2008)

M.e.: %

	EM	EEG	EG	FF	VG	EÜ	ÜÖ	KVT-K	Összes	ÜE
1998										
Hegyvidék	-15,3	77,2	61,9	36,2	5,4	-3,5	100	-90,5	9,5	-23,4
Dombvidék	-38,4	126,0	87,6	1,9	5,4	5,2	100	-85,3	14,7	20,6
Síkvidék	-17,0	87,4	70,4	9,7	4,7	15,2	100	-86,2	13,8	-30,7
Összesen	-23,6	96,9	73,3	16,0	5,2	10,7	100	-87,4	12,6	-11,1
2002										
Hegyvidék	-10,8	73,7	62,9	13,8	11,0	12,3	100	-103,3	-3,3	-26,7
Dombvidék	-33,0	120,3	87,3	2,6	6,4	3,7	100	-84,5	15,5	24,0
Síkvidék	-33,9	100,2	66,4	12,5	9,4	11,7	100	-86,4	13,6	-20,9
Összesen	-26,2	99,6	73,4	9,1	8,7	8,8	100	-91,1	8,9	-5,3
2008										
Hegyvidék	-47,0	135,6	88,5	3,0	3,5	5,0	100	-94,3	5,7	2,0
Dombvidék	-41,0	141,2	100,2	2,7	3,3	-0,6	100	-80,5	19,5	18,9
Síkvidék	-57,6	120,9	63,3	20,6	4,0	12,0	100	-79,8	20,2	-18,7
Összesen	-47,4	134,0	86,6	7,6	3,6	2,2	100	-84,6	15,4	3,4

15. táblázat: A régiók üzemági eredményének ágazati összetétele

(Az erdőművelésből, az erdőfelújításból hiányzik a korábbi erdőfelújítás normatív támogatása (EFNT) transzfer, amelyet a fakitermelés bevételeiből központosítottak, és a társaságok, állományok, régiók között átcsoportosítottak. Ennek elemzése külön tanulmányt igényelne, de a 2008. év jelentí az új típusú szabályozási átcsoportosítás nélküli elszámolás bázisát. A közeljövőben fog következni a megváltozott körülményekhez való szakmai alkalmazkodás időszak, amelynek tartalmát most becsülni sem akarjuk.)

Az üzemági eredmény regionális összetételét a képzésének üzemági szerepét bemutató táblázat jelentős időszak átrendezést mutat, amelyet csak növel a 2008-ban megváltozott szabályozás.

A dombvidéki régió jövedelmezősége a legmagasabb, még tovább növekedett, amelyben meghatározó szerepe van az erdőgazdálkodási ágazatnak (a fakitermelés átcsoportosítási befizetésektől való mentesülése, az erdőművelés kisebb növekedése). A fafeldolgozás alacsony intenzitása kevésbé befolyásolja a hatékonyságot, és a vadgazdálkodás jövedelmezőség csökkenése is átlag alattinak mutatkozott.

A síkvidéki erdőgazdálkodás üzemági eredmény mutatója a legszerényebb, de helyzete kedvezőbb a hegyvidéki régiónál az alacsonyabb közvetett költség hányad miatt.

A régiók üzemági eredményének ágazati összetételénél a dombvidék kiugró eredményét magyarázza az is, hogy az erdőgazdálkodási üzemága fedezni tudta az egyéb ágazatok veszteségét is.

A síkvidék erdőgazdálkodásának gyenge eredménye reális, a fafaj és választékszerkezetből adódó alacsony fakitermelési jövedelmezőségének és a véghasználati kis élőfakészletből származó magas erdőfelújítási ráfordításának következménye.

A hegyvidéki erdőgazdálkodás eredményét sajátosságként a teljes vizsgálati időszakban sújtja a közvetett ráfordítások magas szintje.

3. Regionális, naturáliákat is számbavevő üzletági eredménymutatók

Az erdőgazdaságok eltérő termőhelyi és erdőállományi adottságai következtében az egyes társaságok által kezelt erdők jövedelemtermelő képessége rendkívül különböző mértékű.

Bemutatjuk, hogy regionális szinten hogyan alakul az egy hektárra, illetve az egységnyi kitermelt fára jutó bevétel és üzemi eredmény. A fajlagos mutatók alakulását és az átlagtól való eltéréseket a következő táblázatok mutatják be.

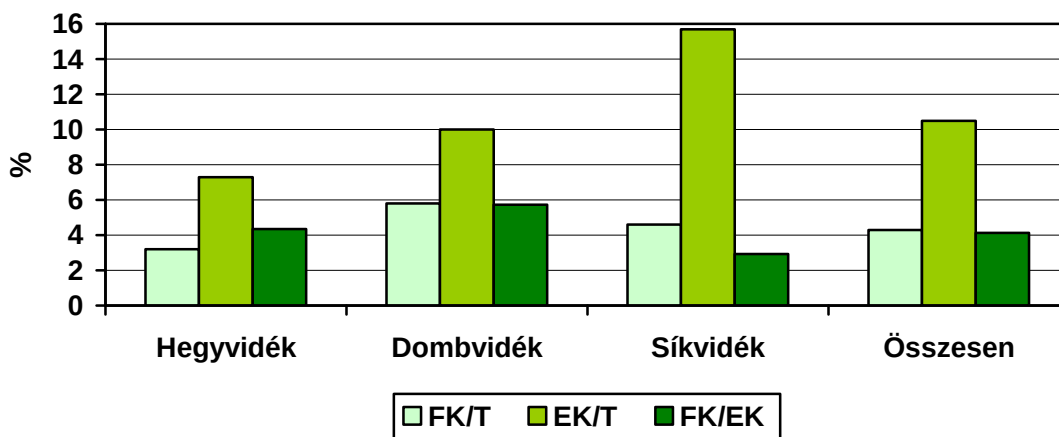
3.1. Az erdőgazdálkodás naturális és gazdasági jellemzői 2002, 2008

Az erdőgazdálkodás naturális adatai és mutatói regionális és időszaki bontásban kirajzolják a gazdálkodási kereteket. Az erdőgazdaságok összes területe nem változott, s mivel a fakitermelés évtizede azonos szinten van, így a gazdálkodás szempontjából meghatározó „Fakitermelés/Össz.ter (m^3/ha)” mutató, sőt annak regionális eltérése is változatlan. A dombvidék első helye magától értetődő, a hegyvidék messze síkvidék mögé szorulása azonban a múlt és a jelen erdőgazdálkodásának szigorú következménye.

Az első kivitel (1998-2002-nél az első kivitel és a befejezett számtani átlaga) kb. 15%-os mérséklődése nem tartós tendencia (a természetközeli eljárásoknál fog a felújítási kötelezettség csökkenni), de hatása az erdőfelújítást finanszírozó fakitermelésben is megjelenik. Az erdőgazdaságok területéhez viszonyított erdőfelújítás a dombvidéken átlagos, míg a síkvidéken több mint kétszerese a hegyvidéknek, ennek összes gazdasági terhével. Az erdőfelújítást finanszírozó fakitermelés is a dombvidéken a legmagasabb, a síkvidéken ennek felét is alig haladja meg

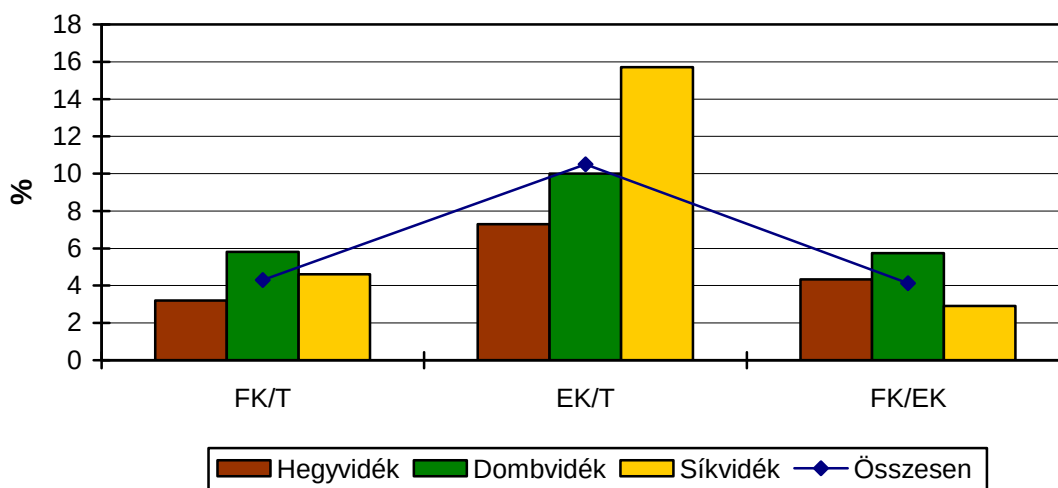
	Hegyvidék		Dombvidék		Síkvidék		Összesen	
	2002	2008	2002	2008	2002	2008	2002	2008
Össz. terület (T) (E ha)	393	418	272	280	262	270	927	968
Fakitermelés (FK) (m^3)	1 212	1 329	1 571	1 623	1 199	1 240	3 982	4 192
Első kivitel (EK) (ha)	3 015	3 060	3 392	2 832	4 890	4 251	11 297	10 143
Fakitermelés / Össz. ter (m^3/ha)	3,08	3,2	5,78	5,8	4,57	4,6	4,29	4,3
FK/T - %	72	74	135	135	107	107	100	100
Elsőkivitel / Össz.ter. (ha/E ha)	7,70	7,3	12,5	10,0	18,6	15,7	12,2	10,5
EK/T - %	63	70	102	95	152	150	100	100
Fakitermelés/Első kivitel ($100 m^3/ha$)	4,02	4,34	4,63	5,73	2,45	2,92	3,52	4,13
FK/EK - %	114	105	132	139	70	71	100	100

16. táblázat: Az erdőgazdálkodás naturális jellemzőinek regionális eltérése

FK/T – Fakitermelés/Összes terület; EK/T – Első kivitel/Összes terület; FK/EK – Fakitermelés/Első kivitel

8. ábra: Az erdőgazdálkodás regionális jellemzői (2008)

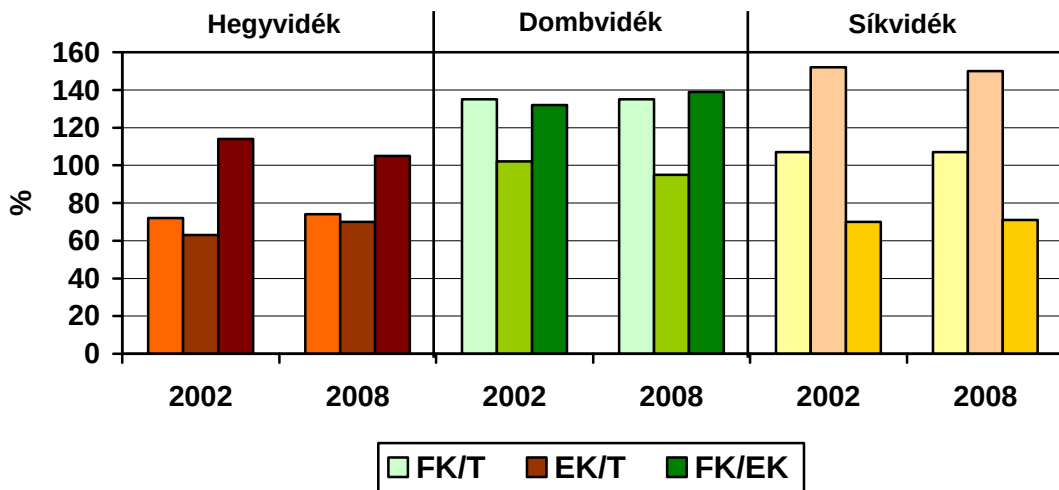

FK/T – Fakitermelés/Összes terület; EK/T – Első kivitel/Összes terület; FK/EK – Fakitermelés/Első kivitel

9. ábra: Az erdőgazdálkodás naturális jellemzőinek regionális eltérése (2008)

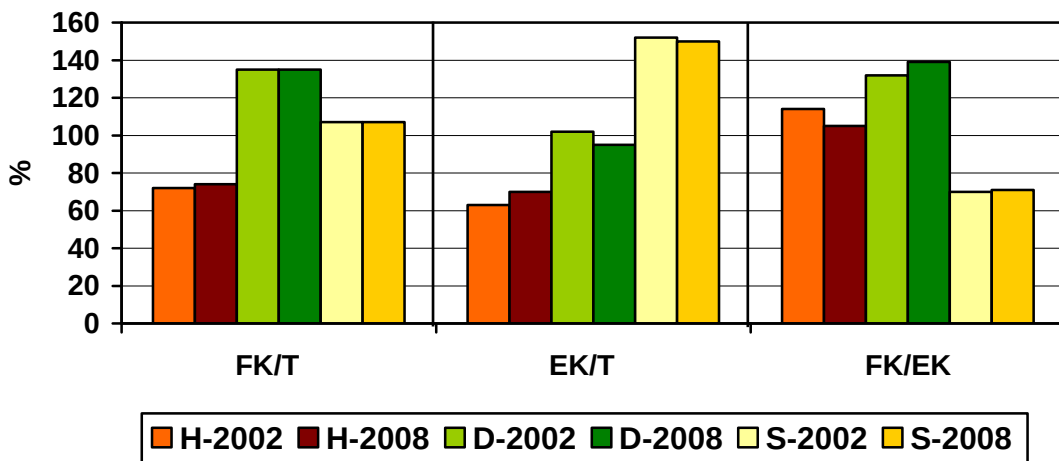
A fakitermelés jóval alacsonyabb a növedéknél, az üzemi területre eső fakitermelés különösen a hegyvidéken alacsony, alig haladja meg a 3 m³/ha értéket (néhányik erdőgazdaság még ennél is jelentősen kevesebb), de természetesen a felújítási terület is csekély. Az alacsony fakészlet miatt az erdősítési feladat mutató a síkvidéken kb. másfélszerese az átlagnak, így az erdőfelújítás költségét finanszírozó fahasználati értékesítésnél messze a legrosszabb az arány.

Az eltéréseket plasztikusan mutatja az átlaghoz viszonyítás.

FK/T – Fakitermelés / Összes terület; EK/T – Első kivitel / Összes terület; FK/EK – Fakitermelés / Első kivitel

10. ábra Az erdőgazdálkodás regionális naturális jellemzőinek átlagtól való eltérése (Á=100%)

FK/T – Fakitermelés/Összes terület; EK/T – Első kivitel/Összes terület; FK/EK – Fakitermelés/Első kivitel

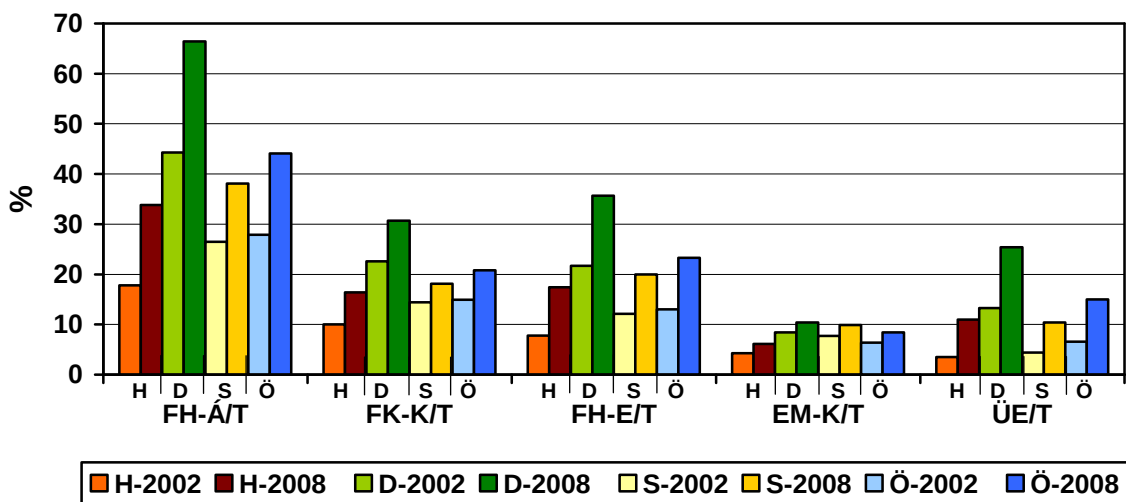
11. ábra Az erdőgazdálkodás naturális jellemzői regionális értékeinek átlagtól való eltérése (Á=100%)

Az üzemi eredmény mutató alakulása

A naturális adatokkal és mutatókkal a fakitermelési üzemág gazdasági teljesítményét vizsgáljuk.

Üzemi eredmény mutató	Hegyvidék		Dombvidék		Síkvidék		Összesen	
	2002	2008	2002	2008	2002	2008	2002	2008
Fahasználati árbevétel / Össz. terület (E Ft/ha)	17,8	33,8	44,3	66,4	26,5	38,1	27,9	44,1
FH-Á/T (%)	64	77	159	145	95	86	100	100
Fakitermelés költsége / Össz. terület (E Ft/ha)	10,0	16,4	22,6	30,7	14,4	18,1	14,9	20,8
FK-K/T (%)	67	79	152	148	97	87	100	100
Fahasználati eredmény / Össz. terület (E Ft/ha)	7,8	17,4	21,7	35,7	12,1	20	13,0	23,3
FH-E/T (%)	60	75	167	153	96	86	100	100
Erdőművelési költség / Össz. terület (E Ft/ha)	4,3	6,1	8,4	10,4	7,7	9,9	6,4	8,4
EM-K/T (%)	67	73	131	124	120	118	100	100
Üzemi eredmény / Össz. terület (E Ft/ha)	3,5	11,0	13,3	25,4	4,4	10,4	6,6	15
ÜE/T (%)	53	73	201	169	67	69	100	100

17. táblázat: Az üzemi eredmény mutató regionális eltérése

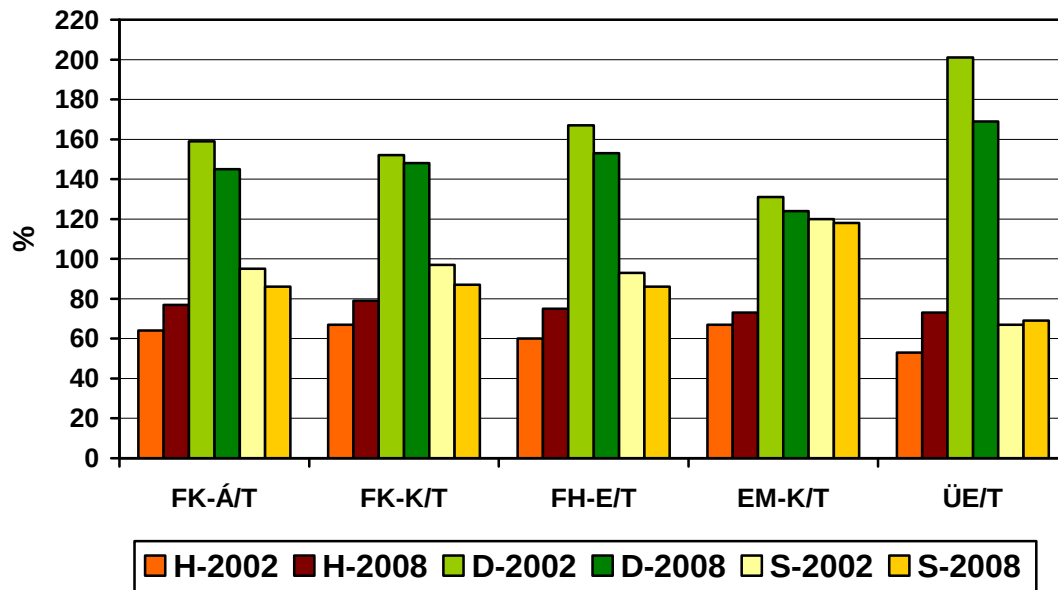

FH-Á/T – Fahasználati árbevétel/Összes terület; FK-K/T – Fakitermelés költsége/Összes terület;
 FH-E/T – Fahasználati eredmény/Összes terület; EM-K/T – Erdőművelési költség/Összes terület
 ÜE/T – Üzemi eredmény/Összes terület

12. ábra: Az üzemi eredmény mutató regionális eltérése

A legerőteljesebben a fakitermelés árbevételek növekedtek (az erdőművelés költségeit visszafogták), amely hozza magával a fakitermelés fedezetét és az ágazati eredményt is. Az átlaghoz viszonyítás tükrözi a regionális viszonyokat, tartós eltéréseket.

A hegyvidék mutatói tartósan alacsonyok, a dombvidéké pedig magasak, a síkvidék közepes értékeket tud produkálni, de a felgyorsult rotáció nagyobb erdőfelújítási összes költséggel és így kisebb erdőgazdálkodási üzemi eredménnyel jár.

FH-Á/T – Fahasználati árbevétel/Összes terület; FK-K/T – Fakitermelés költsége/Összes terület;
FH-E/T – Fahasználati eredmény/Összes terület; EM-K/T – Erdőművelési költség/Összes terület
ÜE/T – Üzemi eredmény/Összes terület

13. ábra: Az erdészeti üzemágak átlaghoz (100%) való viszonyítása

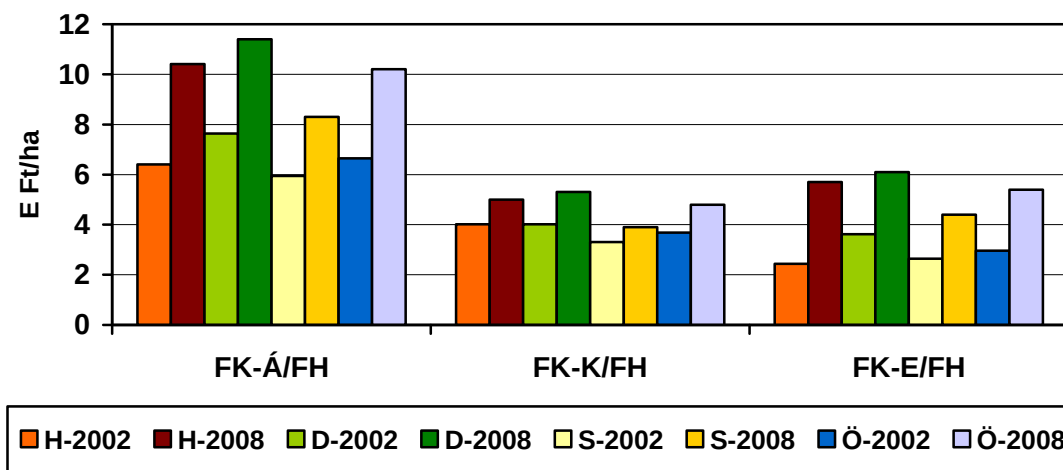
A fakitermelési üzemág gazdasági teljesítménye

A fakitermelés mennyiségére eső árbevétel, költség és fedezet mutatók érzékeltek az állományi, gazdálkodási körülményeket és azok változását.

A fakitermelésnél az egységárak, a költségek és az eredmény idővel természetesen megnövekedtek. A régiók között a dombvidék mutatói a legjobbak (bár a költségek is magasabban), hegyvidék javult és a síkvidék romlott.

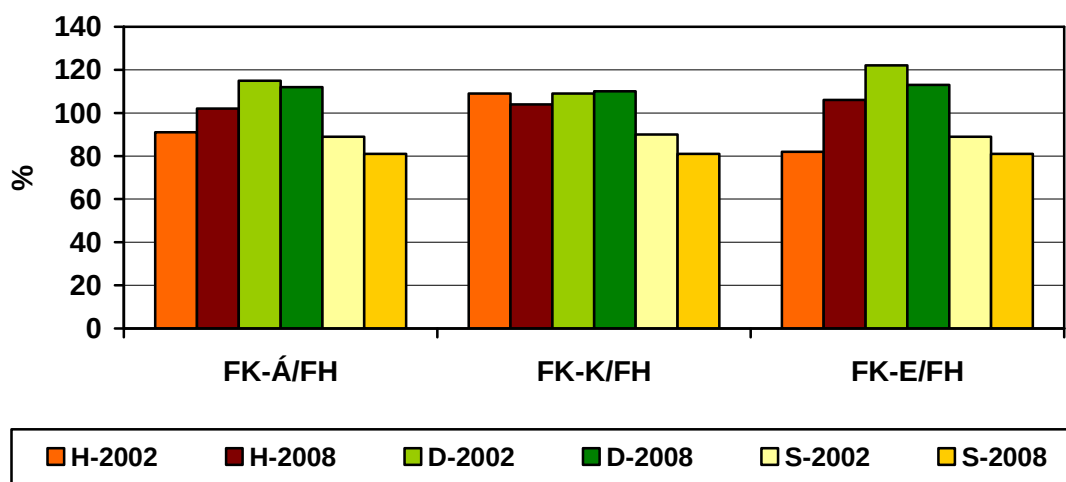
	Hegyvidék		Dombvidék		Síkvidék		Összesen	
	2002	2008	2002	2008	2002	2008	2002	2008
Fakitermelési árbevétel / Fahasználat (E Ft/m ³)	6,4	10,4	7,64	11,4	5,94	8,3	6,64	10,2
FK-Á/FH - %	91	102	115	112	89	81	100	100
Fakitermelés költsége / Fahasználat (E Ft/m ³)	4,02	5,0	4,02	5,3	3,30	3,9	3,68	4,8
FK-K/FH - %	109	104	109	110	90	81	100	100
Fakitermelés eredménye / Fahasználat (E Ft/m ³)	2,43	5,7	3,62	6,1	2,64	4,4	2,96	5,4
FK-E/FH - %	82	106	122	113	89	81	100	100

18. táblázat: A fakitermelési üzemág gazdasági teljesítménye regionális jellemzői

FK-Á/FH – Fakitermelési árbevétel/Fahasználat; FK-K/FH – Fakitermelés költsége/Fahasználat;
FK-E/FH – Fakitermelés eredménye/Fahasználat

14. ábra: A fakitermelési üzemág mutatóinak alakulása

FK-Á/FH – Fakitermelési árbevétel/Fahasználat; FK-K/FH – Fakitermelés költsége/Fahasználat;
FK-E/FH – Fakitermelés eredménye/Fahasználat

15. ábra: A fakitermelési üzemág mutatóinak átlaghoz (100%) való viszonyítása

Az erdőművelési üzemág

Az erdőművelési, erdőfelújítási költségek a bázishoz képest átlagosan közel megduplázódtak. A dombvidéki erdőfelújítások a legdrágábbak, bár az eltérés a hegyvidékhez hasonlóan mérséklődött (ahol már az átlag alá csökkent és megegyezik a síkvidéki erdőfelújítási költségekkel). A síkvidéki erdőfelújítási technológia biztonságra törekvő, így költségcsökkentés nem következett be. (19. táblázat)

	Hegyvidék		Dombvidék		Síkvidék		Összesen	
	2002	2008	2002	2008	2002	2008	2002	2008
Első kivitel (ha)	3015	3,060	3392	2,832	4890	4,251	1 1297	10,143
Erdőfelújítás ktg. (M Ft)	1 211,4	2 152,3	1 804,9	2 680,5	1 424,9	3 013,2	4 440,8	7 845,9
Erdőfelújítás egys. ktg. (E Ft/ha)	402	703	532	947	291	709	393	774
(%)	102	91	135	122	74	92	100	100

19. táblázat: Az erdőművelési üzemág regionális jellemzői

Az erdőgazdasági részvénytársaságok gazdálkodási eredményességének jellemzőit és mutatóit a 20. táblázatban foglaljuk össze. Megállapítjuk, hogy az összesített adatok mögött lényegesen eltérő erdészeti viszonyokkal rendelkező nagyrégiók, a gazdasági eredményt képező részletekben is jelentősen különböznek egymástól. Javasoljuk, hogy az erdőgazdálkodási tájak szakmai és gazdálkodási eltérései figyelembe vételre kerüljenek.

Megnevezés	Jel	M. e.	Hegyvidék		Dombvidék		Síkvidék		Összesen	
			2002	2008	2002	2008	2002	2008	2002	2008
Összterület	T	E ha	393	418	272	280	262	270	927	968
Fakitermelés	FK	E m ³	1212	1329	1571	1623	1199	1240	3982	4192
Erdőfelújítás	EF	E ha	3015	3,060	3392	2,832	4890	4,251	11297	10,143
Fakitermelési árbevétel	FK-Á	Mrd Ft		13,8		18,6		10,3		42,7
Fakitermelési költség	FK-K	Mrd Ft		6,6		8,6		4,9		20,1
Fakitermelési eredmény	FK-E	Mrd Ft		7,2		10,0		5,4		22,6
Erdőfelújítási költség	EF-K	Mrd Ft		2,5		2,9		2,7		8,1
Üzemi eredmény	ÜE	Mrd Ft		4,6		7,1		2,8		14,5
Területre eső fakitermelés	FK/T	m ³ /ha	3,1	3,2	5,8	5,8	4,6	4,6	4,3	4,3
Területre eső erdőfelújítás	EF/T	ha/E ha	7,7	7,3	12,5	10,0	18,6	15,7	12,2	10,5
Erdőfelúj.-ra eső fakiterm.	FK/EF	m ³ /ha	402	434	463	573	245	292	352	413
Területre eső üzemi eredm.	ÜE/T			11,0		25,4		10,4		15,0
Területre eső fakit. eredm.	FK-E/T	E Ft/ha	7,8	17,4	21,7	35,7	12,1	20,0	13,0	23,3
Területre eső fakit. árbev.	FK-Á/T	E Ft/ha	17,8	33,8	44,3	66,4	26,5	38,1	27,9	44,1
Fakit.-re eső fakit árbev	FK-Á/FK	E Ft/m ³		10,4		11,4		8,3		10,2
Területre eső fakit. ktg	FK-K/T	E Ft/ha	10,0	16,4	22,6	30,7	14,4	18,1	14,9	20,8
Fakit.-re eső fakit. ktg	FK-K/FK	E Ft/m ³		5,0		5,3		3,9		4,8
Erdőfelúj.-ra e. fakit.eredm.	FK-E/EF	E Ft/ha		2,33		3,53		1,27		2,23
Erdőfelúj.-ra e. erdf. ktg.	EF-K/EF	E Ft/ha		0,96		1,14		0,84		0,80
Erdőfelúj.-ra e. üzemi eredm.	ÜE/EF	E Ft/ha		1,37		2,39		0,43		1,43
Fakit.-re eső fakit. árbev.	FK-Á/FK	E Ft/m ³	6,4	10,4	7,6	11,4	6,0	8,3	6,6	10,2
Fakit.-re eső fakit. ktg	FK-K/FK	E Ft/m ³	4,0	5,0	4,0	5,3	3,3	3,9	3,7	4,8
Fakit.-re eső fakit. eredm.	FK-E/FK	E Ft/m ³	2,4	5,4	3,6	6,1	2,7	4,4	2,9	5,4
Területre eső erdőfelúj. ktg.	EF-K/T	E Ft/ha	4,3	6,1	8,4	10,4	7,7	9,9	6,4	8,4

20. táblázat: Regionális – ágazati – üzemi jellemzők és mutatók – (1998-2002) – 2008

Üzemi eredmény / Összterület		
Fahasználati eredmény / összterület		Erdőművelés költsége / összterület
Fakitermelés árbevétele – Fakitermelés költsége		
(Fakitermelés árbevétele / Fakitermelés) * (Fakitermelés / Összterület) * Összterület	(Fakitermelés költsége / Fakitermelés) * (Fakitermelés / Összterület) * Összterület	(Erdőfelújítás első kivitel / összterület) * (Erdőfelújítás költsége / Erdőfelújítás első kivitel) * Összterület
<u>Árbevétel / Fakitermelés</u> <u>* Fakitermelés (m³)</u>		

21. táblázat: A terület egységre eső erdőgazdálkodási üzemi eredmény (fedezet számítási
sémája)

III. Az erdészeti részvénytársaságok társasági adózása

1. A társasági adó fizetési kötelezettség alakulása 1995–2010

Az elmúlt másfél évtizedben az erdőgazdaságok gazdasági környezetében jelentős változások történtek, amelyek befolyásolják a bevételeket és a ráfordításokat, így a jövedelmezőséget és az adózás előtti eredményt is.

Ugyanakkor a társaságok jövedelem adózása is folyamatosan módosult, a Társasági nyereségadó (TÁNYA) valamint a Társasági és osztalékadó (TAO) fogalmában és mértékében is más-más társasági adóterhet jelentett (menetközben osztalékadó, különadó is volt, és jelenleg is van minimum adóalap stb.)

A társasági adót alapvetően meghatározza az adóalap képzése is, az adóalap növelő és csökkentő tételek, illetve azok mértéke.

Először az eredménykimutatás kiemelt adatai alapján tekintjük át az erdészeti portfólió időszaki gazdálkodását, a teljesítmény-elemeket.

A társaságok adózás előtti eredményét alapvetően módosítja az adózás, az adózott eredményt az osztalék már alig terheli (de ezek is természetesen csökkentik az erdőfenntartáshoz rendelkezésre álló működő vagyron forrását, a saját tőkét).

Az értékesítés nettó árbevétele lényegében változatlan természetes teljesítmény, tartamos erdőgazdálkodás mellett is ütemesen (dinamikusan, a 15 év alatt háromszorosára) növekedett a magyar gazdaság inflációs trendjének megfelelően. Ez az árnövekedés természetesen az inputoknál is jelentkezett és begyűrűzött az erdőgazdálkodásba, a ráfordítások hasonló ütemben növekedtek. Az üzemi eredmény is hullámzott, de növekvő tendencia nem állapítható meg (az erdővagyongazdálkodásnak nem is célja, legfeljebb következménye a nyereség emelkedése). Az egyéb bevételekkel és ráfordításokkal korrigált üzemi eredmény (KÜE – korrigált üzemi eredmény, bruttó eredmény) viszont már romlik, és a 2002–2010. közötti időszakban rendre negatív értéket mutat (az állami erdőgazdálkodás jövedelmezőségével részletesebben más fejezetben foglalkozunk).

M.e.: Mrd Ft

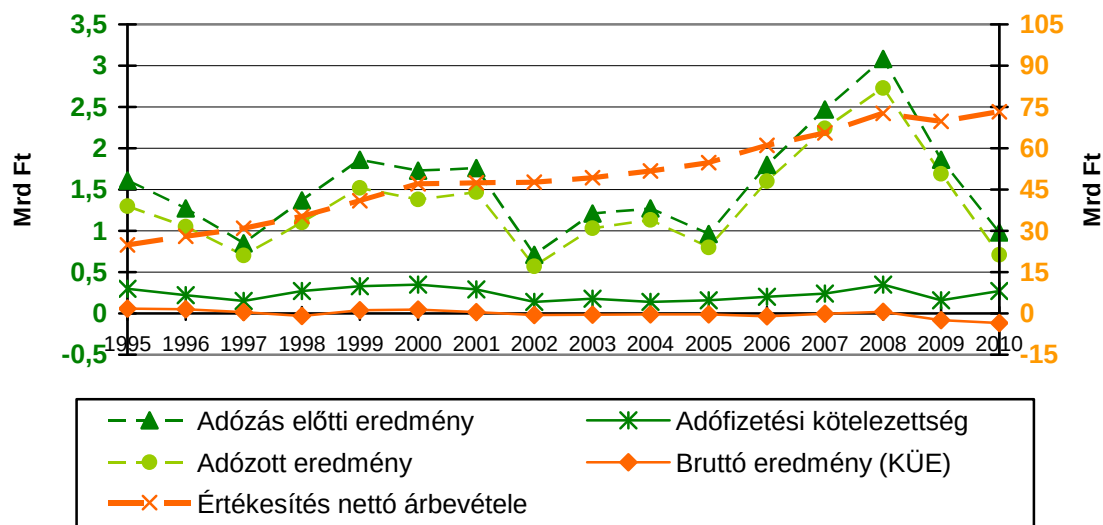
Ssz.	Megnevezés	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I.	Értékesítés nettó árbevétele	24,89	28,00	30,97	35,22	40,9	47,07	47,45	47,64	49,35	51,7	54,77	61,1	65,57	72,69	69,80	73,22
	Bruttó eredmény (KÜE)	1,71	1,54	0,51	-0,89	1,14	1,42	0,45	-0,63	-0,42	-0,33	-0,35	-1,04	-0,15	0,55	-2,47	-3,47
A.	Üzemi tevékenység eredménye	1,71	1,38	0,71	1,01	1,48	1,82	1,82	0,91	1,11	1,24	0,84	1,38	1,88	2,63	1,13	0,73
E.	Adózás előtti eredmény	1,61	1,27	0,85	1,37	1,86	1,73	1,76	0,71	1,21	1,27	0,96	1,8	2,47	3,08	1,86	0,98
	Adóz. e. eredm. / Árbev. (%)	6,5	4,5	2,7	3,9	4,5	3,7	3,7	1,5	2,5	2,5	1,8	2,9	3,8	4,2	2,7	1,3
XIII.	Adófizetési kötelezettség	0,3	0,22	0,15	0,27	0,33	0,35	0,29	0,14	0,18	0,14	0,16	0,2	0,24	0,35	0,16	0,27
	Fizetett adó / Árbevétel (%)	1,2	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9	0,6	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,2	0,4
	Fizetett adó / Adóz. e. er. (%)	18,6	17,3	17,6	17,7	17,7	20,2	16,5	19,7	14,9	11,0	8,9	11,1	9,7	11,4	8,6	27,6
F.	Adózott eredmény	1,3	1,05	0,7	1,1	1,52	1,38	1,47	0,57	1,03	1,13	0,8	1,6	2,24	2,73	1,69	0,71
	Osztalék	0,14	-	-	-	-	-	0,15	-	-	-	-	0	0,5	0,93	0	0
G.	Mérleg szerinti eredmény	1,16	1,05	0,7	1,1	1,52	1,38	1,32	0,57	1,03	1,13	0,8	1,6	1,74	1,80	1,69	0,71

1. táblázat: Az eredménykimutatás kiemelt adatainak változása

Az árbevétel növekedési dinamikát az eredmény jellegű fogalmak értékeinél stagnáló-hullámváz váltja fel. A részletesebben tárgyalt 1998-2002 (2001), illetve a 2007-2010 közötti periódus kedvezőbb (még a 2009 évtől érzékelhető válságot is figyelembe véve).

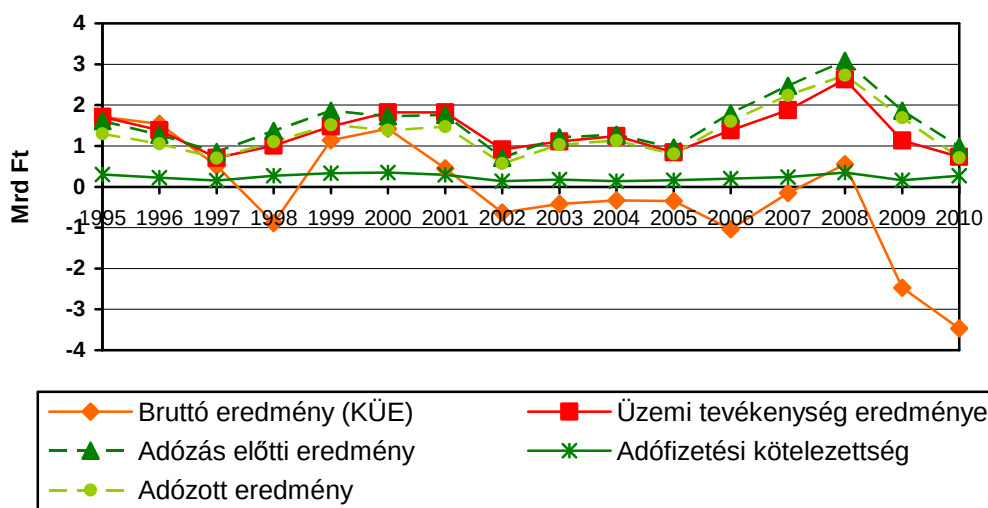
Az ábrák is jól szemléltetik az eredmény kategóriák összefüggését, az adózás előtti eredmény vonala alatt fut az adózott eredmény, a csökkentő tényező az adófizetési kötelezettség, amely ránézésre arányos az adózás előtti eredménnyel (1. ábra).

A 2. ábrán a méretarány az árbevétel elhagyása miatt más (nem érzékelteti az árbevétel és az eredmény eltérő futását, viszont mutatja az üzemi eredmény és a bruttó eredmény (KÜE) eltérő alakulását), az adófizetési kötelezettség (a nagyságrendileg nagyobb árbevétel ábrázolásának elhagyása mellett is) csekély eredményrontó tehernek tűnik.

Megjegyzés: A KÜE a nagy léptékű értékkészleten került ábrázolásra.

1. ábra: Az árbevétel, illetve az eredmény jellemzők alakulása

2. ábra: Az erdőgazdasági eredmény- és adójellemzők alakulása

Az abszolút értékek megadása mellett célszerű mutatók számítása is, amelyek számszerűen is érzékeltetik az adózási viszonyokat. Három mutatót képeztünk, amelyek (a más ívű ár-

1. A társasági adó fizetési kötelezettség alakulása 1955-2010

bevétel figyelembe vételével) ugyanakkor össze is függenek: az „Árbevétel-arányos (adózás előtti) nyereség” és az „Adóintenzitás” szorzata az „Árbevétel-arányos Adóterhelés”-t adja.

Árbevétel arányos (adózás előtti) nyereség	Adóintenzitás	Adóterhelés
Adózáselőtti eredmény/ Árbevétel	Fizetett adó/ Adózás előtti eredmény	Fizetett adó /Árbevétel
AEE/ÁRB	AFK/AEE	AFK/ÁRB

2. táblázat: Az erdőgazdaságok adózási mutatóinak alakulása, összefüggése

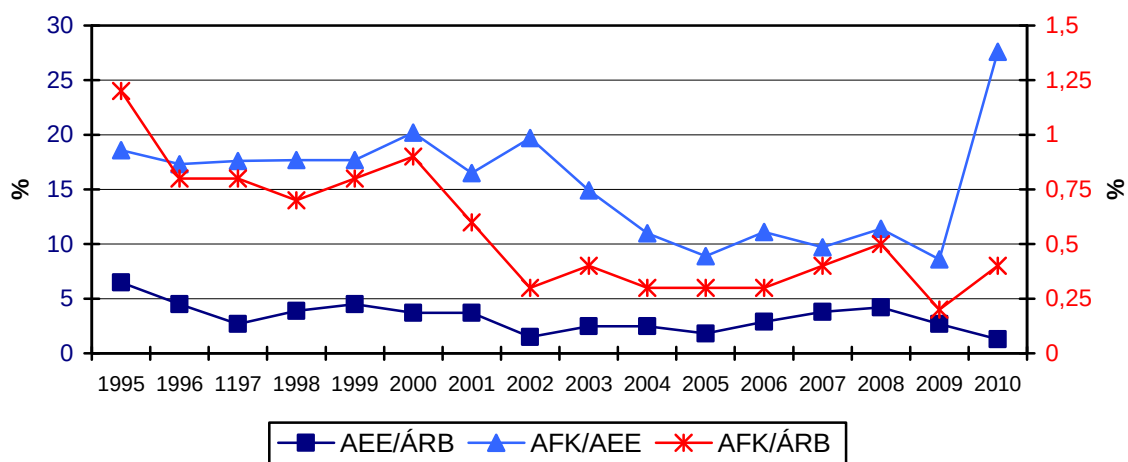
Az árbevétel-arányos adózás előtti nyereség csökkenése következik az árbevétel folyamatos növekedése melletti eredmény stagnálásából (a 2002. év beszámítása ezért lényegesen módosítja az időszaki átlagokat, mutatókat). Az átlagos adóintenzitás a 2002-ig tartó szintről mintegy kétharmadára csökken, de 2010-ben (pl. a Hipa – Helyi iparüzési adó - kedvezmény eltörlése miatt) felugrik. Az árbevétel arányos társasági adó fizetési kötelezettség 2001-2002. években a töredékére esett, és lényegében ezen a minimális arányon is maradt.

M.e.: %

Mutató	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
AEE/ÁRB	6,5	4,5	2,7	3,9	4,5	3,7	3,7	1,5	2,5	2,5	1,8	2,9	3,8	4,2	2,7	1,3
AFK/AEE	18,6	17,3	17,6	17,7	17,7	20,2	16,5	19,7	14,9	11,0	8,9	11,1	9,7	11,4	8,6	27,6
AFK/ÁRB	1,2	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9	0,6	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,2	0,4

AEE – Adózás előtti eredmény; ÁRB – Árbevétel; AFK – Fizetett adó

3. táblázat: Az erdőgazdaságok adózási mutatóinak alakulása

Megjegyzés: Az adóintenzitás számait a baloldali tengely mutatja
AEE – Adózás előtti eredmény; ÁRB – Árbevétel; AFK – Fizetett adó

3. ábra: Az erdőgazdaságok adózási mutatóinak alakulása

2. A társasági adózáshoz kapcsolódó fogalmak és értékek

Társasági adózás és adófizetés, erdészeti társaságok és régiók

A rendelkezésre álló adatok az erdészeti társaságok éves adózással kapcsolatos értékeit tartalmazzák 1998–2002, illetve 2007–2010 között.

A társaságok jövedelmezőségét az egyes években számtalan természetes és gazdasági tényező hatása befolyásolja, így ezek eseti feltárása és értékelése nem lehet a vizsgálat témája. (Az 1998–2002 közötti adatsorok az ÁPV Rt 19 erdőgazdaságát tartalmazzák, a 2007–2010 éveknél az összevetéskor is ezeket vettük figyelembe.)

A rövid összeállítás lehetőséget ad a feldolgozások és mutatók együttes megjelenítésére. Az árbevétel természetesen más gazdasági témákban hangsúlyosabb (kereskedelem, üzemági összetétel), de a mutatókban való alkalmazás miatt elhagyása nem lenne indokolt.

Az eredmény és az adózás kapcsolata végső soron az adózott eredményben összegeződik, ezért ezt is szerepeltetjük.

2.1. A regionális árbevételi és adózási adatok alakulása

Az időbeli változásokhoz a társaságonkénti adatokból képzett régiók részesedési aránya (százalék) adhat hasznos információt, ezért ezek kimunkálására sor kerül az átrendeledések értékeléséhez.

Az 1998-2002 (illetve az 1998-2001) időszakokra számított árbevételi megoszlás között nincs különbség (a minimum és maximum értékekben is alig), ugyanakkor az adózás előtti eredmény lényegesen változik a hegyvidék kárára (Egererdő, Bakonyerdő).

Az 1998-2002, illetve a 2007-2010 időszakok között már az árbevételben is van összetétel módosulás, a hegyvidék javára (Vértesi Erdő) a síkvidék terhére (KEFAG, VADEX), de a változásokat az adózás előtti eredménynél a dombvidék, nevezetesen a Zalaerdő előretörése dominálja (bár a tájegységen belül növekedések (Szombathely) és csökkenések (a SEFAG-nál és a Mecsekerdőnél) váltják egymást. A többi régióban is nagyon erősek a cégszintű ingadozások, a javulások (mindenek előtt, a magas bázisú Nyírerdő, az Északerdő, a Pilisi Parkerdő), illetve a zuhanásszerű romlások (Egererdő) vagy a síkvidékiek alacsony jövedelmezőségi szintje. Az adózás előtti eredmény már tartalmaz tartósan negatív veszteség minimumot.

Az adózás előtti eredménynél a 2002. év adatának eltérő számértéke miatt két megoszlási sorozatot készítettünk: AEE2 (1998-2002) és az AEE1 (1998-2001) átlagértékekkel.

A társasági adófizetési kötelezettségnél is más-más képet kapunk, akár az adózás előtti értékekhez hasonlítunk, akár a 2007-2010 időszakot viszonyítjuk a korábbihoz (4. táblázat).

A fizetett társasági adó a hegyvidék esetében lényegesen magasabb az adózás előtti eredmény arányához képest, míg a síkvidék esetében ellentétes a tendencia. Az adófizetési arány a hegyvidék (Északerdő, Vértesi Erdő, Bakonyerdő) esetében az idővel is nőtt, míg a dombvidéknél (a SEFAG-nál és a veszteséges Mecsekerdőnél) és a síkvidéknél (a Nyírerdő növekedése mellett az eredmény csökkenésű KEFAG-nál, KÁEG-nál és a Gemencnél) csökkent.

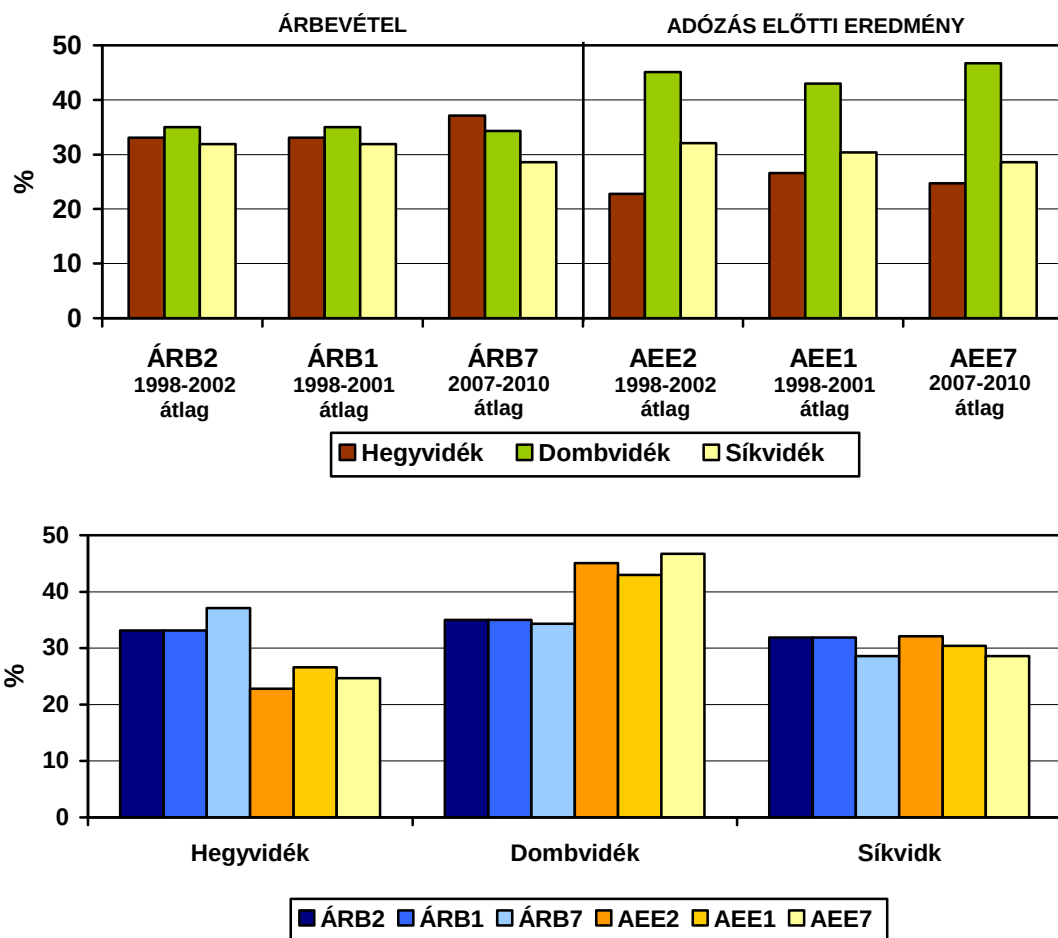
2. A társasági adózáshoz kapcsolódó fogalmak és értékek

Régió	Árbevétel					Adózás előtti eredmény					
	ÁRB	ÁRB2	ÁRB1	ÁRB	ÁRB7	AEE	AEE2	AEE	AEE1	AEE	AEE7
	1998–2002		1998–2001	2007–2010		1998–2002		1998–2001		2007–2010	
	M Ft	%	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%
Hegyvidék	2407,4	33,1	33,1	4352,3	37,1	56,5	22,8	74,4	26,6	86,6	24,7
Dombvidék	2547,3	35,0	35,0	4023,4	34,3	111,7	45,1	120,3	43,0	163,3	46,7
Síkvidék	1990,0	31,9	31,9	2866,6	28,6	68,3	32,1	73,1	30,4	85,0	28,6
Átlag	2297,7			3701,0		78,3		88,5		110,5	
Minimum		1,3	1,5		1,3		-1,1		-0,9		-2,2
Maximum		10,2	10,5		10,9		18,5		17,9		30,5

4. táblázat: Az árbevétel és az adózás előtti eredmény (1998–2002; 2007–2010)

Régió	M.e.: %											
	ÁRB2	ÁRB1	ÁRB7	AEE2	AEE1	AEE7	AFK2	AFK1	AFK7	ADE2	ADE1	ADE7
Hegyvidék	33,1	33,1	37,1	22,8	26,6	24,7	29,0	31,0	47,5	21,6	25,5	21,9
Dombvidék	35,0	35,0	34,3	45,1	43,0	46,7	47,1	46,6	33,3	44,4	42,2	48,3
Síkvidék	31,9	31,9	28,6	32,1	30,4	28,6	23,9	22,4	19,2	34,0	32,3	29,8

5. táblázat: Az adózáshoz kapcsolódó fogalmak értékeinek régiók szerinti megoszlása

4. ábra: Az árbevétel és az eredmény régiók szerinti megoszlása

Ezek összehasonlításként a régiók között az adózott eredménynél az átlagérték idősíkjában is mérsékeltebb, a dombvidék az adózott eredménynek közel felét képviseli a 2007-2010 időszakban (a Zalaerdő egyháza közel egyharmadot).

A jövedelmezőségről és az adóterhelésről a mutatók elemzéséről más megközelítésben ismét megemlítenénk.

A régióarányoknál az ábrák a dombvidék jó (adózás előtti eredménynél nagyon jó) eredményeit mutatják, a síkvidék és különösen a hegyvidék eredményrészese elmarad az árbevételétől.

Az árbevételi arány regionális állandóságán belül az egyes erdőgazdaságoknál vannak – esetenként lényeges – eltérések. Az adózás előtti eredménynél az eltérések sokkal erősebbek, már az 1998–2001 és a 2002 év között is, amely 2007–2010 évek átlagára ismét módosul.

A régiók adózási teljesítményének százalékos aránya mutatja a speciális esetet, a hegyvidék a nem magasabb árbevételénél is kiugróan nagy társasági adó fizetési szintre emelkedett, a többi régió 10–10%-kal csökkent, az adózás további részében ezzel részletesebben foglalkoznunk kell (bár már részben érintettük).

Régió	Adófizetési kötelezettség						Adózott eredmény					
	AFK	AFK2	AFK	AFK1	AFK	AFK7	ADE	ADE2	ADE	ADE1	ADE	ADE7
	1998-2002		1998-2001		2007-2010		1998-2002		1998-2001		2007-2010	
	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%
Hegyvidék	77,8	29,0	97,8	31,0	110,1	47,5	261,2	21,6	348,8	25,5	409,3	21,9
Dombvidék	132,9	47,1	146,1	46,6	77,3	33,3	537,0	44,4	575,2	42,2	902,3	48,3
Síkvidék	67,5	23,9	70,7	22,4	44,5	19,2	410,8	34,0	440,8	32,3	556,2	29,8
Átlag	278,2		315,4		231,2		1209,2		1365,3		1867,4	
Minimum		0		0		0		–1,3		–1,1		–3,4
Maximum		18,6		19,4		22,9		18,4		17,8		31,4

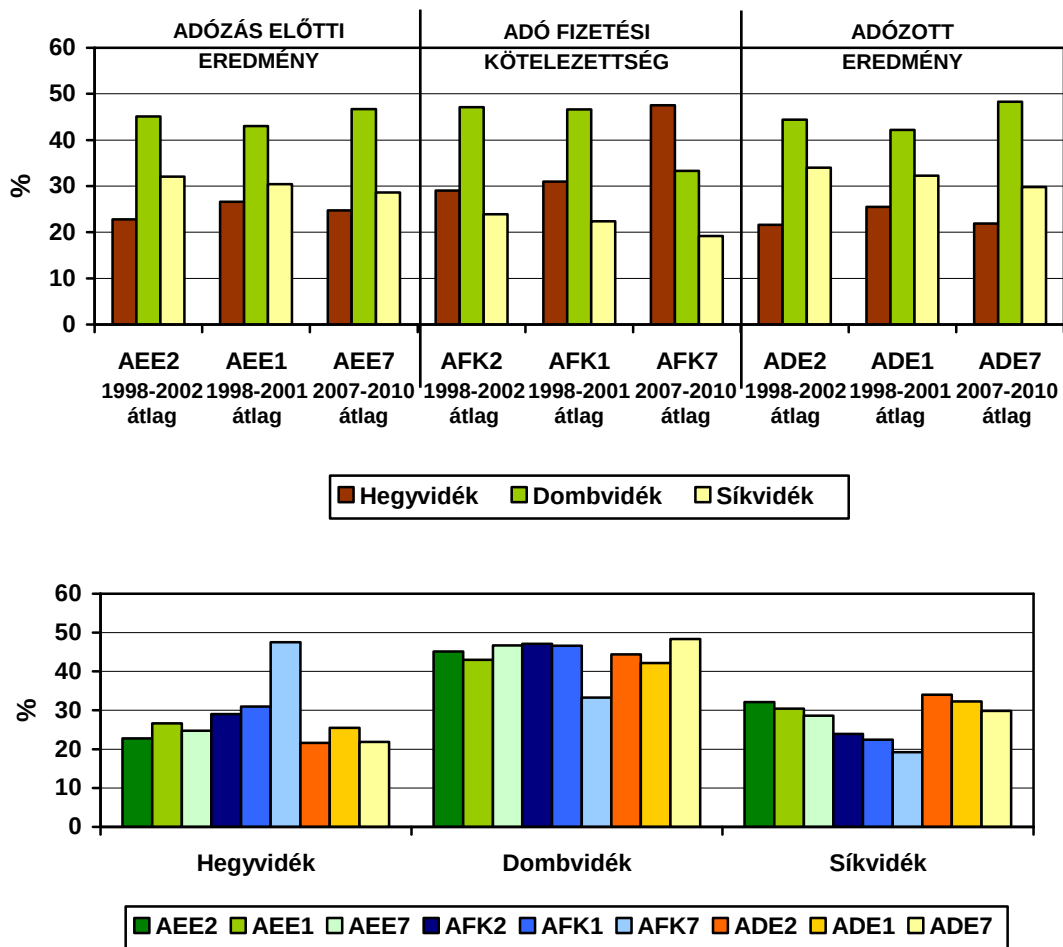
6. táblázat: Adófizetési kötelezettség és adózott eredmény (1998–2002; 2007–2010)

Az adózott eredményből közel a felét a dombvidék adja, a síkvidéknél a kisebb adófizetés hatására az adózott eredmény aránya javult.

M.e.: %

Régió	Adózás előtti eredmény			Adófizetési kötelezettség			Adózott eredmény		
	AEE2	AEE1	AEE7	AFK2	AFK1	AFK7	ADE2	ADE2	ADE7
Hegyvidék	22,8	26,6	24,7	29,0	31,0	47,5	21,6	25,5	21,9
Dombvidék	45,1	43,0	46,7	47,1	46,6	33,3	44,4	42,2	48,3
Síkvidék	32,1	30,4	28,6	23,9	22,4	19,2	34,0	32,3	29,8

7. táblázat: Az eredmény elemek régiók szerinti megoszlása

5. ábra: Az eredmény elemek régiók szerinti megoszlása – szétválasztások

2.2. Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók alakulása

A legfontosabb adózással kapcsolatos mutatókra már a teljes időszak bemutatásakor felhívtuk a figyelmet, most a régiók időszakonkénti eredményeit számszerűsítjük, ábrázoljuk és magyarázzuk. (Írtuk: az „Árbevétel arányos (adózás előtti) nyereség” és az „Adóintenzitás” szorzata az „Árbevétel arányos adóterhelést” adja. Lásd 75. oldal, 2. táblázat)

Régió	M.e.: %										
	AEE/ ÁRB	AFK/ AEE	AFK/ ÁRB	AEE/ ÁRB	AFK/ AEE	AFK/ ÁRB	AEE/ ÁRB	AFK/ AEE	AFK/ ÁRB	ADE/ ÁRB	ADE/ AEE
	1998 – 2002			1998 – 2001			2007 – 2010				
Hegyvidék	2,35	23,0	0,54	3,17	21,9	0,69	1,99	21,2	0,42	1,57	0,79
Dombvidék	4,38	19,8	0,87	4,83	20,3	0,98	4,06	7,9	0,32	3,74	0,92
Síkvidék	3,43	14,1	0,48	3,76	13,8	0,52	2,99	7,4	0,22	2,77	0,93
Átlag	3,41	18,7	0,64	3,94	18,8	0,74	2,99	11,0	0,33	2,66	0,89
Minimum	-1,57	0	0	-1,46	0	0	-1,63	-7,3	0	-1,75	0,74
Maximum	7,91	74,6	1,38	9,0	144,8	1,65	9,44	173,8	0,99	8,67	1,07

8. táblázat: Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók (1998–2002; 2007–2010)

Az árbevétel arányos eredmény összességében alacsony szintű és romló jövedelmezőséget mutat (a régiókat egy-egy társaság problémája már erősen érinti).

Az adózási intenzitásnál, a régiók közötti jelentős különbség még idővel fel is erősödött, és a mostani 10%-nál tartósan magasabb is, de a domb és síkvidéki régióban felére csökkent. (a távlatosan általános 10%-nyi szintre).

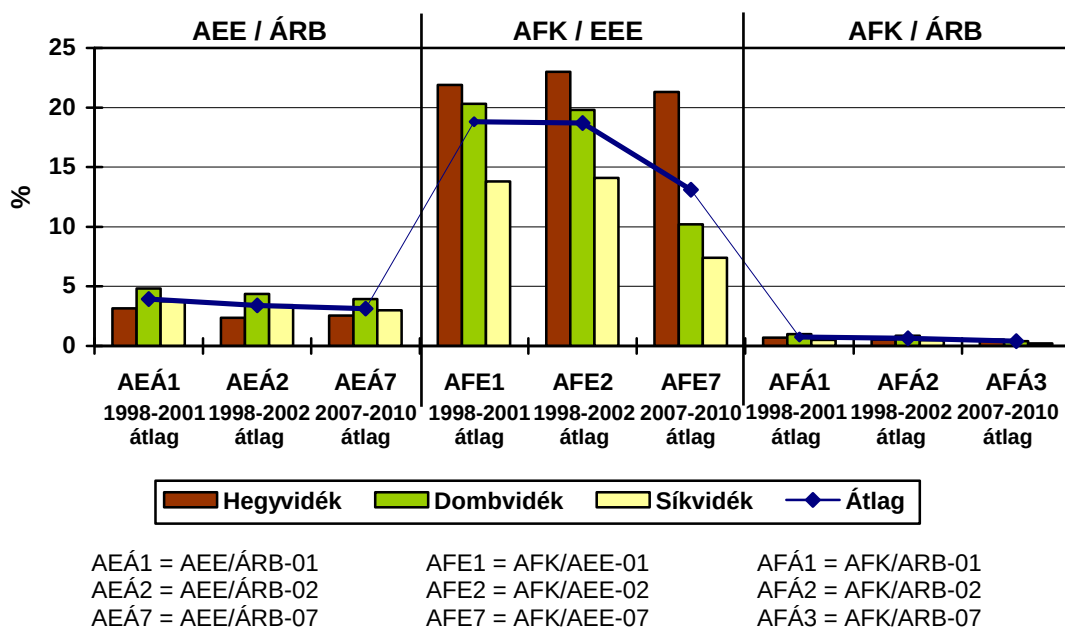
Az (ÁFK/ÁEE) összességében és régióként is csökkent, hiszen az adózás előtti eredmények minden régióban és az adóterhelés több régióban és így összességében is alacsonyabbá vált.

Az árbevételhez viszonyítjuk az adófizetési kötelezettséget is (AFK/ÁRB), amely időszakonként és régióként az 1% alatt maradt, átlagban a hegyvidék kivételével a felét vagy harmadát sem érte, éri el.

M.e.: %

Régió	AEE/ÁRB-02	AEE/ÁRB-01	AEE/ÁRB-07	AFK/AEE-01	AFK/AEE-02	AFK/AEE-07	AFK/ARB-01	AFK/ARB-02	AFK/ARB-07
	AEÁ1	AEÁ2	AEÁ7	AFE1	AFE2	AFE7	AFÁ1	AFÁ2	AFÁ7
Hegyvidék	3,17,	2,35	2,55	21,9	23,0	21,3	0,69	0,54	0,54
Dombvidék	4,83	4,38	3,93	20,3	19,8	10,2	0,98	0,87	0,40
Síkvidék	3,76	3,43	2,99	13,8	14,1	7,4	0,52	0,48	0,22
Átlag	3,94	3,41	3,13	18,8	18,7	13,1	0,74	0,64	0,41

9. táblázat: Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók alakulása

6. ábra: Az árbevétellel és adózással képzett regionális mutatók alakulása

3. Az adófizetési kötelezettség számítása, értéke és aránya (2007-2010)

3.1. A gazdálkodási és adózási adatok és mutatók (2007-2010)

A társasági adófizetést természetesen alapvetően meghatározza az adózás előtti eredmény (amely a jövedelmezőségen és a mérleg szerinti eredményen keresztül az ágazat, a régiók és a cégek pozitív megítélését és fejlődését biztosítja).

Régió	Árbevétel		Adózás előtti eredmény		Adófizetési kötelezettség		Adózott eredmény		ADE/ÁRB	ADE/AEE
	ÁRB	ÁRB7	AEE	AEE7	AFK	AFK7	ADE	ADE7		
	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%	M Ft	%
Hegyvidék	26113,7	37,1	519359	24,7	110090	47,5	409271	21,9	1,57	0,79
Dombvidék	24139,0	34,3	979380	46,7	77238	33,3	902322	48,3	3,74	0,92
Síkvidék	20066,1	28,6	600651	28,6	44495	19,2	556155	29,8	2,77	0,93
Összes	70319,2		2099390		231623		1867748		2,66	0,89
Minimum									-1,75	0,74
Maximum									8,67	1,07

10. táblázat: A társasági adózás elemeinek regionális alakulása (2007–2010)

A regionális értékeknél az egyes elemek jelentős különbsége alakult ki a 2007-2010-es időszakra, a hegyvidék az árbevételben elért arányát az adózás előtti eredményben (az árbevétel arányos jövedelmezőségben) nem tudja tartani, viszont az adófizetési kötelezettség majdnem felével vesz részt. A dombvidéki erdőgazdaságok erős jövedelmezőségét és kedvezőbb adózását mutatja, hogy az adózás előtti eredménynek és az adózott eredménynek közel felét reprezentálják. A síkvidéki erdőgazdaságok árbevétel és adózott eredmény hányada megegyezik, némi javulást jelent az adózott eredményben a viszonylag kedvezőbb adóterhelésük.

M.e.: %

	Erdőgazdaság	ÁRB7	Erdőgazdaság	AEE7	Erdőgazdaság	AFK7	Erdőgazdaság	ADE7
1	Bakonyerdő	10,9	Zalaerdő	30,5	Zalaerdő	22,9	Zalaerdő	31,4
2	SEFAG	9,8	Nyírerdő	19,1	Északerdő	15,1	Nyírerdő	19,7
3	Zalaerdő	9,7	Északerdő	9,8	Nyírerdő	14,1	Északerdő	9,2
4	KEFAG	6,8	SEFAG	8,4	Bakonyerdő	12,6	SEFAG	9,2
5	Vértesi Erdő	6,4	Szombathelyi.	8,2	Vértesi Erdő	9,1	Szombathelyi	8,4
6	Nyírerdő	6,0	Bakonyerdő	7,0	Szombathelyi	6,5	Bakonyerdő	6,3
7	Pilisi Parkerdő	5,8	Pilisi Parkerdő	5,3	Pilisi Parkerdő	4,9	Pilisi Parkerdő	5,3
8	Mecsekerdő	5,6	Ipoly Erdő	4,9	Ipoly Erdő	3,9	Ipoly Erdő	5,0
9	Szombathelyi	5,4	KEFAG	3,0	NEFAG	2,8	KEFAG	3,4
10	Egererdő	5,2	NEFAG	2,9	Egererdő	1,9	NEFAG	2,9
11	Északerdő	5,1	Gemenc	1,7	Gemenc	1,6	Gemenc	1,8
12	VADEX	4,6	Gyulaj	1,1	SEFAG	1,5	Gyulaj	1,0
13	KAEG	3,8	KAEG	0,8	Gyulaj	1,3	KAEG	0,9
14	Ipoly Erdő	3,7	VADEX	0,7	Mecsekerdő	1,0	VADEX	0,8
15	Gemenc	3,6	TAEG	0,7	DALERD	0,4	TAEG	0,8
16	NEFAG	2,5	Vértesi Erdő	0,6	KAEG	0,3	DALERD	0,4
17	TAEG	2,0	DALERD	0,4	VADEX	0	Vértesi Erdő	-0,5
18	Gyulaj	1,8	Mecsekerdő	-2,2	TAEG	0	Mecsekerdő	-2,6
19	DALERD	1,3	Egererdő	-2,9	KEFAG	-0,1	Egererdő	-3,4
		100		100		99,8		100

11. táblázat: A gazdálkodási és adózási értékek társasági megoszlása (%)

III. Az erdészeti részvénytársaságok társasági adózása

M.e.: M Ft

Régió	ÁRB Átl.	AEE Átl.	AFK Átl.	ADE Átl.	AEE/ ÁRB	AFK/ AEE	AFK/ ÁRB	ADE/ ÁRB
Hegyvidék	4352,3	86,6	18,3	68,2	1,99	21,2	0,42	1,57
Dombvidék	4023,2	163,2	12,9	150,4	4,06	7,9	0,32	3,74
Síkvidék	2866,6	85,8	6,4	79,5	2,99	7,4	0,22	2,77
Átlag	3701,0	110,5	12,2	98,6	2,99	11,0	0,33	2,66
Minimum					-1,63	-7,3	0	-1,75
Maximum					9,44	173,8	0,99	8,67

12. táblázat: Az erdőgazdasági régiók és társaságok társasági adózási mutatói

Az erdőgazdasági adózási mutatók első csoportját az árbevételhez való viszonyítással képezzük. Az adózott eredmény mutatója az adózás előtti eredmény és az adófizetési kötelezettség különbségéből adódik. A legjobb helyzetben, mint azt az előzőekben már más elemeknél bemutattuk, a dombvidéki erdőgazdaságok vannak, mutatóik kétszeresét teszik ki a hegyvidéki gazdaságoknak, amelyeket a legmagasabb adó terhel. A síkvidéki erdőgazdaságoknak így sikerül a középmezőnyben megkapaszkodniuk a portfólió átlaggal, sőt a legalacsonyabb adózással az adózott eredménynél még kedvezőbb helyzetbe kerülnek.

M.e.: %

Erdőgazdaság	AEE/ ÁRB	Erdőgazdaság	AFK/ AEE	Erdőgazdaság	AFK/ ÁRB	Erdőgazdaság	ADE/ ÁRB
Nyíredő	9,44	Vértesserdő	173,8	Északerdő	0,99	Nyíredő	8,67
Zalaerdő	9,35	Hegyvidék	21,2	Zalaerdő	0,78	Zalaerdő	8,57
Északerdő	5,85	Bakonyerdő	19,8	Nyíredő	0,77	Északerdő	4,86
Szombathelyi	4,53	Gyulaj	18,5	Vértesi Erdő	0,47	Szombathelyi	4,14
Dombvidék	4,06	Északerdő	16,9	Hegyvidék	0,42	Dombvidék	3,74
Ipoly Erdő	3,89	DALERD	12,2	Szombathelyi	0,40	Ipoly Erdő	3,55
NEFAG	3,42	NEFAG	11,0	Bakonyerdő	0,38	NEFAG	3,05
Síkvidék	2,99	Össz-Á	11,0	NEFAG	0,38	Síkvidék	2,77
Össz-Á	2,99	Pilisi Parkerdő	10,3	Ipoly Eerd	0,34	Össz-Á	2,66
Pilisi Parkerdő	2,70	Gemenc	10,0	Gyulaj	0,33	SEFAG	2,52
SEFAG	2,57	Szombathelyi	8,8	Össz-Á	0,33	Pilisi Parkerdő	2,42
Hegyvidék	1,99	Ipoly Erdő	8,8	Dombvidék	0,32	Hegyvidék	1,57
Bakonyerdő	1,92	Zalaerdő	8,3	Pilisi Parkerdő	0,28	Bakonyerdő	1,54
Gyulaj	1,79	Nyíredő	8,2	Síkvidék	0,22	Gyulaj	1,54
Gemenc	1,47	Dombvidék	7,9	Gemenc	0,15	KEFAG	1,34
KEFAG	1,34	Síkvidék	7,4	Egererdő	0,12	Gemenc	1,32
TAEG	1,11	SEFAG	2,0	DALERD	0,10	TAEG	1,11
DALERD	0,79	KAEG	0	Mecsekerdő	0,06	DALERD	0,69
KAEG	0,65	TAEG	0,0	SEFAG	0,05	KAEG	0,62
VADEX	0,48	VADEX	0	KAEG	0,03	VADEX	0,48
Vértesi Erdő	0,28	KEFAG	-0,3	VADEX	0	Vértesi Erdő	-0,20
Mecsekerdő	-1,17	Mecsekerdő	-5,1	TAEG	0,0	Mecsekerdő	-0,23
Egererdő	-1,63	Egererdő	-7,3	KEFAG	0,0	Egererdő	-1,75

13. táblázat: A gazdálkodási és adózási mutatók társasági megoszlása (%)

Az erdőgazdaságok sorrendje jól érzékelteti a síkvidéki erdőgazdaságok gyengébb körülményeit, amelyet csak néhány erdőgazdaság ki- (Nyíredő tartósan) vagy bekerülése (Mecsekerdő, Egererdő átmenetileg) módosít (az átlagok tehát szépítik a képet).

3.2. Régiókénti árbevétel arányos adóalap növelő és adóalap csökkentő tételek

A társasági adó fizetési kötelezettség nagyságára ugyanakkor jelentős befolyása van az adóalapnak, az adózás előtti eredményt növelő és csökkentő tényezőknek is, így az adófizetésben (az adózott eredményben) már jelentős változást idézhetnek, idéznek elő.

Először a régiókat tekintjük át (most már csak a 2007-2010 időszakára mivel a korábbi tanulmányban az adózással ilyen mélységben nem foglalkoztunk, illetve az évtizedes szabályozási változások nagyon lényegesek).

A két viszonyítási tényező az árbevétel és az adózás előtti eredmény.

A növelő (N) és csökkentő (CS) tényezők számos elemből tevődnek össze (amelynek elemzésére rögtön rátérünk) és összesített értékük jelentős mértékénél fogva csak az árbevételhez viszonyíthatók (az erdőgazdálkodás alacsony jövedelmezőségét már bemutattuk). Az adóalap módosító tényezők összességében az árbevétel 7-10%-át teszik ki (5,8 és 6,6 Mrd Ft), amelyek között az ábra alapján nagy regionális eltérést nem is tapasztalunk, de az egyenlegük (a növelő és a csökkentő értékek különbsége), és a köztük lévő eltérések már komolyan eltérítik az adóalapot.

Az árbevétel arányos adózási alap összesített csökkentése több mint 1%-ot tesz ki (800 M Ft-ot), de a hegyvidéknél ez növekedést mutat, míg a másik két régiónál az adóalap mérséklés 2% pontnyi.

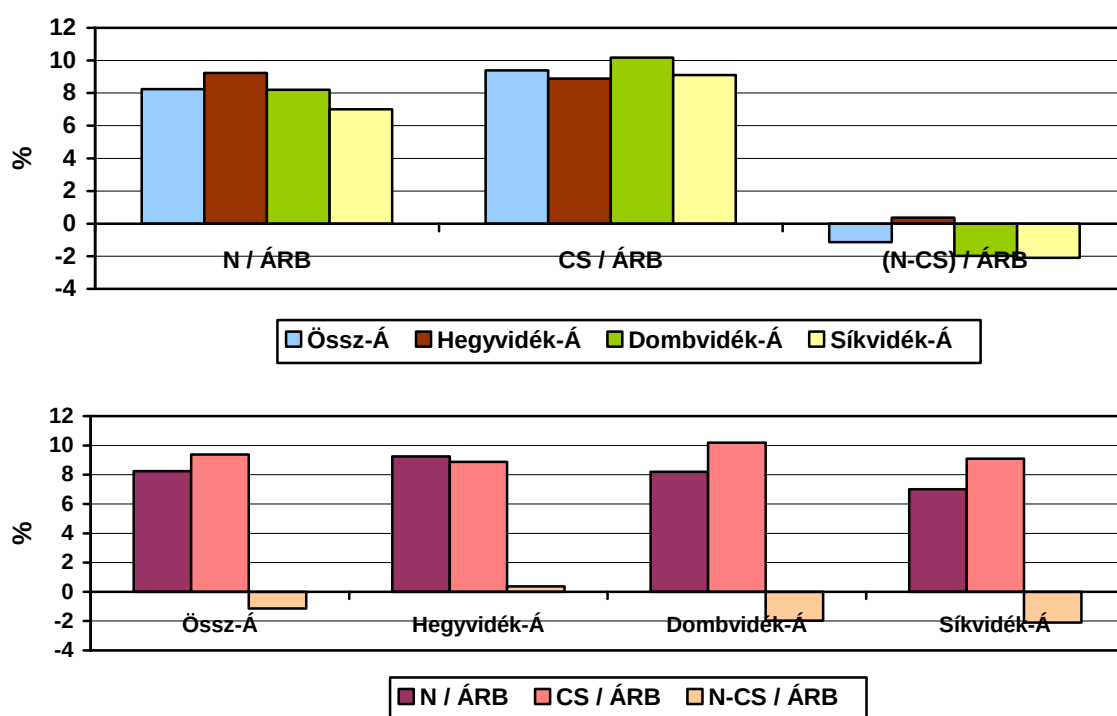
További mutató képzésére adódik lehetőség: a CS/N, azaz a $((CS/ÁRB)/(N/ÁRB))$ hányados segítségével. Az időszak kiemelt cégei: pozitív (Zalaerdő, Nyírerdő) és negatív (Vérteserdő, Mecsekerdő) itt is kitűnnek.

M.e.: %

Régió	N/ÁRB	Régió	CS/ÁRB	Régió	(N-CS)/ ÁRB	Régió	(CS/ÁRB)/ (N/ÁRB)
Min	5,0	Min	3,9	Min	-5,32	Min	0,58
Síkvidék-Á	7,00	Hegyvidék-Á	8,88	Síkvidék-Á	-2,10	Hegyvidék-Á	0,96
Dombvidék-Á	8,20	Síkvidék-Á	9,10	Dombvidék-Á	-1,98		
Átlag	8,24	Átlag	9,39	Átlag	-1,15	Átlag	1,14
Hegyvidék-Á	9,24					Dombvidék-Á	1,24
		Dombvidék-Á	10,18	Hegyvidék-Á	0,36	Síkvidék-Á	1,30
Max.	10,2	Max.	16,6	Max.	2,92	Max.	1,74

N – Adóalap növelő tételek; CS – Adóalap csökkentő tételek

14. táblázat: Árbevétel arányos adóalap növelő (N) és csökkentő (CS) tételek a régiókban

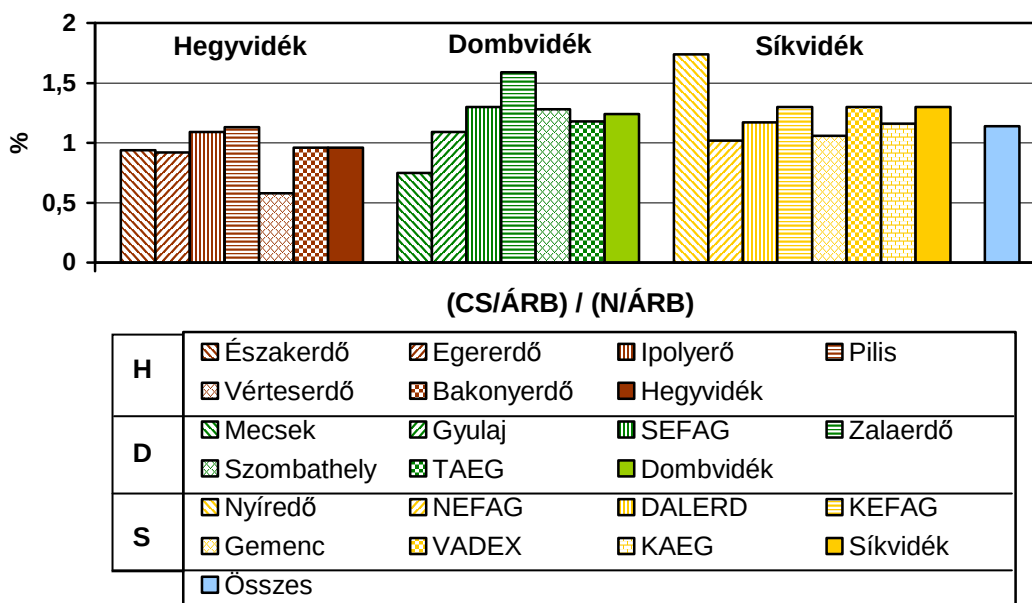

7. ábra: Árbevétel arányos adóalap növelő (N) és csökkentő (CS) tételek

M.e.: %

Erdőgazdaság	N/ÁRB	CS/ÁRB	(N-CS)/ÁRB	(CS/ÁRB)/(N/ÁRB)
Nyíredő	7,2	12,5	-5,32	1,74
Zalaerdő	8,0	12,7	-4,73	1,59
SEFAG	7,3	9,5	-2,28	1,30
Szombathelyi	7,5	9,6	-2,18	1,28
KEFAG	6,6	8,6	-1,96	1,30
TAEG	9,0	10,6	-1,56	1,18
VADEX	5,0	6,5	-1,48	1,30
Ipoly Erdő	15,2	16,6	-1,38	1,09
Pilisi Parkerdő	10,2	11,5	-1,32	1,13
DALERD	7,8	9,1	-1,22	1,17
KAEG	6,1	7,1	-0,96	1,16
Gyulaj	8,5	9,3	-0,82	1,09
Gemenc	7,9	8,4	-0,59	1,06
NEFAG	10,8	11,0	-0,24	1,02
Egererdő	7,8	7,2	0,22	0,92
Bakonyerdő	8,3	8,0	0,35	0,96
Északerdő	10,4	9,8	0,64	0,94
Vértesi Erdő	6,7	3,9	2,78	0,58
Mecsek	10,5	7,6	2,92	0,75
Összes				1,14

15. táblázat: Árbevétel arányos adóalap növelő(N) és csökkentő (CS) tételek az erdőgazdaságoknál

8. ábra: Árbevétel arányos adóalap csökkentő(CS) és növelő (N) tételek aránya az erdőgazdaságoknál

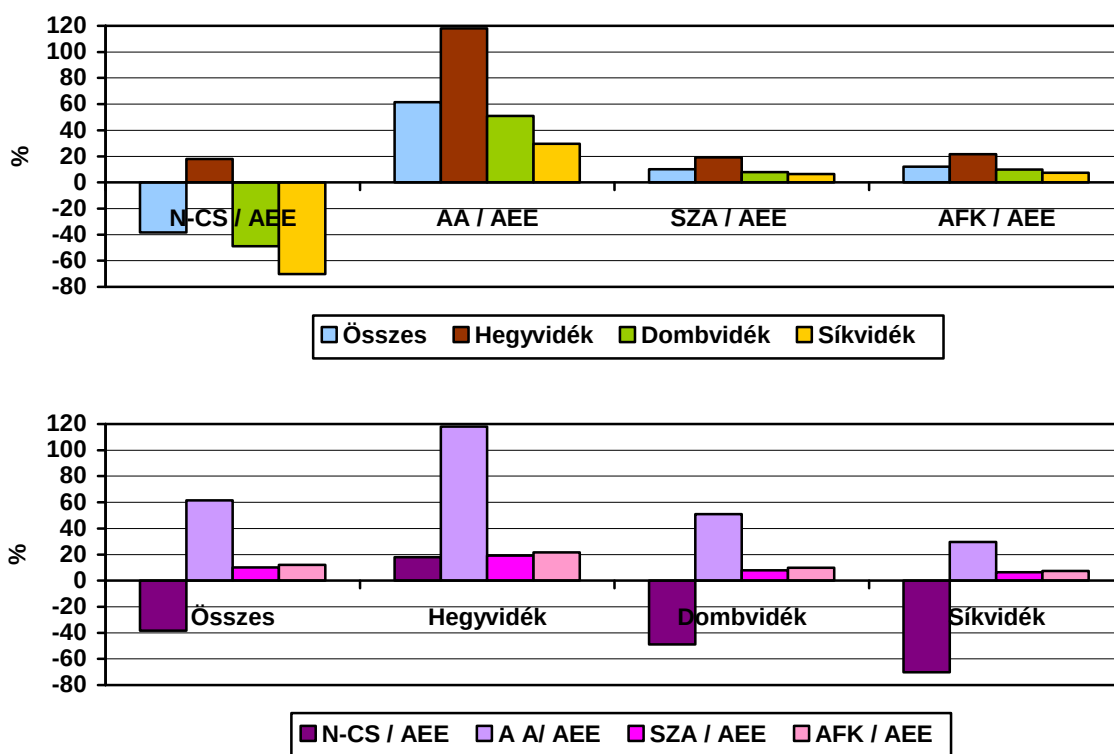
Az adófizetési kötelezettség számítása régióként

Az árbevétel után most elsősorban az adózás előtti eredményt helyezzük a középpontba, és ennek arányában fejezzük ki az adózási elemeket, így az adóalap növelő és csökkenő tételeket és ezek egyenlegét is az adózás előtti eredményhez viszonyíthatjuk. Nagyságrendi okokból az egyenleget hasonlítjuk az adózás előtti eredményhez.

M.e.: %											
(N-CS)/AEE		AA/AEE		SZA/ AEE		AFK/AEE		ADE/AEE		SZA/AA	
Min	-149,3	Min	-210,8	Min	-8,0	Min	-7,3	Min	0,74	Min	-22,5
Síkv.	-70,3	Síkv.	29,7	Síkv.	6,3	Síkv.	7,4	Hegyv.	0,79	Dombv.	15,5
Dombv.	-49,0	Dombv.	51,0	Dombv.	7,9	Dombv.	9,8			Hegyv.	16,2
Átlag	-38,5	Átlag	61,5	Átlag	10,2	Átlag	12,1	Átlag	0,89	Átlag	16,7
Hegyv.	18,0	Hegyv.	118,0	Hegyv.	19,2	Hegyv.	21,7	Dombv.	0,92	Síkv.	21,3
								Síkv.	0,96		
Max	1036,2	Max	1136,2	Max	173,8	Max	173,8	Max	1,07	Max	25,5

Megjegyzés: Rövidítések magyarázata a rövidítések jegyzékében

16. táblázat: Az adózás előtti eredményhez viszonyított adózási tételek

9. ábra: Az adózás előtti eredményhez viszonyított adózási tételek

Az adózás előtti eredmény mintegy 40%-át lehet valamilyen csökkentő tétellel mérsékelni, de ez az előzőekkel hasonlóan a régiók közt jelentősen szór, és még nagyobb a differencia a megszokottan közölt minimális és maximális értékek között. A hegyvidék nehéz helyzetét mutatja, hogy az adóalapja nagyobb az adózás előtti eredménynél, és a számított adó vagy az adófizetési kötelezettség mintegy duplája az átlagnak.

A táblázatok és az ábrák jól szemléltetik az adóalap növelő és csökkentő, illetve kiemelten az egyenlegük nagyságrendi viszonyítását az adózás előtti eredményhez. (Ezért szerepeltetjük az erdőgazdaságokat.)

Az adózás előtti eredményhez viszonyított adóalap növelő és csökkentő tételek egyenlegében társaságonként nagyon jelentősek az eltérések, amelyek mind a számláló mind a nevező szélsőségeiből származnak, illetve a veszteségből (az alacsony számvetési adózás előtti eredmény gyakran párosul jelentős adózás előtti eredmény növeléssel, a ráfordításokat, azok egy részét nem ismeri el a tárgy évben az adózás). A növelő és csökkentő tényezők egyenlegének adózás előtti eredményhez viszonyított értéke természetesen (az adózás előtti eredményből így képezzük az adóalapot) szorosan összefügg az adóalap/adózás előtti eredmény viszonyszámmal (növelési többletnél az adóalap is növekszik, csökkentő tételnél kiegészítésként jelentkezik).

A regionális értékeknél megjelenik, hogy a hegyvidéken a növelő tételek a nagyobbak, a másik két régióban (és különösen a síkvidéken) és így összességében az adóalap csökkentés a jelentős.

A számított adót az adózás előtti eredményhez viszonyítva kapjuk az adóintenzitást, amely a síkvidék esetében kiugró értéket mutat. Természetesen nem az adókulcs eltéréséről van szó, hanem a negatív adóalapok nem képeznek látens adóváltozást a tárgy évben (néhol a későbbiekben elhatárolt veszteség miatti adóalap csökkentést tapasztaltunk).

3. Az adófizetési kötelezettség számítása, értéke és aránya (2007-2010)

Az adófizetési kötelezettséget az adózás előtti eredményhez viszonyítva ismét csak a hegyvidék magasabb (legalább kétszeres) adóterhelését tapasztaljuk.

Az adófizetési kötelezettség adóalaphoz viszonyításánál a hegyvidék mellé társul, sőt értékében meg is előzi azt (a negatív adóalap adózási szerepével kapcsolatban fentebb megemlítették miatt) a síkvidék is.

(A társaságok és az átlagok között különbség jelentkezik az átlagszámítások eltérő évei miatt.)

M.e.: %

Társaság, Régió	N-CS/ AEE	Társaság, Régió	AA/ AEE	Társaság, Régió	SZA/ AEE	Társaság, Régió	AFK/ AEE	Társaság, Régió	ADE/ AEE	Társaság, Régió	SZA/ AA
Vértési Erdő	1036,2	VADEX	-210,8	KAEG	-8,0	Egererdő	-7,3	Egererdő	1,07	Gyulaj	25,5
Gyulaj	45,6	DALERD	-54,3	Egererdő	-3,8	KEFAG	-0,3	Mecsekerdő	1,05	Síkvidék	21,3
Bakonyerdő	18,3	KEFAG	-46,3	TAEG	0	TAEG	0	TAEG	1,00	SEFAG	16,8
Hegyvidék	18,0	KAEG	-46,3	KEFAG	0	VADEX	0	KEFAG	1,00	Összes	16,7
Északerdő	11,0	TAEG	-40,4	VADEX	0	SEFAG	2,0	VADEX	1,00	Hegyvidék	16,2
NEFAG	-7,1	SEFAG	11,2	SEFAG	1,9	Mecsekerdő	4,0	SEFAG	0,98	Nyíredő	15,9
Egererdő	-13,3	Síkvidék	29,7	Mecsekerdő	4,5	KAEG	4,4	KAEG	0,96	Zalaerdő	15,5
Ipoly Erdő	-34,9	Nyíredő	43,6	Síkvidék	6,3	Síkvidék	7,4	Síkvidék	0,93	Szombathely	15,5
Összes	-38,5	Mecsekerdő	49,3	Nyíredő	6,9	Nyíredő	8,2	Zalaerdő	0,92	Dombvidék	15,5
Gemenc	-40,2	Dombvidék	51,0	Pilisi Parke.	7,8	Zalaerdő	8,8	Dombvidék	0,92	Gemenc	15,4
Szombathely	-48,0	Zalaerdő	51,6	Dombvidék	7,9	Szombathely	8,8	Nyíredő	0,92	Vértéserdő	15,3
Zalaerdő	-48,4	Szombathely	52,0	Zalaerdő	8,0	Dombvidék	9,8	Ipoly Erdő	0,91	Északerdő	15,2
Pilisi Parke.	-48,7	Gyulaj	54,4	Szombathely	8,1	Gemenc	10,0	Szombathely	0,91	Pilisi Parke.	15,2
Dombvidék	-49,0	Gemenc	59,8	Gemenc	9,2	Pilisi Parke.	10,3	Pilisi Parke.	0,90	Ipoly Erdő	15,1
Nyíredő	-56,4	Összes	61,5	Ipoly Erdő	9,8	NEFAG	11,0	Gemenc	0,90	NEFAG	13,2
Síkvidék	-70,3	Ipoly Erdő	65,1	Összes	10,2	Ipoly Erdő	11,5	Összes	0,89	Bakonyerdő	12,9
SEFAG	-88,8	Egererdő	86,7	NEFAG	12,2	Összes	12,1	NEFAG	0,89	Mecsekerdő	9,0
TAEG	-140,4	NEFAG	92,9	DALERD	12,2	DALERD	12,2	DALERD	0,88	TAEG	0
KEFAG	-146,3	Északerdő	110,0	Gyulaj	13,9	Gyulaj	13,9	Gyulaj	0,86	KEFAG	0
KAEG	-146,3	Hegyvidék	118,0	Bakonyerdő	15,3	Északerdő	16,9	Északerdő	0,83	VADEX	0
Mecsekerdő	-149,3	Bakonyerdő	118,3	Északerdő	16,9	Bakonyerdő	19,8	Bakonyerdő	0,80	Egererdő	-4,4
DALERD	-154,3	Pilisi Parke.	513	Hegyvidék	19,2	Hegyvidék	21,7	Hegyvidék	0,79	DALERD	-22,5
VADEX	-310,8	Vértési Erdő	1136,2	Vértési Erdő	173,8	Vértési Erdő	173,8	Vértési Erdő	0,74	KAEG	+16,9

17. táblázat Az adózási tételek adózás előtti eredményhez viszonyítása társaságonként

4. Erdészeti részvénytársaságok társasági adó fizetése 2007-2010

4.1 A társasági adóalap növelő és csökkentő tételek szerepe 2007-2010

Az előzőekben az adóalap növelő és csökkentő tételek szerepét összességében, egyenlegükben tekintettük át, de a társasági és régió szinten való eltérésük indokolják részletesebb elemzésüket is. Természetesen a 2007-2010 közötti évek, az adott rövid időszak is jelentős változásokat hozott az adóalap növelő és csökkentő tételek szabályozásában (az országos és a szélesebb körű válság hatására is). Jelenleg az erdészeti társaságok szempontjából az adóalap változtatásokat az előzőekhez hasonlóan a 2007-2010-es évek átlagával jellemezzük, de nem térünk ki az egyes évek változtatásainak társaságokat, régiókat befolyásoló hatására (amely speciális elemzés témája lehetne).

Az adóalap változtatásokat alapvetően négy csoportba oszthatjuk (az erdőgazdaságoknál kisebb mértékben előfordulókkal nem foglalkozunk):

- adóalap növelő tételek,
- adóalap csökkentő tételek, ezek egyenlegeként a növelés és csökkentés különbsége,
- ideiglenesen növelő és csökkentő tételek,
- értékkülönbözet növelő és csökkentő tételek.

A besorolás természetesen egy lehetséges megoldás, mert pl. a korábbi évek elhatárolt vesztesége (másutt a negatív adó alap) elszámolására más megoldás is lehetséges (időbeli elszámolásba sorolás, hiszen ez az agráriumban, így az erdőgazdálkodásban a korábbi évek eredményének terhére is érvényesíthető).

Az adóalap növelő tételek: ezeket a számvitel vállalkozási ráfordításként elismeri, de a társasági adózás nem (fő tételei nem a vállalkozási tevékenység érdekében felmerülő ráfordítások, illetve a vállalkozások nem szabályszerű adózásból következő bírságok és késedelmi kamatok), értékük összességében nem túl magas (a síkvidékieknél a legalacsonyabb),

Az adóalap csökkentő tételek közé tartoznak:

- a számviteli elszámolásban pénzügyi bevételként megjelent osztalék és részesedés, amelyet a kettős adóztatás elkerülése miatt kivonunk az adóalap alól (hiszen az osztalékot megállapító és kifizető már elszámolta rá az adót, azt az adózott eredményből fizeti), (az erdészeti portfólióban kevés vállalkozás tagja valamilyen társaságnak, ezek gazdálkodása is romlott, a pénzügyi bevételek helyett az adózásnál máshol számba vett értékvesztést szenvedtek el.),
- a korábbi adóévek elhatárolt veszteségét azért jelenítjük meg itt, mert a negatív adóalapnál nincs látens adó elszámolási lehetőség (egyébként nem jelentős – az időbeli elszámolásának lehetőségét érintettem),
- a gazdaságpolitikai célú adókedvezmények közül a képzést, a szakképző iskolai tanulók támogatását emeljük ki (ennek van erősen kedvezőbb változata is, amikor a társaság gyakorlati képzést is megvalósít – társasági adó befolyásoló szerepe a társaságok részleges és csekély összegű szerepvállalásánál elhanyagolható),
- az elmúlt évtizedben Európa szerte problémát jelentett a vállalkozások központi (állami) és helyi, regionális adózásának viszonya, egymással való kapcsolata, az adó befizetések figyelembe vétele. A helyi iparüzési adó megtartása több éven át az adóalap csökkentő tételként való számbavételével járt együtt (de ez a lehetőség már 2010. évre megszűnt, azonban így is az időszak legjelentősebb tételét képviselte).

Az adóalap növelő és csökkentő tételeket egyenlegükkel vesszük számba.

A harmadik nagy csoportba a **különböző évek közötti növelés és csökkentés** tételei szerepelnek, ilyenek:

- a céltartalék (a növelő tényezők a dupláját teszik ki a csökkentőnek, az egyenleg kb. 350 M Ft),
- az értékvesztéseknél hasonló az arány, a növelési többlet kb. 250 M Ft,
- a csökkentő tételekhez soroltuk a fejlesztési tartalékba helyezett kb. 680 M Ft-nyi értékét (amely a csoportot csökkentő irányba kiegyensúlyozza), amely összefügghetne az értékkülönbözettel is, hisz majd az eszközök értékcsökkentési leírásának különbözetében fog, időben csúsztatottan számításba vételre kerülni.

A negyedik csoportba az **érték-különbözetek** tartoznak, **eltérő növelő és csökkentő érték:**

- a legnagyobb tétel az értékcsökkenési leírás (amely közel 5 Mrd. Ft. értékű), de az egyenleg minimális, az összes eltérés kb. 5%-ára tehető,
- kisebb az összesített hatása a támogatásokhoz kapcsolódó növelő és csökkentő tételek egyenlegének, ahol a bruttó értékek is 100 MFt. alatt maradtak,
- az előbbihez hasonlóan kis értékek jellemzik az adózás és a számvitel előző évi korrekcióját érintő összegeket, amelyeknek egyenlege szinte teljesen elhanyagolható.

Természetesen régióként, és még inkább társaságként és évenként, ezek a növelő-csökkentő egyenlegek (és tételek) már más-más hatással járnak, amelyekre már az előzőekben (az árbevételhez és az adózás előtti eredményhez viszonyítással) utaltunk. A részletes adatokat táblázatba foglaltuk, de a korábban említett rendkívül sok ható tényező miatt társaság szinten nem értékeljük. Néhány elem nagy értéke miatt inkább az egyenlegek érdemelnek bemutatást.

Az adózás előtti eredménynél a dombvidék előnye egyértelmű, de az összes növelő-csökkentő egyenleg szintén a dombvidéknél a legkedvezőbb, így az adóalap helyzete lényegesen jobb a hegyvidéki gazdálkodási csoportnál. A síkvidéki erdőgazdálkodók csekélyebb adózás előtti eredményét tovább csökkenti a korrekciók erős egyenlege, és a legalacsonyabb adóalap keletkezik.

Két változatban, témánként cégsorosan, illetve cégenként tételenként ábrázoljuk az adózáshoz kapcsolódó értékeket, amellyel néhány kiemelkedő cégre irányíthatjuk a figyelmet.

A valamelyik évben jelentősebb ráfordítást elkönyvelő társaságoknál ezek a többlet ráfordítások az adózásban általában nem érvényesíthetők, növelő tételek, és magasabb lesz az adóalap (látszólagosan is duplán sújtva ezen cégeket).

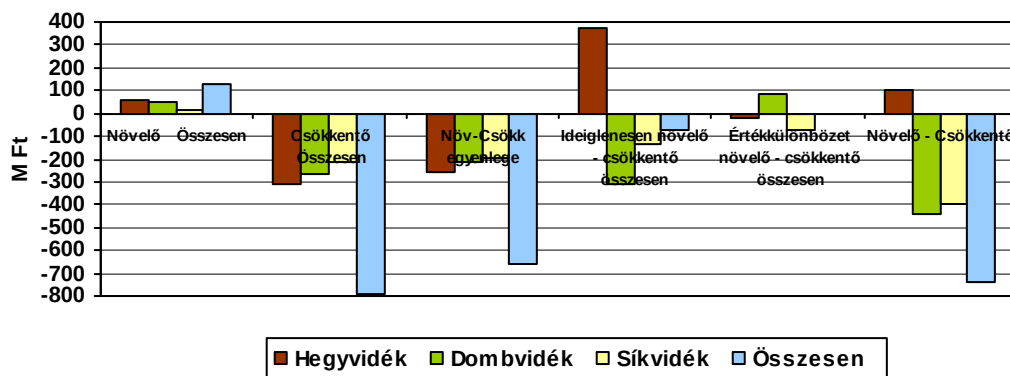
Az erdőgazdasági társaságok adózását különböző időszakokban áttekintve megállapítható, hogy az erdészeti alaptevékenységek sikeres művelése mellett a cégek pénzügyi eredményeit jelentősen befolyásolja (néha átrendezi) az adózási szabályok alkalmazása, különösen a növelő és csökkentő tényezőkkel való tudatos gazdálkodás.

III. Az erdészeti részvénytársaságok társasági adózása

M.e.: E Ft

	Hegyvidék	Dombvidék	Síkvidék	Összesen
8.d) Költség, amely nincs összefüggésben a vállalkozási, a tevékenységgel	25 277	40 184	3 812	69 273
8.e) Jogerős határozatban megállapított bírság	35 047	10 824	13 153	59 024
- Adóalap Növelő – Összesen (N)	60 325	51 008	16 964	128 297
7.a) Korábbi adóévek elhatárolt veszteségéből	26 828	29 929	72 588	129 345
7.g) Kapott (járó) osztalék	14 871	19 158	1 324	35 352
7.i,j) Tanulónként, szakképző iskolai tanulónként	2 622	620		3 241
7.x) A törvény rendelkezései szerint megállapított helyi iparüzési adó	269 313	214 785	138 488	622 586
- Adóalap Csökkentő – Összesen (CS)	313 633	264 490	212 399	790 523
Növelő és csökkentő tételek egyenlege (N–CS)	– 253 308	– 213 482	– 195 435	– 662 226
8.a) Képzett céltartalék	477 416	132 083	66 265	675 764
8.gy,h) Elszámolt értékvesztés; behajthatatlan követelésnek nem minősülő, adóévben elengedett követelés	248 268	155 446	71 604	475 318
- Ideiglenesen Növelő – Összesen (IN)	725 684	287 529	137 869	1 151 082
7.b,c) Céltartalék	187 532	49 611	79 085	316 228
7.n) A követelésre az adóévben visszaírt értékvesztés – behajthatatlan	91 392	102 730	37 662	231 784
7.f) Fejlesztési tartalék	70 395	451 781	155 750	677 926
- Ideiglenesen Csökkentő – Összesen (ICS)	349 319	604 122	272 497	1 225 938
Ideigl. növelő és csökkentő tételek egyenlege I (N–CS)	376 365	– 316 593	– 134 628	– 74 856
8.b) Az adóévben terv szerinti értékcsökkenési leírás	1 973 444	1 675 174	1 216 362	4 864 980
8.n) Az adóévben visszafizetési kötelezettség nélkül adott támogatás, juttatás, véglegesen átadott pénzeszköz	28 568	36 991	21 042	86 600
8.p) Adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított, adóévi költségként, ráfordításként elszámolt összeg,	40 126	13 910	13 424	67 460
- Értékkülönbőzet Növelő – Összesen (ÉN)	2 042 138	1 726 074	1 250 828	5 019 040
d) Értékcsökkenési leírás	2 012 179	1 581 136	1 300 687	4 894 002
7.ly,z) Visszafizetési kötelezettség nélkül kapott (járó) támogatás, juttatás, a véglegesen átvett pénzeszköz következtében az adóévben elszámolt bevétel, a térítés nélkül átvett eszköz; adomány	15 884	40 571	9 462	65 917
7.u) Adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított, adóévi bevétel	34 225	18 334	9 818	62 376
- Értékkülönbőzet Csökkentő – Összesen (ÉCS)	2 062 287	1 640 041	1 319 967	5 022 295
Értékk. növelő és csökkentő tételek egyenlege É(N–CS)	– 20 149	86 033	– 69 139	– 3 255
Növelő és csökkentő tételek egyenlege	– 253 308	– 213 482	– 195 435	– 662 225
Ideiglenesen növelő – csökkentő összesen	376 365	– 316 593	– 134 628	– 74 856
Értékkülönbőzet növelő – csökkentő összesen	– 20 149	86 033	– 69 139	– 3 255
Összes növelő	2 656 478	1 505 009	1 405 661	6 289 419
Összes csökkentő	2 565 938	1 848 919	1 804 863	7 038 759
Növelő – Csökkentő – Összesen Ö(N–CS)	102 908	– 444 042	– 399 202	– 740 336

18. táblázat: Adóalap növelő és csökkentő tételek egyenlege 2007–2010

10. ábra: Adóalap növelő és csökkentő tételek egyenlege

Az adóalap módosításánál a hegyvidék lényegesen rosszabb helyzetbe került.

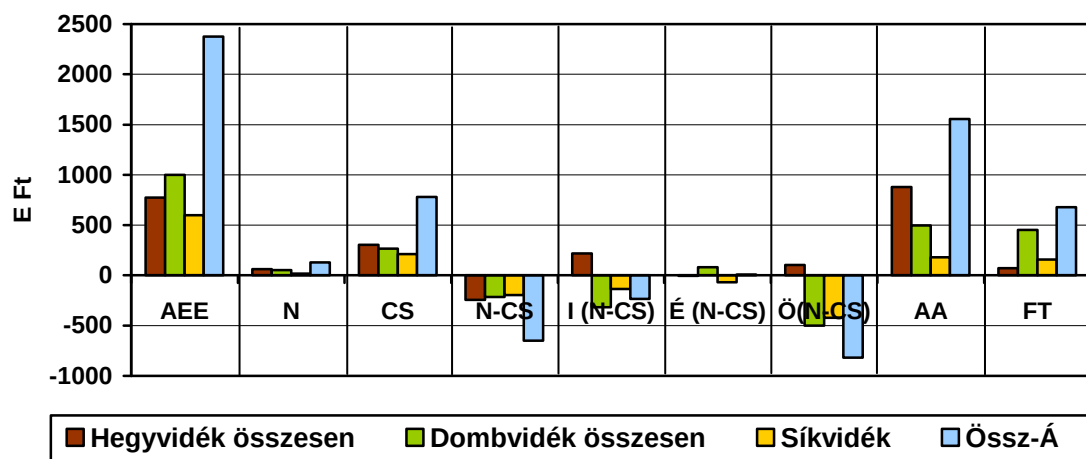
4.2. Társaságok és régiók adóalap növelő és csökkentő tényezői 2007-2010

M.e.: E Ft

Erdőgazdaság; Régió	N	CS	(N-CS)	IN	ICS	I (N-CS)	ÉN	ÉCS	É (N-CS)	Ö (N-CS)	AA	AFK
Északerdő	6759	47197	-40438	82603	48367	34236	278629	249907	28722	22694	229569	10898
Egererdő	11690	26700	-15010	16536	123	16413	250496	251753	-1257	7969	-51777	0
Ipoly Erdő	5728	29220	-23492	69083	67508	1575	209888	271480	-46194	-36094	67386	20622
Pilisi Parkerdő	9365	31158	-21793	87800	120743	-32943	294267	282528	11739	-53851	56753	26000
Vértesi Erdő	4973	22760	-17787	129071	7058	122013	167259	145449	21810	126152	138326	0
Bakonyerdő	12917	62094	-49177	90582	36962	53617	536244	513656	22588	27028	174533	0
Hegyvidék	51432	219129	-167697	475675	280761	194911	1736783	1714773	37408	93898	614790	57520
HM BP	6894	58418	-51524	33386	47864	-14478	122005	166385	-44381	-163694	-144188	12875
HM VERGA	1999	25722	-23723	216622	179115	37507	183351	181129	1667	174430	409030	0
Hegyvidék össz.	60325	303269	-242944	725683	507740	217940	2042139	2062287	-5306	104634	879632	70395
Mecsekerdő	8703	21032	-12329	130642	41667	88975	280215	243743	27354	116217	38397	29012
Gyulaj	705	8843	-8138	23664	11365	6149	96447	103297	-3425	-10224	12199	0
SEFAG	19414	83591	-64177	60472	41365	-17701	383351	377207	30752	-156449	19824	30000
Zalaerdő	7413	86773	-79360	57775	400351	-342576	480044	381561	73684	-323661	344813	334237
Szombathelyi	7424	42713	-35289	7264	51857	-44593	276872	270469	-2596	-82478	89255	47500
TAEG	5612	12351	-6739	5037	117	4920	117046	159893	-42847	-22025	-6337	0
Dombvidék	49271	255303	-206032	284854	546722	-304826	1633975	1536170	82922	-478620	498151	440749
HM Kaszó	1738	9188	-7450	266	15380	-12704	101101	103635	-1901	-23415	412	11032
Dombv-össz.	51009	264491	-213482	285120	562102	-317530	1735076	1639805	81021	-502035	498563	451781
Nyíredő	2215	41655	-39440	13267	173087	-159820	288730	315109	-26374	-225609	174559	145000
NEFAG	1974	21053	-19079	39565	38042	1523	147756	134451	13284	-4229	55638	10750
DALERD	226	11610	-11384	2653	875	1778	71475	73419	-1944	-11551	-4066	0
KEFAG	6200	65906	-59706	39122	9971	29151	269818	322744	-52926	-93263	-29529	0
Gemenc	1351	27978	-26627	4889	6799	-1910	189379	181699	7680	-14691	21866	0
VADEX	3641	13138	-9497	29760	39837	-10077	130273	138694	-8421	-47611	-32292	0
KAEG	1359	31060	-29701	8613	3886	4726	153392	153830	-439	-25413	-8206	0
Síkvidék	16966	212400	-195434	137869	272497	-134629	1250823	1319946	-69140	-422367	177970	155750
Összes	117665	697195	-579530	898398	1142004	-243606	4612583	4571145	23510	-807089	1290911	654019
Mindösszesen	128297	790523	-662226	1151081	1225938	-74857	5019040	5022295	-21106			677926

Megjegyzés: Rövidítések magyarázata a 18. táblázatban, illetve a rövidítések jegyzékében

19. táblázat: Társaságok és régiók adóalap növelő csökkentő tényezői

11. ábra: Régiók adóalap növelő és csökkentő tényezői

Felhasznált irodalom

- Ákos L. (szerk.) (1964): Erdészeti vadászati faipari lexikon. Mezőgazdasági Kiadó Budapest 732 p.
- A fagazdaság ágazati szerkezete, Erdőgazdasági és faipari választékok külkereskedelmi tendenciái 1990–2000
- CMS-EVGI-ERTI (2003): Az ÁPV Rt. új erdészeti vagyonkezelési stratégiájának kialakítását megalapozó tanulmány
- Erdőgazdaságok éves beszámolója 2008-2010 (Mérleg, Eredménykimutatás, Kiegészítő melléklet)
- Horváth S. (2010): Vállalkozások fejlődése az erdőgazdálkodásban. Doktori disszertáció, NYME EMK Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola
- Lett B. – Holl K. (2010): Regionális erdőgazdálkodás, üzemméret. Előadás kézirat. XXXVIII. FAGOSZ Faipari és Fakeskedelmi Konferencia, Siófok, 2010. március 30.
- Lett B. (2011): Amit a számvitel mutat az erdőgazdálkodásról Számviteli tanácsadó, 2011. 2.

